

NAPLÓM

1866

ÉVRÖL.

E naplót kezdém írni
1866. évi Aprilis 1^{én}.

Husvét Vasárnapján,
"Lincoln" nevű angol hajó
raktári helyiségében, az
Északi Tengeren.

Főtudomány mindenek felett
Ismerni magam magat

Még 1858^{ik} évben volt, midőn a sors két fiatal embert egy
harmadik személy részére iudexi összehoztatásba hozott az
osztói birtoklás fővárosában - Bécsben.

Ekkor a legelső találkozás is sokonkenvel ébresztett az
említett fiatalok kedvében, kik születésükre néve magyarok
lén, rövid idő alatt legőszintebb barátságot kötöttek.

Vajmi, idős a visszaemlékezés azon napokra, melyeket
a fiatalok barátságuk megkötése után, a szellemi és földi in-
gerrel egész a tulságig bővelkedő osztói székvárosban el-
töltének!

Lehetetlen e helyütt megrememlékezni azon társairól,
ról is, kik őszinte barátságuk és vig kedélyükkel fogva sa-
ját és a főben forgó két fiatal ember napjaira - kedvet
és élvezetet árasztottak. Legyetek boldogok! De

De, hogy el ne térjünk a tárgytól, van szerencsénk a többször említett két fiatal embert és jó barátot Malocsay Ferenc, ügynök és Lengyel Antal kereskedőben bemutatni.

Ez előtt 3. évvel a napló írója 24. Antal barátom pedig 18. éves s noha alárendelt állásban, de még is véghetetlen boldogok voltunk, mert a nyomasztó gond súlyát elviselhetlenül vállainkra nem nehezedett.

Később az önállóság varázsa arra birt, hogy mindketten - kiki saját szalmájában - üzletet nyitottunk. Beisben, s ha szármot vetünk magunkkal, nem hiányzott sem a jó akarat, sem a képesség, sem pedig a kitelhető szorgalom, de hiányzott fájdalom! az alapítóke, mely nélkül a mai korszakban üzletet vinni lehetetlen. Így levünk tehát mi is néhány évi kitartás után, áldozatai a tények kételhetetlen logikájának, ki nem kerülhetvén a bukást, mely vállaltunk öröklését, se mellett később sokkal nagyobb mérvben, s talán kipótolhat, tanul

tanul bekövetkezhettek volna. Ex idő szerint tehát mind ketten bukottak vagyunk; - de valaminthoz ^{csak kitelkésig csak jelle adni} az, ki egykor hajótörést szenvedve, a vízen kereset lehetőségéről lemond, dana, csak kitelkésig jelle adni; úgy mi sem csüggedvén egy jobb jövő reményében, elökelkített a széles világ más részeiben - távol a megszokott kiadásoktól - lenni jövő bukásunkat, s egy úttal kielégíteni haladási vágyainkat is az által, hogy folyó évi Február havában elhatároztuk egyelőre csak Amerikában keresni életmód, mely lehetővé tegye jövőnk kiterjesztését minden időkre.

Tudjunk áll, hogy boldogok legyünk,

csak akaratot ne legyen természetünk.

Szermeddolog inkább sumjarni, mint sem más Phárból inni, mint a melyre kedve jött

it bölcse - mert nem jögnék a sok válogatás - it honnan jut, onnan ivása az örömet. "Zetöfi."

(Signature)

4.
Terveink kivitelezése majd nem legyőzhetetlen akadályok-
kal találkozott; - körüli kellett a gyermekiségünk óta
megszokott életmóddal, elhagyni hazánkat és kedveltje-
inket, kitűzött nagyobb akadályok elhárítása tekintet-
ből terveinket nem is közelíthettük. De a főakadály
abban rejlett, hogy a legszorosabb pénzügyi mellett sem
gyűjthettünk annyi pénzt önként, mely az uti költségek
Amerikába fedezhette volna. Hozzájárul még, hogy
az angol nyelv egyikünknek sem sajátja, s így nem
csekély bátorság kívántatott meg oly elhatározáshoz, mely-
nek kivitelezéséhez pénz és nyelvismeret csaknem mulhat-
lanul szükségesek. De a jellemek sajátja olyan, hogy
néhány embert önkéntesül kényszerítünk azon cél felé
haladni, melyet egyszer jónak ismert fel s irányai pont-
jából tűzött ki. Így voltunk mi is; addig terveztünk,
míglen sikerült 250. forinttal ellátva szert kenni, melynek

2.2.
megszerzése után az elindulási határ idő 4. é. Martius 27-re
állapítatott meg.

Amal korától Békőben gyásznapokat is élt, mert
sive imádottja - a bájos Fahrbach Mari kisasszony - ho-
zasb szenvedés után 4. é. Martius 8-án jobb életre szer-
mült. Péke perainak!

Az elszántság elfojtja ugyan a fájdalom kitörését,
de annál keservesebb az érzés, minél inkább utkolgatnia
kell. Így vártunk el mi is kedveltjeinktől egy rövid
utazás ürügye alatt 4. é. Martius 26-án, mely napnak
éjjelét Bécsben az „északvaspályához” címzett fogadó
H. 2. számú szobájában együtt töltöttük. - Más nap azaz
Martius 27-én!

Korán reggel utunk indultunk Prága felé. Reggeli 6 1/2 óra-
tól kezdve esti 7 1/2 óráig tartott a menet, mely a Brünni
„Spitzberg”-en és a framos, vasgyárak és alagutakkal tö-
velkedő

vetkűdő", "Ádám völgyén" kívül nem sok érdekessé mutatott fel. — Prágában ugyan kiszámtunk, De a várost részint a beállott sötétség, részint az idő rövidsége miatt íkseműgy. re nem vehettük. Menyit a légszusz. világításnál kivethetünk, rendes utózákkal ellátott szép második rendű város; s ez volt az utolsó hely, hol a bécsi jókedvűség reminiscenciáját négy pohár felséges pilseni sörrel hosszú időre elaltattuk.

Esti 9. órákor tovább utaztunk Bodenbach - az osztrák határszél felé. — Az új sötétség elborítja szemünk előtt a határvonalat képező csúcsos sziklákat, csupán azt vehetvük ki, hogy váraként emelkednek Schorfpag szirjci Kül. föld felé frigornan kintaszítva a szabadság után vágyó menőt, az érkezőt pedig "absolutismus", "provisorium" és "steuerbogen" nal idégetve.

Ejfel táján értük el Bodenbachot s így a francia örvét.

Ket

Ket id. Pogácsunk megfinanszírozása * és az obligat bélyeg raikeztése után a 3° osztályú váróterembe léptünk, melynek egyszerűséggel párosult eleganciája valóban meglepett. Az osztrák pénznem maradványait itt váltottuk fel, s mielőtt a penztárnál Berlinig utjegyet váltottunk, nem cse. Kily erőlködésbe került elhinni, hogy mind exiust legyen, mit egy 25. talléros porosz bankjegyre kiadtak; a jegyár levonása után még 18. kemény taller nyomta markunkat, oly érzés, mely a közelében ritkán fordul elő Austriában. E helyütt meg kell említenünk a szász hivatalnokok udvariasságát, De más részt a németek sajátosságos főzési módját is; kávéjuk és teajük kipróbált gyomrunkra nem igen erősítőleg hatott.

Martius 28^{án}

Reggeli 1/24. órákor elértük Drekdát — a németek Florencét; e várost fájdalom — az új sötétség miatt éppen

* Ez technicus terminus. Mikha kedvéremmel tanulmányoztam, és igen kedves alkalomra emlékeztem rá. Hol vagyok Mikha és Mikha? mielőtt láttam megint oly jó kedélyben?

oly kevéssé láthatunk mint Prágát. Az indóház nagy-
szerű, egyebet nem tudunk. Innent 1/2 ó. traktor Berlin
felé folytattuk utunkat; s valóban unalmasnak
mondhatnánk ezen a táj egyformasága miatt semmi
érdekel sem bíró utat, ha a drezdai állomáson oly
gyorsan nem szállunk vala, hol egy - az orang-utang
nevű majomfajhoz valóban hajszálra hasonlító német só-
gor - egész flegmával eresztgette szivarfüstjét a félig
nyitott ablak felé. A természet e csodálatos küneme-
nye, annyira elfoglalta flegmáinkat, hogy azt az
utáink volt számos borjúk kettemellen mani-
festációját sem valánál képelek bannulásunk tárgya-
tól elvonni.

Berlinbe délelőtti 9. órákor érkezünk; utáinkat ki-
szállt is elűnt, mi pedig a hamburgi vasút felé vet-
tük utunkat. Egész elismeréssel kell nyilatkoznunk
a berlini bérkocsi szabályok s a vonatol megérkezésénél.

fennálló rend iránt. A kimenetnél egy pléhjegy kár-
beszítetik az utasnak, melyen a sorrend szerint következő
"Droschke" (egyfogatu kocsi) száma van nyomva, az utas
elvezetetik az illető kocsikhoz, belül, és célja felé hajtat meg,
leírni neki már előre mondva, mi legyen a kocsiból, mely
csakugyan jutányosnak nevezhető, s melyet a kocsis "see"
vezetői közönnyel elfogad. Egy hajtattunk el a 715. szá-
mú Droschkával, a hamburgi indóház felé, mely a berlini
vaspályától meglehetősen távolra esik. Utközben láttuk
a porosz főváros nagy városát, s miután poggyásunkat
a hamburgi pályánál letettük, elgyalogoltunk magunk
is a városba, s a megnyit rövid idő alatt láthattunk, ab-
ból következtetvél, hogy Berlin a fővárosok sorába
beillik, szép épületei a néző előtt az által válnak meg-
becsesebbé, mert többnyire kertekkel övezve; van
nak tágas ligetei és szép sétányai.

Délelőtti 1/2 11. kor jegyet váltottunk Hamburgig.

A pénztár ablakán aranyos betűkkel következő figyelmeztetés olvasható: *Der Briefkasten vor Lauffindanten geschlossen,* mely Berlinben a rezbetűzők egész seregére mutat. Elindultam a vonat Hamburg felé, Berlintől egész Mecklenburg-ig oly kopár vidéket hasítottunk ketté, melyen korcs fe-nyőfa bokrok, vakanturáson s exétes helyeken kívül semmit, de éppen semmit sem láthatni. Ez pedig Lorosz. országnak nagy része; s így akaratlanul veti fel magát az utazó előtt azon kérdés, honnint van a poroszoknak oly rendezett pénzügyei? (Keressd ennek okát az országos közelemben, mely célirányos s még is aránylag kevés költséget igényel, — továbbá a virágzó ipar és kereskedelemben.) A Mecklenburgi hercegséget körül belől délutáni 5. órákor értük el; itt rendezett gardállo-vasút, sok vadat és gyönyörű jukokat láthatni. Hasonló ehhez a tövismező vagy Lauenburg is, melyet a porosz a gasteini község nyomán nyert birtokába. Ezeknek

irintésük után elértük Hamburgot — a német független várost.

Fogyásunk kiadása körben az indoklásban, szemügyre vett bennünket bizonyos Mayer nevű hambi vendég, loó, ki a vonat megérkezésénél naponta személyesen van jelen, hogy vendégeiért sehesen. Felmutatva jegyet illetőleg vendégloóje rajzát, s okavakkal: „tessék, in korcs, maros” magyarul elvitált magához, és minijárt oly melegen simult hozzá, hogy kínálkozásaikat engedve „Lübeck városához címzett 2° rendű fogadójaiba szálltunk. Uttkörben elmondá, hogy Magyarországon is járt, nem tudván eléggé dícsérni Pestet, Temesvárt és Aradot. Mihelyt lerakodunk a rézüntkre utalt 7° szá- mu szobában, megkértek Mayset, vexetne el valami Agens- hex, mivel további utazásunkra névre szerzőkhetnének, mit ő a legnagyobb készséggel teljesít, elmenvén velünk Falk & Co. című firmához, hol értesülvén a kiutazási felte- telekről, abban állapodunk meg, hogy Martius 31° hajóra

szállunk. Feltettünk pedig a 3^{ik} helyre - vagy is az úgy,
nevezett, "Swischendeck" re összesen 130 porosz szállót, mely
fizesítését Liverpooltól kezdve New-Yorkig a 3^{ik} rendű el,
látás is jár. - Mayer ugyanazon este bejárta velünk a
város nagy részét és megmutatta a nagyzerű kikötőjét is,
mely vározasúnak tökéletesen megfelelt. Tíz óra felé
viszatekintünk a vendéglőbe, vacsorálunk, s boldogabb na,
pohár reményében befektetünk. Faradt testünket ijélt nyu-
galomra.

Martius 29, 30, és 31.

Egyenlő időt nyerve Hamburg városának megtekint-
sére, de többnemű vásárlani valánk is lévén, 29^{én} reggel
a városi járatot megkerestük. - Hamburgot egész jog-
gal második Velencének nevezhetni. Elba vize partján
kikötője nagyzerű, mely a számtalan tengeri és helyi
hajók körül látható életnek morgalmát fogva érdekes
képet mutat a jövevénynek. A város maga nyílt

csatornákkal van öfzetköttetében Elbával, melyek a
belvárosi raktárakkal körbekedést a kereskedelem
nem csekély előnyére könyösít. A város nagyobb része
új-olasz stílusban épült házakból áll; egész utcáit
úgy tűnnek elé, mintha vízből nőtték volna ki ma-
gukat. Vannak pompás első rangú vendéglői, melyek
az úgynevezett "Jungferstiege" n saláttáznak, de a
más városok - például Bécs - kávéházaiban,
sörözőkban és éttermekben felmutatnak, azt
Hamburgban látni nem lehet; ily helyiségek több-
nyire jelentéktelenek és jobbra csak pincéknek
nevezhetők. Ellenben a kereskedő felháznál min-
dent, hogy kirakatát a legnagyobb fényűzéssel
állítsa ki, és ez a nőre nézve valóban gyönyörű
teto. Tőzsdéje nagyzerű, nyilváros bankja a világ
minden pénzügyével bővelkedik és a beváltás megle-
pő előzettséggel történik. Hamburg egyáltalában

inny

világkereskedelem városa és mint ilyen még azért is ér,
demel kiemelkedni; mert népe munkás és józan, mire a
zon körülmény is mutat, hogy ily nagy városban 3.
nap alatt egyetlenegy koldust sem láttunk az utcán.
A város legérdekesebb része a már fenn érintett „Lungfornstieg”
mindegy 3-400 holdnyi térségű laguna, a város kellő
közepén – melyen kis gőzhajók is közlekednek és a
sarkánál sarkább csónakok, a sajtkáros és néző pub,
likőrt egyaránt mulattatják, partjai pedig lombos
sétányokkal kínálkoznak.

Bevásárlásaink közben egy humoristikus jelenetünk
is volt bizonyos Rodemann nevű kökereskedőnél, kitől kö-
szörölő követ vettünk. Ennek a jó németnek különös elő-
szeretete van a pióca kereskedéshez; mihelytől jöttre vette
hogy magyarok vagyunk, rendkívüli nyajáságot muta-
tott aranyunkba, elmondván, hogy elévült 20. évvel biko-
nyos horvát atyafi felszederést tett neki egy mocsárról,

melyben rengeteg pióca találtatott. Ö rögtön utnak is in-
dult a horváttal, s utközben-ugymond-nem tanakodtak e-
gyetiről, miért azon kiférásthallan haszonról, melyet a
piócaik milliói részükre hajtani fognak, csupán abban
lévén egy kis fennakadásuk, mi módon kell majd a
piócait kifogni; de csakhamar szétoszlott onn akadály is,
mert a mi jó Rodemannunk e célra névbe saját vérmes
combját ajánlotta fel, melyet a mocsárba mindaddig más-
fogat vala, miglen az utolsó piócait is birtokába nem
kerítette volna. Először-ugymond-hofasb utazás után
a piócabányát, de vajmi fájdalmas érzés lepte meg-
kubliket, midőn infancie loci értesültek, hogy utazásuk
ideje alatt a határóvidékiek becsempészték söt vetettel
a pióca gazdag mocsárba, mi által a vérszíjokat egy-
ből egyig megdöglesztették. Eváratlan csapás után Ro-
demann ur kesergő szívvel ugyan, de sértetlen combal
söt visszra Hamburgba mostani kökereskedését állapítván
meg

176.
meg, melyet azonban e szavakkal, „if min f. der Plai-
na zinn Lirifal“, rögtön odahagyni kérték nyi,
latkozott, miképpen valaki piócabányát fedezne fel
részére, s nem is bocsájtozott el magától mindaddig,
még csak meg nem ígértük, hogy hazaunkba visszakerü-
ve, részére piócabányát keresünk.

Hamburgi távozkodásunk ideje alatt Mayer uram
vendéglőjében patriarchalisan élünk, meglevén elégsé-
ge a szállással és étkezéssel, miután az árak is mérték-
letesek voltak. De annál jobban csalogtunk a zwi-
schenbecki felfrészelés, n. m. pléhedény, szalmacsák
és szalma vankos megvásárlásánál. Köteles ugyan,
is minden zwischenbecki uszár evőeszközzel, pohárral,
mosdótállal, élelcsovéval, ijjele edénnyel s a fenebbi
ágyaneművel magát ellátni. A tengerparti váro-
sokban mindezeket már kézen egybekötve lehet
megvenni. Mi is Mayer által megrendeltük a finom

17.
finom edényt fixetven érte a fét araftrnyi szalma-
csák és felaraftrnyi felerreigü tengerfüvel töltött
vankossal együtt 5 1/2 tallert. Különben e fixetéma-
ga még nem bántott volna, ambar más városokban
alig kerül fel annyiba ezen holmi, de bántott először az,
hogy e fegyenchari külsőjü pogyáért Hamburgból Liver-
poolig kellett cipelnünk, holott az e helyütt; sokkal jütá-
nyosabban megvehettük volna; - másodszor pedig az,
hogy az evő eszköz a holmiból kimaradt kénytelenek li-
ven az Liverpoolban újból megkeresni. Tanuldaig:
ne halgass Mayerra, hanem ved' meg pogyásodat magad.

Közeledett a valóperc Martius 31^{én}, mely hivatta
volt bennünket a szárazsól elvándorlani s életünkben
először a tengerre szállítani. En délcétti 11 óráig fű-
mos levelet kényszeríttem el, melyekben ügyimről fur-
tőlag intézkedtem. Miután e küldeményt a porosz pos-
tára vittük, mely a feladónak egy tengerlevélről semmi
félé

felé vérvényt sem szolgáltatt ki) s még néhány jelenték,
selen bevadásárlatokat tettünk volna, megebedettünk, s dél-
utáni 1. órákor sátorfánkat egy Droschke-ra felrakván,
utunk indultunk a Hamburgi kikötő felé. - Itt a parton
lerakódván, vártuk a „Lincoln” nevű angol hajó meg-
érkezését, mely átvigyen az északi tengeren Angolhonba,
mintán a Hamburg és New York közt egyenesen közlel.
Eő hajókon a helyek egész Aprilis 2-ig el voltak foglalva.

Delutáni 2. óra után „Lincoln” partunk felé közele-
dek; - szép új gőzös 1866. évből; elnevezése utunkat ér-
vekesse látszott tenni. Időközben Falk agens uram is
a parthoz érkezett, a vele szerződött utasoknak az utolsó
kíséretet megadandó. - A gőzös parthoz állt, a bemenet
megengedve lett, s hangyáként iparkodott mindenki holmi-
ját a hajóra hozni. Iparkodtunk tehát mi is a „fal”,
mázas csomagot, melyen a plehedény csengő-ként
hangosatta vifka vivője lépteit, s az első kávébegyűjt

hajóra szállítani. - Hol lesz hát helyünk? melyik az
a Zwischendeck? s az agens a hajó alján találta a rak-
tári helyiségre mutat, mondván: tessék urak, ez a helyük.
No pajtás így eschül leszünk! s bámeéskódva tekintet-
tünk egymásra; De. holte velle megkeltett elégedmink
helyünkkel, arxal bíztatván az agens, hogy majd Liner-
poolból New Yorkig nagyobb hajón kényelmesebb - az
az kevésbé kényelmetlen lesz az ellátás. - Ansal ba,
rátom mököv gyanánt scökveíselt a raktárba
verető parafát latorján, s holmunkat a gyapjussá,
kórkkal verhesen megrakott helyiség egyik végiben elég
ügyesen rakta el. Erre a rendőrség megnekte uslove,
leintket, melyek rendben találhattak.

Ily nehéz próbáltatás küszöbén kedvünk kerekedett
még egy pohár Hamburgi sörre. Az agens maga is azon
véleményben volt, hogy kitelik az időből egy pohárral
írithetni. Kifxalatunk tehát a parton találta a szif,

Kilátása csárdába, s mire az első pohárt felhajtottuk az agens is utánunk jöven, még egy pohár kíséretére kértetett; ettől sem lévén idegenet, midőn a korty legjobban csúszott sorkurton lefelé az agens kinevetésként látja, hogy a hidas ádjaiást a hajótól elvonták, s a görös indulni kezd. „Winn Hann das Biff Gufst!” s nekünk sem kellett több. Csélt, szabadon vágtattunk a hidas felé, — a hajó már mint egy két lábnyira távozott a partról, de mi neki fesszünk, vén gymnasticai sebessegiinket, noha a kapitány rémítő lármával tartóztatott, — egy sális mortalccal felkaparokkadtunk a hajó kerítésére, s a kinnlévő policiisták s a bennlévő utaról segédelmével a görösre indokunk. — Antal ösém csupa ijedségből úgy rugott egy ötöt emelő policiistának fogá köré, hogy Dr. Faber uram, más nap bizonyára megrendelelt kapott Hamburgból egy sakaros fogalj kíséretére. — Így

végződött az első felvonás, mely után a exárasfövel 40. órára szakítottunk.

Hamburg közönsége a partról exerecsoit kívánt a tengeri uszáshoz. Kérni mieink voltak ugyan, kik kenedt lebegettek utánunk, de még is jól vett, hogy lebegtek! Elhagyván a partot, s néhány órák ollyi távolságra haladván, görösünk Elba közepén megállott, hogy körüllevő raktárakból a hozzá kisebb hajókon szállított portékát felszedhesse. Elba partján a raktárak atkiként épülvél, hogy a portéka a víztől közvetlenül be s a raktárból ismét egyenesen a vízre tételik. Mindegy két órányi időzés után hajóink megrakodván, utunk indult komolyan az észak tenger felé. Szemlátomást észlelve Elba, minél tovább halad a hajó rajta, jobbról gyönyörű nyári lakok emelkednek árnyékos dombokon, balról rovaság terjeszkedik ki a lathatáron. A táj ünnepi öltözetet látszott felvenni; —

huovét előestéje feláramlását frömbatja volt. Fajdalom,
mi a keresztény világ örömeiben nem részesülhettünk! a
mi harangozavunk az Elbába ömlő patakok csörgedezésén,
és istenre hivatásunk a zöldellő völgyekből itt ott emelte,
de "pacsirta" hangja volt...

Elba víze mindig szélesebb lón, végre oly széles,
hogy egyik parttól a másikat alig lehetett látni. Ek-
kor becsúsztyedett, s noha még sokáig maradtunk fenn
a hajó tetején, még sem várhattuk be aron pillanatát,
mikor a hajó Elbáról az északi tengerre szállott átval.
Lementünk tehát a hajó raktári üregébe s lefelüdtünk
a gyapjuszakok köze' oly resignációval, mintha ez lett
volna a legjobb ágyunk életünkben. - Aronban éjfél
saján a hajó reménytelen mozgása s a gödöshöz csapó
rossz habok zúgása felébresztett. Keljünk fel pajtás,
a tengeren vagyunk! - ugy is volt, felkeltünk, de
már ekkor csak a raktár vasoszlopaihoz fogódva

dhettünk el a tetőre felvezető létráját, melyen skrin-
csőben felmásztunk. - Nagyszerű látvány! vissza-
vált a föld s a világ tengerben úszott előttünk! ég
és víz között voltunk! a hold felhők mögé bujkál-
va, csak futólag mutatta be exisztens képét a virrasz-
lónak; a hajó pedig - mint Mózes nejeje - kette'
látszott hasítani a tengert, melynek tornyosuló
hullámai magasraosan vették vállaiton. Egész
óra hosszat élveztük e ritka látványt, mely u-
sán - mint Jakab angyalai az egetig nyúló létrán,
ismét csak előbbeni nyughelyünkre keltünk vissza.
Aprilis 10.

Felvirradt huovét elő napjára! meglehetősen szél u-
salkodott az északi tengeren, melybe eső is vegyült, de
még a nap nagyobb részt még is a hajó tetején sütött.
Reggel számos vitorlás hajóval találkoztunk, melyek
mel' úgy járózt a hullám, mintha minden perében

elcsúszkenni szeretne volna. — Az észak-tengeri vize vilá-
gos zöld, melyben tajtékfehérű habja gyémántként
tükrözik, vízosa. Egészségünk szempontjából kelte-
metlen, változást éreztünk ugyan, de ez a szokott tengeri
betegségbe ki nem tört, miha csak hideg hússal élünk,
melyet Hamburgból hozunk magunkkal. Liverpoolig
kötelesek lenni magunkat saját költségünkön ellát-
sani. — Társaságunk e hajó épen nem volt, mert
a Zwischendecken — néhány mestertegényt kivéve — senki
sem utazott. Ezek közt egy Hessen-Meiningi eredetű
Vierling Andráshoz nevű fiatallegény eredetisége miatt legin-
kább vonta magára figyelmünket. Öltönye zöldre freg-
ve, vállán egy csövi rozsdás puská, körülette a
gyapjuszakokon négy láda, melyeknek egyike erősen
megvasalva óriási nagyságu volt. Ennek fedel alatt
jókora lyuk a végből kivágva, hogy ha puskáját a
ládába teszi és kőkéntesen csúszk, a lövésnek „szűz”-ja

legyen. A láda homlokán nagy betűkkel beégetve következő
felírás látszott: A. V. St. ^{no. 1} New York. Egy másik kis,
sebt láda selve volt borral, rhum, liquer és húsfehérrel.
Közből ökök nagyságu porcellain, pipa, nixett ki vas-
sagkurta skáron, kalapja vadászos, fekete gummi pant-
likán öltönye gombjához kötve, profilja „unicum” a
maga nemében; sajnálom, hogy rajzolni nem tudok!
Ez nap kértem meg a naplótírást is egy gyapjuszakon
a sakkárban.

Egy tengeri szemlélgetések közt epedve vártuk az estvést,
hogy kiszállhassunk a szárazra, hírdetve lenni, hogy
„Grimby”-t az angol kikötőt meg az nap este éjjelel.
Aronban ez nem valósult, mert az említett kikötőhöz
csak éjjel utáni 1. órákor érkeztünk. Nyugtalannul vár-
tuk a világitó torony megpillantását, s midőn ez is be-
következett, nyból valódtunk reményünkbe, mert a hajó
egész reggelig a tengeren maradt nem lévén szabad éj.

idején a kikötőbe bemenni. Így hát ismét lefeküdtünk, s mire felébredtünk, a kapitány már kikötő felé igazgatta a hajót. Grimsby kikötője noha kis szerű, nekünk még is érdekes volt, a mennyiben itt láttunk először közvetlen bejárást tengerrel a kikötőbe, de érdekes volt még azért is, mert a világhírű Angolhonba Grimsby vezetett be. Egyébiránt új kikötő, s a vele öfszerekapcsolt Chavonneri városnak vannak szép fámu gyárai és sok raktára, melyek a tenger partján úgy építvők, hogy a hajóból egyenesen a raktárba lehessen kikapálni s a portókat további nehézség nélkül kikapálni. Érdekes még a málthakésző gép, mely a földbe lévén illesztve, csak gyermek által kezelhető, s még is képes a legnehézebb poggyászt is a hajóból könnyen kiemelni s remélhetőleg helyére letenni. Múltán így

Aprilis 2^{án}

a hajóból kikapáltunk volna, ott lesett már Falkagenseink

színt, viceagense Freimann ur, feldmarchisára néve lenygel virárlita, ki már 25. év óta tartózkodik Angolhonban; eredeti vörös pófa hajós sapkával; beszélt csaknem minden európai nyelven, - Anál barátom elég jellemzőleg „omnibus”-nak neveze el. Akárhová bennünket a hajóról, mindjárt arval fogadott, hogy ő már sok magyar emigránst expedált Amerikába, s hogy most már a száda Angolhonban lévén, a királynét is Carnailnak nevezte el, ha megfigyeltünk éke ~~sz~~ után poggyásunkat kiértékelvén, múltán ez a dühányt és fűvart Butató angol hivatalnokok által a legszigorúbban megvizsgáltatott volna, Freimann ur utmutatása folytán reggelizni mentünk egy jobbra a világító torony mögött találtatott üres raktári helyiségbe. A kívét mérő aszony, ki ha nem valódom nagy felesége lehetett Freimannak, vagy legalább jó provisióval láthatta el Freimannt, - alig csinált ~~sz~~ ugyan 25. év alatt szép fogalmat szerezett a szabadságról. M

életben jobb Teeschäftet, mint akkor reggel, mert a kicserélt emigrans karaván rossz kávéjának csészéjét 20. szal fixelte. Vierling ur löfgyverés a kávézás közben sem tette le válláról, valószínűleg gyanusnak találván a helyiséget. Freimann a reggeli után nagy pontossággal megjelent s elfeledvén Grimsby-tól Liverpoolig szóló jegyeinket, vízfűtővonalon az előbbeni² rál³ tárla, hova egy maros osztályú vaspályakocsis állítatván beültetett, és a raktárak mellett vezető vonalon Grimsbynál indóházaig elhajtatótt; itt ugyanevett emigrans jegyeket váltott sebünkre, melynek folytán egy másik vonathoz csatlakozván, délelőtti 1/2 II órákor elhagytuk Grimsby-t s a 38. mérföldnyi távolságra eső Liverpool felé tartotunk. Freimann velünk jött, s hogy annál jobban ki-
süntessent, semmi osztályunkban foglalt helyet.

Meglepő szépséggel tárta ki magát előttünk Angol Honnák Kicsi vidéke, de egy kérszemi fájdalmas érzet tölté el keblünket látván, hogy harant párállan.

Kínosai ehhez képest megnyílt eléművét a nemzetgárda, szat hátramaradása miatt! Angolként méltán egy kőr, nek nevezhetni, melyben kitartólag és erőszerezőleg dolgozik a munkás gárda, hogy ott, hol a természet nem írtott békésül, a hiányt műértőleg pótolhassa. Minden bir-
solos illetősége körül van árkolva s palánk vagy sörénnyel ellátva, a nétség pedig csatornák által szarvaság és víz, mosás ellen biztosítva; — géppel dolgozik a szántó, a vető és az arató; juhok nagyok és gyapjúban gárdagok, mun-
kás lovak ismosak s hosszúabban egyenként befognak; par-
jai ismeretesei. Az egész ország egy vasúti háló; a kör-
sekedés vizen és járaron rendkívül nagy, mely a vona-
tok egyserű kerekésével még inkább könnyítetik. A kör-
merre skintson, az ember, egyforma practicus épületeket lát kemény anyagból, külsejük vöröses-égetett téglából,
lazatu, tetőjük pedig csőtéglából, vagy lapos kőanyag. A
kisebb városok is gyárakkal teltek, de a jelentékenyebbek,

u. m. Sheffield (a világhírű acélgyártmányok városa) úgy Manchester is, melyeken kerekül hajított vonatunk, egy gyártongert képeznek, melynek vége hősza. mincse. — Számtalan alagutak samuszkodnak arról, mennyi erőfeszítés és költségbe kerülhetett Angol hon városait a vasúti hálózattal fonní öföze. Manchesterből kezdve Liverpoolig hegyes vidékkel találkoztunk, melynek gazdag köszen, bányái Angol hon gyárosainak hatalmát hatálmás an se, gúlik elő.

Delusáni 5. órakor elértük Liverpoolt — első rangu kengeri kikötőt s az Európába érkező gyapot főraktá, lyét. A város előtti utolsó állomáson vonatunk mozdó, nya kiakasztatott s a vonat egy nagyszorű alaguton át gőz nélkül becsajtatott el a városi állomásra, hol a nélkül, hogy emberi erő közreműködött volna, rendszeren megállott. Grimsbyről Liverpoolig 6 1/2 óra alatt 28. német mérföldnyi utat tettünk, miből látható, mennyivel hatad

sebesebben az angol községek keményvonat minaképpen képest. Liverpoolban esett az első; az indókban a morgalom meglehetősen élénk volt; számos egyfogatu bérkocsi néhét sziv, vel várta megszabadulását, melyek közt leginkább azon két kerekűek voltak, magukra figyelműket, melyeken a kocsi ülése hátra van illesztve; kiállításuk csí, nos, kocsi a gyepőt az utas feje fölé tartja. — Mi is kifizáldunk. Az egész emigrans csapat két liver, pooli hákhoz volt utasíva ellátás végett a szerint, a mint Hamburgban Hirschmann vagy Falckal fzer, ködtek. Előbbiek Buschhold, utóbbiak — kik közé mi is tartoztunk, Stein fogadójaiba voltak szállásdók. Köz, tes lett volna ugyan minden fogadó a maga vendégét az indókaktól elvitetni, de gondalkodási szempontból csak Buschhold küldött egy kéglapirosra festett óri, ási saligát a vaspályához. Mistan Freimann a ki, vándorlókat Buschhold emberénél (egy arrogans vidófunál)

bermötatta, s az öskves pogyáks egy halomra kirakatta
 volna, előállott a híres taliga, melynek lova Kocsisoc,
 söl valószínűleg a Kremiai hadjárat után mustál.
 latott ki, most pedig nyugalmi tartóist élvezén, kül-
 sejeről itélve heseinként csak egyfret kaphat falmaabra.
 Kot. Előállott tehát az equipage, s mi egymás után
 raktuk fel pogyáspunkat rajja. A szekér aljára kétet
 tett a nehéz ládák, melyek közt természetesen Vierlingé
 foglalta el a legelső helyet, azután követték a más-
 kák s végül a taliga legutolsója az obligat falma.
 csákotk mind egyikére egy csomag plehedéry fűgget.
 ve. Így hát hiszen állott a göré, csak a tekejét kellett
 még megkötni; úgy nézett ki az egész, mint egy fa-
 lusi comediana sátorfája, csak hogy itt majom he-
 lyett egy pár henye emigrans kaparkodott a frekír
 Derekára?

Elkérte felferelve, Ruochhold futorja commandirozni

Kende, a sereget, "Der Lantz von Gipsmurn Komman-
 mid mir, jun, von Sult baglainten von Prym."
 Indultunk! a taliga minden paken felfordulással fenyegetett;
 tetjén a plehedéry siralmas hangon kolompolt; - Kocsis a lovat,
 s a Kocsist verette egymást kölcsönösen támogatván; az
 emigrans csorda - közt több családapa kisded gyermekek,
 kel - a taligát halhán követte; az első pedig csak úgy
 ömlött. Vierling oldalvaist lepdelt fegyverét vállán tartva.
 Így sorrendben vonultunk be Liverpoolba, rajtam bunda,
 Antal barátomon köpenyeg, fejünkön nemzeti kucsmák.
 Menetünk idelkes látványt kipekhetett, mert a taliga döcögé,
 seie számos ablakok nyíltak meg s a nézők quonymo-
 sollyal ütődék előre fejeiket, míg az utcai nép bámeleskod,
 va sekindeit utáruunk, itt ott némely pajkos inas sírol-
 lása is hallatsván. Elég kínosan, de végére még is
 elértük Stern uram hételjét az ugynevezett paradicsom
 utcában. Megállt a taliga, megállt az emigrans csapat is,

a vendéglőből egy lélek sem mutatta magát. Buschhold fu-
sárja leszedni parancsolja a poggyászt, mi vonatodunk, most
itt a vendéglős kötelességeink is megszűntek, egy kicsit előbb frö-
váltásba keveredünk, mely axszal végződött, hogy Stern urai-
nékat kicitáltuk, lemostuk, s a beköltözéshez fogtunk.

Mire kiderült, Hirschmann emberei eltávolítottak a taligával.

Támadtan és álarcra szobánkat akartuk elfoglalni, de
egy közös terembe uszáltuk, hol valóságos pestilencia uralkodott.

A már előbb más vonatokkal megérkezett emigránsokkal
közffoláig tömve oly képet mutatott e tanya, mintha a
terme levő más nap reggel suppon lettek volna vízszintül.

Öndök hozájunkba. Rénytelenek voltunk tehát minden sa-

marékosági elvünk mellett is külön-főbát nyitvatni s

külön tartást kérni, melyet 36 órára összesen 7 Shillinget

fizettünk a competentian felől. Vasóra után kimenvén a

városba, figyelmünket begyűjtő is az utcák sarkain sa-

lálható legnagyobb pénzürevel kiállított boltok voltak.

magukra. Nem vagyok túlsó, ha Beisnek dő-rangu kávésar-
nókaival hasonlítom e helyiségetet össze. A nagyszéri por-
tál, brillant kivilágítás, óriási üveglátlak, aranyozott edények
és frebbnél szebb jelvények belépésre deszetik az utcai publi-
kumot; s mitk ezek? nem más, mint közönséges pá-
linkabüdök, hova az alsó gftatye nép Brandy, Whisky
és más efféleket udalsó garavát bevinni és elifka. A
nők úgy mint a férfiak, nagyja és kicsije, a vének
úgy mint a fiatalok egyaránt vetelkednek a pálinkaivás-
ban, s azsán rébrezen váncorognak ki a büdökből, hogy
üres erevényel lármát és verekedést kezdjenek az utcán.
Eltorzott bibéncsejofájuk tanuságot tévren kiégetett
belsejükről, melyre ujhol és ismét csak Brandy lehet
a gyógyító flastrom. Ejje! amazonok ily helyiségekben
nagy skammal képviselvek; ha elfáradtak az utcai
járásban, vagy birodalmas fravuk van valamely férfi-
hoz és vífkont, pálinkasátonba menekülnék; ez a

szerelmesek", sub rosa'ja. Megjegyzendő, hogy este 9-10. óra közt volt, midőn a sapasztalást gyűjtöttük, később,ről mit sem tudunk, mert Stern ut. hótelfje rendőri te, kinteből 10. óra után el van zárva. — Tovább. hatá, va az utcán, láttuk, hogy valakit a kulcs Oldalon hatat, mas. kötések közt egy helyiségből kilöktek; — mi volt? „auctions institut" (árverelési intézet) it pesti váci ut. szilánusa különk helyiséggel bír, mint ezen nyil, vános intézetek Liverpoolban. Egy kis Darab ócs, ka ruha a fogason, kopott rostély, régi hordó, elve, sett csikmaszár — kiperik az árverendő cikkeket. Itt intézet tulajdonosa egy magaslat, vagy nagyobb hordóra felmásza, személyesen árvereli a holmit, a könyvvivő pedig még magasabban egy kaktusúllón elvárkozva jegyzi az árverekelt tárgyak árát. — Többnyire lopott jószág lehet, s hogy még egyszer elta, passék, a solvajok vereték in' kidevnek az intézetben,

s ha ilyenkor nem sikerül a lopás, a vereték is arukán na, gyobb dínenwickbas az utca közepeig is elágark; s ilyen jelenet volt az is, melyek történetesen jutosunk. Az idő 10. órához közeledvén, haza felé tartottunk. Stern vendéglőjével szemközt egy sötét utca sarkán valami fregeim Dilektans nagy ügyességgel hangoskatta száját, a nekötet könyörületre indítandó, előtte egy 3. éves gyer, mek káncolva s egy sovány kutya a bafettelt prom, ruan néve. Elvel elisták a fogadó, cementünk s tea után lefelüldünk.

Az útközzel meg meggyes olvasó, hogy ily utcai je, lenetekkel untallak; sapasztalásunk fonala erfri, nyunk lehetőségek volt köze; mi nem fixethettünk sem ciceronit, sem bementi díjakat, mert akkor való pénzünk nem volt, De táplál' Vörösmarttyval a remény, hogy „tesz még egyszer ünnep e világon, majd ha elfárad a vesz haraggja", s ha erfrényünknek

is inkább Kiderék Mercurius jobbjá. Akkor irhatunk majd
Olympi játékokról, Hellas hőseiről, Róma maradványairól,
s ha Minerva clypeusa alá fogad, komolyabb tudomány
s művészetéről is. Most kedélyünk is xilált állapo-
sunkhoz van kötve; majd ha magasabbra kág a
"succus rerum", - ezen hőmérője minden jónak és szép-
nek, akkor aldoxunk majd Bachusnak is, "az életfőjáról"
gyönyörrel - dúis öröklő élvezet szaktaktunk.

Április 3-án

Virginia nevű angol hajó a "National Steam Navigati-
on Company" című társaságtól, van hivatalba bennünket
az atlanti Oceanon északra Amerikába vinni által; De
ez csak holnap indulandó Liverpoolból, mai na-
pon időt nyertünk a várost közelebből megtekinteni.

Liverpool felhold alakban épült nagy kiterjedésű
város Mersey folyam öblénél. Luasépületeket vagy na-
gyobb szerű bérházakat nem láthatni, De annál több

39.
bolcs, melyek azonban a hamburgiakhoz hasonló fényűzéssel
kiállítva mincseket. Utcai rendezet, járdái különösen jők
és szélesek. — Reggel a házból kilépve, bár merre fordulj,
lángpirosra öleözött csámcsalisszós gyerkőcök örömlenek feléd
s labáidat a szőke fejű értelmében oszromolgák. — A város nagy
részét megkerülvén, a tengeri kikötő felé tartottunk. Utköz-
ben láttunk egy vasrostlyal bekerített templomot, melyet ki-
vén csúcsból megnéztünk. Egyszerű, díkes kőbolhika fent-
egyház volt, melynek edvarában talál taló fal a tennetű ké-
pek, melybe a hívek egymás mellé rakhatnak örök nyugal-
lomra. — Vegre elértünk a kikötőt. Már fennebb emli-
tők, hogy a város felhold alakú, a felhold ürössége képxe-
séhát a kikötőt, melyből a hajók egy 24. órásnyi közaságu-
ságos csatornán - a, Queensstown-i szorosot érintve skalla-
nak által az atlanti tengerre. A kikötőt környező
jármótalan Dockok (kikötőhelyiségek) s a könnöt
nagy szerű raktárak, komuságot kennek ama ilágakott.

Kereskedelmi öfzetköltetésről s ama élénk ki²-és bevitelről, mely
ezen kikötő² után Europa és más világ részek közt valódik.
Az érintett Docks-ok és raktárak munkában lovasut vonul
el élénk premély- és seherköztelődéssel, — ezt környéki egy
magas fal grámos monumentális kapuval, melyekből
nehány lépésnyi távolságra a gőzvonalatok közelednek;
az egész egy vásárház-hasznalt, mely a Kereskedők és
vállalkozók seregétől megszállva óriási gőz és vitorlás
hajókban tünteti fel útjait, azokban találván fel tar-
tó és kénytelenek erejét s a népek millióinak fenntartását.

Városi Kirándulásunkból délből térünk vissza. A
vendéglo² ajtajánál fájdalomosan panaszkotta el Vierling ur,
hogy valaki csupa maliciából, skalonna, vörösli, fűres²
por és más effelivel töltötte meg Jegyverését csövet, s ez
által fél napi munkát okozott neki; — vigasztalunk. —
Eszö² miatt kénytelenek valánk próbánkban tölteni a déli
oldalt, De este felé ismét kimeshettünk liverpooli nép sajátá-
gait.

„gait bővebben tanulmányozandók.

A palintkabüdel gazdagon kirilágítván, egy két szom-
jas zsebmeteo² lopott orával kirilája meg az idegent, De körülte,
kint, hogy a rendőrség észre ne vegye; balról az utca szögletén
Reserves hangokat hallani, mintha Trója bukását énekelte volna,
oly megható versekben hangosatta. Sopranját egy éhező Jn.
dustrialis! de nem is dantolt kiába, mert a nép megvette
nyomtatott verseit, ő pedig a bevett öszeggel sebesen álli.
Kott be a legközelebbi. Brandy csarnokba. — Nehány lépésnyi
távolságra egy női személy szabadon kirilágított, asztalon nagy
páthos² al magyarázgatja bizonyos folyadék varázserejét el²
advaát ügyes gesticulationnal kimagasztván, s mikélyt észre
vette, hogy capacitált valakit, fél Shillingért nyakába erő-
szakolja a megöltött palackot, ifjúsági sátorfáját és. Bran-
dy házába menekül. — Esti 1/2 9. órákor lehetett, tovább ha-
ladtunk, — ajtások hangok kitanak a legközelebbi templomba,
vevőnyre tartatott Liborium kitétele mellett; a megható

isteni tífselet bemenetre és imára készített. —
Innen hazafelé tartva utközben ismét más orvosi
alakokkal találkoztunk; úgy látjuk, hogy ez a frabadal,
maxott Koldulási módor Liverpoolban. Az egyik keser-
ves nőtáborban érekelte le, miként ~~lőre~~ egy nagyobb város
széklángok már találkává, de hihetőleg csak azért, hogy
saját szomját olthassa; — a másik — nyomorék leány —
akt recitálta hangosan, hogy valami szerencsétlen
nő 5. gyermekét szült volna egyszerre; a harmadik
fűszárukát siratta bus hangokban s. u. t. míg vég-
re haza érve lefelüdtünk, hogy annál több erőt merít-
keztünk a tengeri uszáis hó.

Aprilis H.

Miután Stern uram jó reggelivel látott el, s a rendes
utiszerződés birtokába is jutottunk volna; 8. órákor
ismét előállott a hirneves saliga. Ugyanazon sorrendben
és ugyanazon felfeléessel indultunk el a Kikötő felé, a mi-
növel

174.
növel Liverpoolba érkezünk azon különbséggel, hogy ma
több nőekkel találkoztunk az után, mert az idő elusará-
sunknak kedvezett. Vierling nagyokat lefekt helyrehozott
fegyverével, komolyan nézve a publikumjeme közé. — Elő-
ven, az illető partot, hogy áruunk a taligáról az ut közepé-
re egy sűrűn lehanyasott, melynek folyán kiki a magáét
egy meredő lájárádon. Iron king és Storm king nevű
kisebb gőzösökre hárította, hogy ezekkel a tulajdonos és
poggyász — a Kikötő közepén hirtelen füstölő Virginia
átállították.

Itok reád sárkányok sárkánya, hirtelen vészha-
rangja, orvosi Lucifer, Virginia. úgy e hőhőközömbö-
séggel állasz előttünk, hogy elváltasát harántól, elra-
gály edes miunktól s ivogen földre vigyél, hol szívünk
szívvel nem találkozik, hol sem rokonunk, sem ba-
rátunk, sem kedvesünk nincsen. Félteni paran-
csolod Európát — e magasztos hölgyet, melynek koszorújában

legjobb virág földünk - az áldott Magyarország! -
Jüttélj inkább! — De mi sem! — bánnattól elra-
gadtatva rebegé nyelvrünk e keserves fiistkot reád. Oh
jőj, hadi karoljunk által tengerek úrnője, mentő angyal!
nem fűvet raboloz te, sem haxát; a szellem, mely ehhez és
édesintékek közt, tengerek által el nem válaozható! — Im
engedtelten nyújtja felénk jobbját Virginia, hogy elvi-
gyen a szabadság folyóira, mely tápot nyújtand absz-
lutissimussal lenyögött fellemlünknek, függetlenül fce-
rethetni haxánkat, édesben kedvelni miénket s maj-
dan chafnos is meretünkkel térni vissza földünknek.
Jogadj be tehát karjaid köze s vigyél ferenceséven cétunk
felé.

Beszéltünk, — s ime legelső, a Kivél találkoztunk,
egy fiatal ember Aradról; a sorozás iránti respectusból
ismantott meg; neve állítólag Hornay József. A fennve-
zett két kisebb gözös csaknem délig volt elfoglaltva a

szállításával. Mintegy 800. emigrans lehetett már a hajón,
midőn felparancsoltak minijunkat a gözös egyik végére,
hogy ott egy magaslaton az egész csapatot közzel elrekesz-
sék. Sokáig várakoztunk semmi sem tudván megma-
gyarázni sorsult állapotunk okát, míg végre az utifér-
sődések előmutatását rendelik, hogy szelvényeit a hajó
sifusségnek adassanak által. Ekkor utasainak egyenként
a köztől alá bukva kellett a lépcsőre lemenni s felvív-
nyüket átengedni, mely idő alatt a lépcsőnél álló orvos
mindenkit szemügyre vett, vajon stnyit-e a vándorló
emigransnak? Vierling jegyzetét a kapitány confiscai-
tatta, minél fogva mindazunk vigasztalhatlan. Ekkor
megengedtetett, hogy a Zwischendecken elfoglalhassuk helye-
inket. Mintegy 30 első rendi utas volt, a többi mind
Zwischendecki. — Volt már alkalmunk Lincoln hajóján
a Zwischendecken leírni, s a mi a hajó ^{hajó}úregét illeti, abban
a helyiség Virginian is volt nagyságára nézve külbömböl,

de rendszer Lwischendeckes mi is csak most látnunk legelőször. Kéj-
relj magának egy 30. ölnyi hosszágú és 6. ölnyi szélességű
ökörfűtő vasúti szekeret, mely magasságára nézve emelt,
és legyen; azután kéjrelj magának rajta fűdelt, melynek
fatablái felemelhetők s alá támaszthatók, s melyet jó időben
nyitra-ablaknak, vihar és eső alkalmával pedig betéve vix,
özön elleni gátnak használhatók. Kéjrelj továbbá, hogy az
érintett markafűtőfűtők belseje mint két oldalról 2. öl,
nyi szélességre el legyen rekesztve s ezen rekesztékek felől
szélességi bejárásokkal kisebb ofcsályokra egymástól el-
választva. Ely ofcsályok földszint, úgy mint az első eme-
leten is négyzetűek, birván 1 öl magassággal, két öl
szélességgel is ugyanannyi hosszúsággal. Tartód ez utób-
bi mértéket jöved előtt és tudd meg, hogy ily ofcsályban
24. fiók találhatók; még pedig két részre osztva, alant 12
s e felett egy Deszka szélességű íveség után ismét 12; a fiók
1 ölnyi hosszágú és 2. ismétlem két arasznyi szélességű,

47
egymástól gyámulatlan Deszkával elválasztva; — és ezen fiók
képeri az ágyat, melybe a már elebb megvásárolt szalmazsák
és szalmavédek beillesztetnek. Az alsó 12. fiókban fekvők
az érintett Deszkaürességen másznak be oldalva a földről,
a felők pedig előbb az alsó Deszkaürességre hágnak s csak
onnet másznak fel gymnastikai fogással saját hason,
szélességi nyitáson fiókjukba; minden fiók számmal
van ellátva s e fiókszám Virginian 1400. ra rag. — Hasznos,
képen vagyon feloktva az első emelet is; — azon 2. ölnyi térség
pedig, mely a fiókofcsályok közt lennmaradt, asztal és pa-
vokkal ellátva étterem gyanánt szolgál. E terem vagy is
tértség földszinti közepén egy töltött vixzel töltött hordó
van az egyik vascsöphöz kötve, és e fölött lóg. a szelelő
zsák a háji tetejéről egészen a hordóig leborúsítva és ez utób-
bi kötéssel megerősítve. E hely bejárása van e helyiségnél,
felőlről, kettő a férfiaknak, kettő pedig a nőknek, kiknek
helyiségük a férfiakétól el van választva; a házasok együtt

khettek, - ambar a többiöl sem kívántak igazolni levélk. -
 A fel- és lejárás mindeket helyiségre nyakköri lépcsőkön történt.
 Ez tehát a Zwischendek, melybe behurcolkodtunk, s melynek
 földszinti fiókjai körül öit perfas et nefas elfoglaltunk. - A
 876. számú fiókban aradi pajtasunk feküdt, a 878. pogya-
 szunk lerakó helye volt, míg én a 882. sz. sz. barátom pedig
 a 884. számú fiókba feküdtünk, a 886. számú fiókot elvették,
 vanak hagyván fel. Megjegyzendő, hogy a páros számú fió-
 kók az egyik oldalon, a páratlanok pedig a másikon talál-
 hatók.

Míg mi a berendezéssel foglalkoztunk, a 3. árboros Vir-
 ginia elparolgot, feltűzött lobogói a parton álló nép közt
 léteit vívonozták. - Délután 5. órákor riadós csengés
 után megjött az ebéd. - Ha összehasonlítjuk a jelenet
 arval, midőn valami állat kiállításban a vadakat ete-
 tik, keveset mondunk, mert az állattulajdonos egészséges álla-
 sáról gondoskodik, de az angol gőzhajózási társulatoknál.

a zwischendeki passenger élete egy vadállattal fel nem ér-
 nált, csak az első helynél kezdődik az ember, a többinek
 létele vagy vesztése keveset gondolván. - Hat markos le-
 gény-egymerezt "Steward" horta be hatalmas plékkan,
 nátkan az állítólagos levelet. A publikum nyugalomul
 várja farkas éhsége csillapítását, az evőszökök a plék-
 edényekhez venegeti jelszót annak, hogy a stewardok keltőz,
 tessék meg lepteiket. Zugás, ordítás, éhes kacsingatás min-
 den oldalról. Valahára megjelenik osztályunkban is két
 Steward töltött kannával. A türelmetlen emigrans csak
 pat doxxajok csóvál, de a szolgák erre makacsul tagadják
 meg a kiöftást, mindeket a maga helyére utasítván vízre.
 Most két oldalról megkerditi a leves kivonását egy me-
 selyes plékbedínyel. A kórozott csatódás! hisz nem leves
 ez, hanem csakalan piszkos meleg víz, melyben pro forma
 egy két nyers rixkása frem uszkal. Lajos vízszatellés!
 kiöntése - vagy gyomorbolí kiöndülése a meleg víznek!

7
Hol van hozzát már a húst! majt ebből eszünk. Hús ex
bixony, de bűdös, mely legalább is háromszor járta be már az
amerikai utat, s most delicatessé gyanánt egy hordóból, mely-
ben beszáva állt le sajnáltságának napjait, a kiéhezett emi-
grans csapat elébe rétegetik. Fejéhez kell ütni! Kialtja az
egyik, - Visszavinnak! - a másik, a har-
madik megéri, de rögtön kialtja. - Ne hánud, hisz hoz-
zát már krumplát, ex kielégít! Ulenkbe teszik, De oly nyers-
és potrohós, hogy megenni lehetetlen. - Menjünk el a kapi-
tányhoz panaszra! Hol van az orvos? a kapitány fel-
sége neki találja a húst, az orvos pedig azt mondja, hogy
essék első helyen utasni. - Iszén nagyunk, pajtás!
Hát a kenyér hol maradt? most hozzát mi. nem ke-
nyér ex harátom, hanem pogácsa, de pogácsa sem, hanem
hajóbiscuit, és ex miféle? Hát pogácsa alakban megfár-
tott s hordókba rakott kovász, olyan, hogy mihelyest belé-
haraptál, a legerősebb fogad kőrik ki tegezők. - Nem eke-
sed?

sed? én sem! éhezem? én is! Kedves egésségintre várjuk, 51.
menjünk ki a szabad levegőre, hogy gyomrunk jobban emészt-
hessen. - Felmentünk a hajó tetjére s éhgyomorral gyönyör-
ködünk a csatorna bércei környékén, mely haladásunkkal
szembátomást táglalt.

Délutáni 6 órákor csengetnek theához, hálá Istennel! lega-
lább felmelegíti gyomrunkat. Oda állidunk reményen kiki a maga
bűgjeivel - a compagnia köze! s átvetve várjuk a steward le-
jövetelét. Valahára elhozzát s ofatját nagyeltűleg a már érin-
tett plekkusainkból. Borzafutó rosz! valóságos herbathea
hideglelés ellen! melyhez mindegyikünk még egy pár hajópo-
gácsát is kapott, hogy amint elebb üstefke ki a tengeri uta-
zás előtti káplálélanak maradványait. Mindentki tarisnyá-
ja után nyúl, s példát követjük mi is, falatozván a
Hamburgból hozott Würstli és sajtból megnyomva jó erős
Rhummal, de bixx e csak nem meleg ital!

A napot lelvén, beköszörgett az éj. Veiling fromoruan ül

a szomszéd osztály pályán, mert eleég ládáját #2. a mattró,
 xok elcsikkasztva, sorokját megették, borát s pálinkáját
 pedig kiitták; számára többé vigasztalás nincsen! Uraim
 felüldjünk le: 'indoklányozza az egyik; - jó!' De hogyan máshon
 be fiókomba? Keskeny a bejárás corpulens complexiómnal; -
 tessék elöb, a két kezét is fejét bedugni, arsan hasán mást;
 mi be fiókjába; Köszönöm, benn vagyok már, - phi: 'az
 angyalát! Kez prés köze estem, nem mordulhatok! 'istko.
 zott strokását: hisz mintha csak a pusztá deszkán feküd-
 nem! Kezem, tegye rám a bundákat, mert kezemet ki
 nem nyújthatom! - Jó éjt pajtás! te csak könyebben es-
 sél át a gymnasztikai próbán. - Egek irgalmaszaitok ol-
 dalbordáimnak!

Aprilis 5^{én}

Emekpóval fejtük ki vitorláinkat jól ellenibe a mat-
 rózok... Keljünk fel! De hogyan? én leülni sem vagyok
 képes a fiókban, oly keskeny az ágyközeg, - ki kell sehn!

felülni lábaimat, s ezekkel előre nyomulva hátamon mász,
 mi ki a fiókból! Ezen is kereksül sovén a hajó tetejére vi-
 tünk! A felkelő nap büszkén ragyogtatta elő sugarait a
 csatorna tükrebe, - pompás idő, kedves szél! csinaljunkt toi-
 lettet! Az emigránsok serege nagyot trüszög a sásvirzól,
 melyet mosás köztén szájába vett; horunk belőle mi is
 egy pléhögörbe s egymás kezére töltögetvén megmosdottunk
 vele more patrio. Eszünknek reggelitük! a lejáráson ifjo,
 nyu solongás, sokan elesnek, - mindenki mohón kap Dényc-
 után, hogy a kávéból el ne kővöl. Tandem megérkezik a
 Steward s töltögeti a barnás meleg vizet oly finnyásan, mint
 ha csak „Daum” nál főttél volna. Cukor helyébe szirupot
 tettek bele, hogy annál sübbösebb kinézésű legyen. Nem kell
 senkinek! De mit mondotok? Kellett bir az volt, mert
 volt olyan is köztünk, ki jobbat életben nem evett, kit a nyo-
 mos kéjszerite Amerikába költözni átal, - ki bérbe adta magát

évekre kevesé különbszéggel a rabfolyást, hogy mindennapi kenyert megexerehessen. Nyomuk kíváncsi az Irlandiaké, kik hajónkon nagy számmal képviselvek. Kik annyira kikerhettek, hogy meg is duplázták az ételadagot, noha csak közt is ritka gyomor, mely a bevett ételt megemésztene; hiába s beveszi megint, sőt vannak, kik a kiadott kolompéndarabokat a piroskandálóból kikerdén, megették. Jly jelenet közt jó évszázatot! De térjünk vissza a reggelikhez, mert még nem fejeztük be. Kávé után hozták a frissen sült kenyeret optván erre irás, vajot. A fehér cipő alig látszott lángot, külkejét meglehet enni; kelője korán. A vaj első napon kikerhős volt.

A Frigális étkész után a hajó tetjére mentünk, s nem hiába, mert közelünk a Queenstowni koroshoz, melynek tőnyeké felette reginyes. A vasorna minden oldalán hegyek roml, nak el, melyeken romol és világító tornyok láthatók. Maga Queenstowna, melyet dél táján látni el, nagy sűrű tengeri erdő,

Ocean kúcsa Angolkonból. Itt a vasorna két hegy magaslat közt protul, melyeken erődtől leírva felállítva, a ki is bejáró hajót uraira válnak. A város balról egy magaslaton fekszik, alatta százron vasut, vizen pedig hadi hajók mutatkoznak. Virginia Queenstown előtt megállt, s meglepetésünkre míg 300 islandi emigranst fogadott be Lewisbeckre. Nem csak egy, hanem még 1000 usast szállítani egy hajón, melynek helyisége koránt sem oly kiterjedős, hogy annyi népet egysége re, feljertetése nélkül a tengeren juttathasson.

Queenstownban a felrakódai fél napot vett igénybe; az alatt lejárva az ebéd ideje is, ex annyival sarkában kintette fel az elbőni jelenetet, mennyivel több vendég foglalt helyt a cikkezői tersegen. A queenstowni skorost csak kissé délszán hagytuk el, de ugyanakkor kitarta magát előttünk az atlanti Oceannak határtalan széke is. Keblünk gyönyörködött e ritka látványon, sőt két ízben ismét egymást a legrosszabb időtől kengerest csodás hullámmal. Mintha

csak Neptunus háromágu villájával evezett volna mellettünk, oly birtosan haladt Virginia a tengeren előre. A látás határ egy kiterített, abrosz, melyet frövelen hófelhővégű hatások figyóznak, melyek éjszotésvégénél csak meg csak jöttek, sőt vetnek: és ezek úgy tűnnek elé, mintha csak ugyanígy fénybogár ujjakálna a tengeren.

Aprilis 6^{án}

Ismétlődnek a múlt napi események azon különbséggel, hogy jöttek levén, halat (Stockfisch) kaptunk ebédre, mely oly bűdös volt, hogy a hullafüstöző elofektatására fél napi szellőztetés szükségeltetett.

Aprilis 7^{én}

Gyönyörű idő estig; — a kapitány megengedte, hogy a rak, tárból kiki magához vehesse poggyászát. Vierling Rt. l. ládáját minijünk elvezetékével egy köselen becsajította le fejeink fölött a hajó ketejéről Zwischendeckbe; — azután rögtön a ládára ült s megnyugodni látszott abban, hogy

legalább ennek birtokába juthasott; de alig ülvepedest meg Andrá'sunk rajta, egy ellenparancsra folytán a nagyobb ládát ismét visszavetett a raktaiba. A mi poggyászunk kedvettől fogva kézenk közt maradt.

Elkönyatra meleg esősi kaptunk, melynek folytán az utazók bevonultak. — Ha ilyenkor bebetintunk a jélig kivi: lágyított Zwischendeckbe, jó kedvet látunk az utazók arcain, s itt ott igénytelen mulasságokkal is találkozunk. Így például az első emeleten lévő Irlandiak közt egy confrater népdalokkal mulattatja a körülállókát; ebből egy kis társulágra fuvolya hangokat hallani egy sötét kugból, nemzeti kocogtatásra indítván az Irlandiakat; — lemenvén az alsó sztrátyba, harmonika- és melophon-művészek muzsogásjait üggyességuhet, míg az asztalok marriagepartikkel elfoglalva, hol egy két órát mi is eltöltünk, ingyenprajere mellett járva.

Aprilis 8^{án}

Mintha ellenünk fordult volna az isteni haraggja!

Már éjjel éreztük a hajó rendkívüli hirtetését s hallottuk a hullámok uapkodását minden oldalról. A matrózok kuszongása, a hűvös szél sivoltása, a sötét benyomuló "hideg eső" stb. mind arra mutatott, hogy szaktízottunk Ocean barátságával, s hogy ex majd megirtelteti velünk a tengeri utazás edényeit minden oldalról is. Reggel felmenvén a hajó tetéjére, felfranta mi lettünk a régi vad kiivatarnak, mely felettünk uralkodott. Ugy látszott, mintha minden percben el kellene sütyednünk. A hajót egy oldalról a másikkal lökdösték a kármagasságra s a nyosuló hullámok s a hajóba ömlő víz egész percekre elborította tetjét, s ilyenkor a Zwischendeck fektető záporral látogatott meg. Csak a legbiztosabb helyen s valami tárgyhöz fogódzva állhatott meg az ember a hajó tetéjén, különben nagy elborított a beömlő víztől s a hajó egyik oldaláról a másikhoz vettetett, vagy pedig a rendkívüli sajtkázás által elvesztvén egyensúlyát vesztve rohammal a hajó pátkányához lökődött. Sok tragikomikus jelenetet látni látni;

akig volt utas, ki az eddig kikerülte volna. Itt egy matróz bukkant el s vízben ugrott hussból mindenestől, mit egy kalon a konyhábol hozott; — ott egy afony éjjeli edényt víven ki; éppen midőn elénkbe jött hanyat esett, s így a kötegye alatt eldugva tartott csak a colont is földhöz vágta; amott kolompert vízen a Steward, elcsúszott, s legott a vízveretéből szedi ki a tápláló edényt; az egyik passenger hátával morzsolja le a Zwischendeckre vezető lépcsőt, a másik hajópogácsával bukkant el, melynek erei vesztve gurulnak a vízveretét felé. A Zwischendeckon akaszt végül napja volt. Dacára az elzárt fedélnek, salátkoztak még is nyitások, melyeken a hűdeg fűtő álszivárgott. A puologó lámpavilágnál pogácsáját ragta az egyik; fájva ácsorogott tető felé a másik, a harmadik ládáját támogatta, a negyedik hasát tartotta és jajgatott. A fronton benmaradt kisebb pogácsa a hajó hirtetésével felfranta ipronya morajjal egy oldalról a másikra csúszott, a midőn a kívül dühöngő szél az öfket koccant.

hullámok csúcsait hajóra vetve, felhőszakadás gyanánt son-
tott be Zwischendeckre a tenger víze, képerren formális
viharok, melyek ide s oda hanykódó hullámain nem
csak ugyan Noë bárkaja, de uszáit a könnyebb po-
gyász és a lehullott plékedény, míg a bemlévő a Desola-
ofszályokra kaparkodnak, hogy a váratlan ruhany ma,
ráadványaiba el ne süllyedjenek. Így néztünk ki a Zwi-
schendecken belől, s mintán a gyomor csak úgy
hanytatott mint a hajó, képzeltetű Hegyes olvasó, mely
természetellenes kifakadásokkal szakított gyakran
körbe a tengeri xivatar bömbölésé.

Pamulandó ügyesség és kitartást tanúsítottak
az alkalommal a hajó legények, kik éjjel-nappal a leg-
nagyobb vészely közt páratlan készséggel kötöttek, ol-
dóztak, s igazgattak a vitorlákat 12-15 ölnyi ma-
gaslaton; — mintha csak valamiféle vágyán májkáltak
volna; — testülről csurgott a víz, ajkukról zengett az ének.

Hogy mily kirok közt éltekünk, azt leírom feleslegesen, vala-
mint az éjjeli nyugtalanúságot sem említem újból, mert az
a fenebbi körülményekből úgy is képzeltetni; csupán azt em-
lítem meg, hogy a xivatar

Aprilis 9^{én} és 10^{én}

willapodni látszott, vagy legalább kisért mértékben urál-
kodott; azonban

Aprilis 11^{én}

újól felhabordott, míg pedig annyira, hogy a vitorlákat
nem csak főszegördíteni, hanem a gépeket is egy nék kivétel-
vel — megállítani kellett, hogy a hajót s vel együtt benneünket
is nagyobb fenyegetlenség ne érjen. Ez nap feltört a dü-
högő szél az egyik jégkamrából is, melyből a fű, szj és más
élmi fruct jegesítől — a hajó tetjére kihullottak és a betódu-
tó vitorlák elcsiperestek. Főszegként havazott is míg pedig
nagy mértékben, mi onnent következtetű, hogy ez időtáiban
az új Sunlandi partok irányában haladtunk. Vierling.

beteg és desperatus volt; midőn a jégkamra kiürített, lelékta, Radtan zuhant le a Zwischendeckre, komolyan állván, hogy a jég és tengerre jutottunk, mert — ugy mond — egész jégdarabok ugrálnak a hajó tetjén, melyek a tengerből vesidtek legyenek. Nyugtalan napunk volt még.

Április 12-én

is annál inkább, mert Antal barátom is a tengeri betegség jelei komolyan mutatkoznak; s nem kaphatván kellő táplálékot, felette elgyengült.

Április 13-án

Ugy látszik, mintha kezdte volna Ocean eddigi haragja, val, lassabban fúdogát a szél, s a hajó kevéssé hintakodik; csak apró eső hull Virginia tetjére. Tényleg van, első gyásznapunk! A viharos tenger ártalmas hatása párosulva az inkább mérgező, mint tápláló étellel s az angol hajókon egyáltalában uralkodó chanyag ellátással, áldozatjaink levet két ember életét. Reggeli 9 órákor a hajóharang

megkondult s a hajó végébe tífuszt jeleül, angol zászló lebegett. A nép, Dacára az ömlő esőnek, kitérült a hajó tetjére, hogy a ritka temetkezések szemtanúja lehessen. Antal barátom is fellépett és kijött. A női Zwischendeckjével szemközt a mai, rózsát felig felnyitották a hajó oldalát s a két hulla, külön külön bevarva egy ócska pórnába s Deszkához kötve kihozták, látván, feltételezték az említett oldalnyitásra. Tetek gyászját, vet helyett tarka amerikai lobogóval voltak a holttestek betakarva s a hajóreményzettől környezve. — Ekkor megjelent a kapitány imádságos könyvvel, s kezében süveget, angol imádságot monda a holtak felett, mely idő alatt a hajóharang folytonosan félreveredett. Biroknyos pontnál — a portá in "Geri" lehetett, — a Stewardok és matrózok kuszultak a tete, éppen tartott Deszkát a tengerbe csupán a takarót tartván vízre, s a holttestet legott elváltatván a tenger mélyébe — befelé nyomtatván a vas súly által, mely lábakra kötötték. — A kapitány kezébe imáját,

s a halotti füstártsának vége. —

Április 14^{én}

Kémüls hatotta meg a hajó lakóit! éjjelen át ismét 4. emigrans költözött más világra. Chatman nevű hajóorvosunk, kit józanon még nem láttunk soha, ma korán reggel hajított fel ugyan a hajó sádjára, hogy szíjukt be a friss levegőt, mert az itt kérvetőbbnek mu-
szunkozott, de a nép le volt hangolva az ötlet felfe-
gész vesztély miatt s benső megülködést mutatott,
midőn a 4. halott fenébbi füstártsával a hullárok
játékának áradott által.

Április 15^{én}

Isomoru vasárnapra virradtunk! estevitől reggelig 7. halottat bocsájtottak le a tenger mélyébe, míg nap-
pal 6. ember temetésének voltunk szemtanúi. A ko-
morság elkeseredésbe ment által a nép közt, Korszák
küzöres és végpusztulás fenyegetett bennünket! —

usárok szemlélomást törtek össze lábaiton, a gyöngébbek úgy
hullnak le, mint a legyek, míg az orvos oly riórog, hogy a ka-
pitány kényoszeritve látta magát is kegyelmet elkaratni. Az emi-
gransok egy része imád ságnak, a többi pedig ivásnak adta
magát, hogy annál nagyobb resignációval költözhesse a tenger
fenekére. Újabb halottak s újabb betegert nevei emlígettetnek
a nép közt.

Egy kis felreértés egy vasárnapon hangulatot némileg
felvidít. A hajó élelmi felügyelője Norman William vö.
rúd idő óta rendkívüli előzetkenységgel viselkedik erámyunk,
ha s csaknem napontként jó falatokkal lát el az első
rendű konyhából. Megatartván tehát vasárnap is vendé-
gelni, engem magával vitt a konyhába; — De a falkais éppen
akkor még nem rendelkezhetett huszfélével, mire a felügye-
lő oda utalt, hogy 10 perc múlva jelenjék meg. Pontosán
compárcáltam ex időre, s a falkais nem csak megkezdése

egész sódart nyomott pléhtárcsiomra. — Látva mentem ve-
le barátimhoz, a jó falatot véltek megosztandó. Mivel pedig pi-
vünk más chero' zwischendeckti emigransokon is megoszt, fel-
ajánlottuk a sódart mindjára részre, hogy a bu és gond ser-
teshüssal úressét el. Mint héja a csirkét, úgy ragadta
meg az emigrans karavan az iáletes sódart, egy perre alatt
csak hűlt helyét látván a talban. Az alatt a szemközti ka-
nyakott swajciak, kik a sódarból ^{színen} jóformán falatoztak,
felmernek a konyhába s nérik, valjón megfűlt e már a
a sodka, melyet reggel e végből a szakkaiónak adtak ál-
dal; s íme a swajciak kimondhatlan fájdalomra, ~~kezül~~
de más részt, a publicum nem veséky Derültégére kívül,
hogy mi a szakkais sévedéséből az swajciak sódarját
ettük meg vélük s az egész Zwischendecktel egyetemben?
A felügyelő hatalmasan kacagott e kéjén s a swajciak
sodkáját az első rendű konyhábol természetben kényszerítte meg.
Ennyi humanitással bíró angol megerőseml, hogy nevét e

naplóban örökítsük meg?

Április 16^{án}

Részre jegyzem a növekedő vörölyt. Sápait arcunkra
vöröslés kifejezést nyomott a terjedő ragály. Annyi halot-
tunk van, hogy már a skamát is tisztolják, több
nyire éjjel csupaszját be az Oceanba. Éjjel a halálhör-
gés minden oldalról felriadt, fremün láttára mai
napon csak 8^{at} semittelt.

Április 17^{én}

Minek lajstromozzuk a halálhíreket? Levátsen jü-
rünk a hajón fel s alá, frámitván a percek, melyek
bemutatják az ígért földet, de a melybe előreláthatólag
bemennünk nem lesz szabad. Az orvos, a sziái Chole-
rának diagnozálta a nyavalyát, mely mindjárt halálra
megsemmisítéssel fenyeget. Reggel, a mint kileptünk
a hajó tetjére, a kijárásnál holt testekkel találkoztunk
s ezek között mosakodtunk. — Délután egy fűtöt ka-
tód magával dobta be a tengerbe. Széltünk feleste.

Medvekö; a kapitány reményét nyújtott, hogy holnap este a szárazon leszállunk.

Április 18^{án}

Telédre reggeli 3 órákor, azonnal a hajó tetőjére szittünk, mert hittük, hogy a nap, melynek felkelését egészre vártuk, kiengedve a sors dühével nem engedve át, kényszerülünk, hogy mielőtt egy árva kántot se vehetünk szívmunkára! — Öt óra után a nap egész fényével derjósítá el sugarait a tenger fölött, minden víz melegen dobogott a szárazföld megpillantása után, s bizonyára járulást érte nem egy beteg, remélve, hogy ápolása a szárazon gondosabb kezekre bocsátik. 9. óra tájban csak 4. halottat bocsájtottak le a hullámok közé. — Dél felé általános örömmintre megpillantánk a felénk vitorlázó 23^{ad} számú kereszthajót (Pilot) mely a tenger kikötői jelölés szerint a megérkező hajókat a kikötőbe vezeti. — Harsány „hurrah”-al fogadtak a vezénylő tőrt, ki a kapitány parancsát hajónkon általvette.

Minden szem a láthatár vonalára volt irányozva, hogy az amerikai szárazföldet mielőbb megláthassuk. — Végül re sötét felhő gyanánt mutatkozott messze távolban, Sandyhook szigete, mint egy drága gyöngy, melyet 14. napi vesztegetés keresés után még is feltettünk. — Rendkívüli vidámság minden arcon! a lebel ment, se velvén magát aggasztó linoktól, többé nem süggesség! Cséntség uralkodik minden rugban ésre sem vévén, hogy éppen ekkor ismét 3. holdkesset Dobtal be a tengerbe. — Szabadabb lélekkel tartott Virginia is New York felé. —

Ekkor elhagyván a sötét tengert, világos zöld színű vízválasba értünk, melyen a hajó csakhamar át, vágatván, homályos zöld szín csatornára szállított által, mely nyugati közre szorult és a kikötőbe vezet. Elértük Sandyhookot — az amerikai szárazföld fel. csat, melynek homokos partján erődfele épület mu.

sarkozott. Tovább haladva, regényes alakban vonult el mindkét oldalról egy tömört hegylánc, nagyobb távolságra falvak, közel a parthoz pedig sűrű szőlőskertek épült csinos házaikkal. Még tovább haladva két nagyferrű tengeri erőd közé jutottunk „Lafayette” és „Hamilton”, melyek - mint rendületlen őrei Amerikának, hatalmas ágyúkkal felszerelve. Imént nem messze, balról Staten Island nevű város felkelt, melynek külseje olyan, mintha fürdőhely volna; - s ex képerzi azon Rubicon, melyen orvosi vizsgálata nélkül átmenni egy külhajónak sem szabad.

Alig állott meg a hajó, már is ott dermett egy fiatal orvos, ki a hajóhelyiséget és az utasokat fremügyre vette. Nagyon veszélyesnek találhatta a helyiséget, mert visszatérvén, rövid idő alatt más két óregyebb orvossal jelent meg, s miután ezek is megvizsgálták volna a hajót, bemenetelünk New Yorkba.

eltálatott; vagy is az egy nevezett „Carantin” mondván ki felettünk, hajónk kénytelen volt horgot eresztetni s egy ágyú lövés után - e kivétel állapot jelszót - az első árbocra sárga lobogót tűzni ki. - Egy perc alatt megsemmisültek tehát reményeink, két égbecsötten alkalmankodván az elkerülhetetlenek. - A nap lehangelve, s a pusztító ragálytól tartva, egész éjjel virrasztott. Antal barátom is hamar magával, a hajó tetején ült fel nyughelyét, míg én egy pár órára a fiókba felhúzódtam; de nekem se volt maradásom, mert jobbról is, balról is a frengny bekegel jajgattak, fremközt pedig egy szomoru anya könyhullásával tartá kiscica halálba gyermekét. - De hogy nyughattam, - felmentem én is a hajó tetejére, bajtársaimmal a pirosló hajnal beköszöntését várando. Dohányoztunk ringolódván a leereptető köd ellen, mely reggelre a láthatárt elborítja, megfojtván még ez utolsó éltverestől is.

Aprilis 19.ⁱⁿ

Még mielőtt a Newyorki egészségügyi bizottmány városunk felét határozott volna, el kellett hagynunk Staten Islandot vízforsátvén Sandyhook vízeibe, a reánk hozandó ítéletet itt várandók be. Délután 10. óra után emelkedett a köd, a vasmacska felkuszató, s egy ágyulövés után a bemutatott új földet elhagytuk. Island előtt ismét 9. holttal tette ki a csónakba; - rettenetes uralkodók a nép között, nem lévén most sem ura, sem hája!.

Sandyhooktól oldalvást megálltunk, minden pillanatban várván a Newyorkból kibocsájtandó intézkedést; de fájdalom! hiástalan, mert nem csak az egész napot, hanem a borzasztó éjt is kénytelenek valánk legnagyobb bizonytalanságban a hajón eltölteni. Valóban megrövidítettem e vesztendő hanyagságért mind a Newyorki egészségügyi bizottmány, mint pedig a kivándorló támogatására ugyanott felelős nemet.

Sársaság is; mert éret embert, így kínos helyrebben, ki-
lenni a sorok hullámainak és segély nélkül hagyni a
fenvedőket a ragályos nyavalya halálkörmei közt,
oly privtelen eljárás, melyet igazolni soha sem lehet. -
Egy hat mi is belejöttünk a Credoba! kovácsai alatt,
kunt lenni szerencsétlenek, pedig im. a legelső morra,
nánál beledört a karapó fogó! "Qui non scit
orare, pergit ad mare."

Aprilis 20.ⁱⁿ

Valahára megálltunk, hogy válasszunk az egészségügyi bi-
zottmány, de bizony abból nem okulhat senki. Mondják,
hogy felosztanak három hajóra; a beteget az egyikre
juttatván, a zwichindecki egészséges utazókat a másik-
ra seven által, az első rendi utazók pedig Virginian
maradván, - természetesen, hogy mind a három Sandy-
hook vízeiben. A Carantin tartama nem határozta,
tett meg, valószínűleg addig tart, míg minjajunk.

hullái lehömpölgnek az Oceanon! — De ne zúgolódjunk, jó" már a kormány hajója!

Csinos kis gőzösön három előkelő egyéniség közeledik Virginia felé; bizonyos távolságra megáll, s a küldöttelek haditónusban jönnek hozzánk által, hogy gőzöseit ne inficiálta sse. Tisztes külsejű urak, kiknek egyike államtitkárviselő lehet, mert arany vasos karika jel, vénnyel van ékesítve mellette. Míg ezek Virginian az utasok megtelepítésével foglalkoznak, az alatt megjelent az egyik Carantinhajó is, a betegek számára s egyúttal ezeknek kiképzésére is megtelepített. — Egy 30. alvó's hordó fedele levételénél, ülés illegetetett belé s töltel fűzetven oldalára, a szegény betegek belételestet és csiga segidel, mellet lebeszájtattak a gőzös mellett váró csónakra, mely őket a Carantinhajóra szállította által. — Szikla sziv is megessett volna e promoru látványon, a fiu apját, a leány anyját és vígont, segítette a hordóba, s midőn

elváltak egymástól, fájdalommal rologás és ajulás követte az elszállítottakat. Körülbelül 70 beteget vittet így által az újra hajóra, s állottunk pedig mostanáig állítólag 70. — Viharszerű meleg váltotta fel a múlt héten uralt, hideg viharokat, attól tartunk, hogy ez egészségi állapotunkra nézve még árthatmasabb lesz. — A commis-sio délutáni 2. órákor távozott azon ígérettel, hogy az egészségesek részére járt Carantinhajó még ma fog ki, küldetni New Yorkból. — Tízperces percek! De hiába! rajtuk már csak a gondviselés segíthet! — Majd elvált, rózsákat hoz-e a türelem?

Vártuk a Carantinhajót és vártuk késő estig, De bírt, az nem ekkor jött meg, s így kénytelenek valánk is, mert csak Virginian maradni, hogy holnap újabb vára hozásnak kétfűnk ki. Az ellátás rosszabb az eddiginél, a mennyiben 17 napig vagyunk már a hajón, s így a fap, lálét napról napra bűdösebb. A hangulatot le nem írható!

"Ki el nem csüggedett!"

"Gondold meg és igyál:

"Örökre a világ sem áll.

"De a mig áll és a mig él,

"Ront vagy javít, de nem kényél."

és a 4^{ik} székesszal végéreül a somoru játékot, mely így
fől:

"Ha fajó kebleden

"A gondok ferge rág

"S elhagytak hirtelenül

"Szerecsen és világ,

"S az esdett hír, kéj s örömsöd

"Mind megmérgező van,

"S remélni birtosabbakat

"Késő" vagy hasztalan. . . .

"Gondold meg és igyál,

"Örökre a világ sem áll.

"Eloplít, mint a buborék,

"S marad, mint volt, a puskta lég."

Meglehető s zápor mosta fejünket a hajó setején, - esti
7. óra lehetett, midőn két kisebb gőzöst pillantánk meg,
mely maga után vonta az igeit Carantinhajót; - felénk
tartott s tőlünk bizonyos távolságra megállt. - Késő
lett volna még ma az átszállítást megkezdeni.

Április 22^{én}

Virginia csónakjait korán reggel lebecsájtották,
az utazók átszállítása a tennap este megérkezett "Illi-
nois" nevű Carantinhajóra megkezdődvén, - csak
a Kéki táskát vihettük magunkkal át, a többi po-
gyász Virginian maradt. Délig minő ajándékot át-
szállítottak. Vierling párnákat hozván által, ezek
Illinois előtt a vízbe dobattak; a fiú sok malheurja
után sötéletesen oda van.

Illinois eleggő ságas és kényelmes helyiséget nyújt ven,
degeinek kerültre Virginia forult helyiségére, - s a mi
az ellátást agyneművel illeti, azt csakugyan pazarlólag

80. állította ki a társaság; mert lepedő, takaró, vásnos,
parócs stb. annyi van, hogy mindegyik ufshatott
benne; pedig az egész jó új kelme, melyet meglehetősen
ketnél az ember más helyzetben is; ellenben a főzés,
étel, s egyáltalán a rendfenntartás inkábbvaló, mint
Virginian; mi csoda tehát, ha betegeink naponta
gyaporodni fognak? Ma sokan Darabka vaj és 2.
ad hajófogaisán kívül mit sem kaptak ebédre, s ez
is oly bolongás s rendetlenség közt, hogy az ebéd alatt
megjelent orvos is megütközvén rajta, jövőre min.
Den tekintetben segíts és becsületes ellátást igért.
Majd elvált! ha ez még sokáig így tart, minő a,
jóvá elvevünk. — Idejöttünk, hogy elárassunk a
senguen egy hajóba, melynek lakói közt mirigy urak.
Kodik! Idejöttünk 3. heti erőmegfeszítés és névtülozés
után, hogy egy kopár friget előtt nap felkeltétől
alkonyattig bubánát s fohászat közt töltse le napja,
inlat, s hiába kérdjük, hogy meddig? mert a.

81.
válasz legfeljebb is egy lusta válvonytással adatik.
Sorsunk oly bizonytalan mint kartarra; De hiszem
az Istenben!!

Aprilis 23^{án}

Köd és csúszott körül erőszakolt tanyánkat, a nép
s vele együtt mi is, üres gyomorral kelt fel nyughelyéről,
mert senki sem délben, sem este táplálékot nem kapott.
Nyugtalanul verset a reggelit, De miután ez 10. órákor
sem adatott, lázadásba tört ki elkeseredése; s míg az
egyik rész a konyhát ostromolta, s az ottani fremélye-
ket kivervén, kávé hiányában a felig főlt husdara-
bokat főzde ki a vastag tanyából, addig a másik esa-
pat a legalsóbb osztályban cukorhordókat tört fel s a bennől
találtatós nádcukort utolsó morzsáig kisérték. Volt irlandi,
ki tüzet szedett ki egy hordóból, s kovácsot csinálván belőle,
ezt a konyha mellett elhanyag husdarabokra kente s jókat
falatozott a tápláló eledelből; — egy másik frunte irlandi —

Speget fura egy Deschadara-ba az egész kamarából kive-
gatta ki a kúszarabokat a hajó selyméről. — Bald könnyűen
sem lehetett nagyobb zavar, verkedés és tolongás, mint a
minőnek Carantinhajónkon valánk sporencsöket szemtanu-
lenni.

Az alatt megjelent Virginiaról a főbíró, a sebész orvos és
a 2^{ik} fő Steward, hozván magukkal egy kis vaját és maras-
fogácsát, melyet a nép farkascsíggel elkaplódott és mege-
mésztett. Kapkodunk mi is, a holcsak lehetett. De azért
sebes étvágy nál vagyunk jelenleg is. — It hajószemélyzet,
nevezetesen a pít és frakais, kik konyhájukból kivették,
hónuk alá sevon ruhájukat, a Virginiaról megérkezett cu-
nakba a kartak ugromi, hogy a lakait néptől megmenekül-
kepenek; De a listt erővel kinyírtak. Illinois-on maradni,
hogy a hajón személyzet legyen. Megdönggették tolatkodás kö-
ben a tántorgó orvost is, de bűz ex részen feküdt azért
egész délután a hajó selyméről. — Esti 7 órákor volt az

ébed, mely bűzös hús és egy pár förtelen kolompierből állott leves
és kenyér nélkül; így hát nem ettünk 36. óra alatt semmit,
s így állapotban kell majd lefeküdnünk is, hogy holnap reggel
bagyadtan nekünk romlásunk tovább folytatását. Horra já-
rul még, hogy ma este szabad levegőre sem mehettünk, mert
ifrony villámlás között zápor feje Illinois selyméről. — Bete-
geink naponta vannak, de a korodában mint halljuk is,
vigeli kevesen hallak meg. Nyeli órákor lefeküdtünk.

Április 24^{én}

Állapotunk kesegbecsítően rossz. Délutáni 10 órákor
hozzák a reggelit; ez nyers rizs kúszából áll, melyet nagyobb
irtelenség kedveit a hallanyhoz pörzsöltek. Nem eszi sen-
ki, hanem víszuk a hajóparancsnokhoz (egy sejtelen
férfi 20 éves amerikai) és megmutatjuk mind neki, mind
pedig a nála talált hajóorvosnak is. Ők sem találták is,
lekesnek a kását, de azkal beszéltették el, hogy még is
jobb a semminél. — Természetes, hogy ezzel ki nem?

elégítetünk, s épen ezért nem tekintve a fennálló romokra,
 súlyokra, egész erőnkkel kongatni kezdettük a hajókarcan
 got épen úgy, mint mikor a hajó legnagyobb részélyben fo-
 rog. Elinté a matrózok vízfazakartak tartani, de ezek
 se nem hallgatván, a karangot mindaddig kongattuk, míg
 a Nordea felügyelője a rendkívüli csengetést íprevevén,
 dacára a hullámzó sengernek, egy csónakon megjelent,
 s panaszunkat helyesen találván, javait adta, hogy
 még ma kicseréljék New Yorkból, és hajunk orvosoltat-
 leendő. — Csak mi maradjon a dolog ismét pusztaságjaink!

Atyá, csillapodtak le a kedélyek, már is új jelenettel
 találkoztunk. Egy éhes német emigrans valaminek egy
 Syrup-bordóhoz jutván, épen midőn merített volna belőle,
 rajta kaptak a farkasok, s miután jól eldöngették, fel-
 vitték a parancsnokhoz, ki vas karikába szorította le,
 keit s úgy küldötte le utitársai közé. — No hiszen nem
 kellett több! A parancsnok lakása ostromoltatott,

s a legnagyobb rajongás és fenyegetések közt kényseri-
 ketett a sültsgokorda solvaj kereiről a láncot levenni,
 még pedig rögtön minő ajunk szemláltára, hogy az
 elégéssel nyitvános legyen. Ha van táplálék a hajón,
 éhen minek haljon meg valaki?

Az edd esti 6. órákor adatott, s mi volt? egynekány
 küldös kolompér avas vajjal flumtum! Jelenemily nyomor-
 teljes életünkben nem csak nem szenvedtünk, de nem is lát-
 tunk. Kilen pár embert 3. napig táplálék nélkül hagyni bor-
 zos állapot! Lábaiink dögengültek, alig járhatunk, s már
 azon gondolatra jöttünk, hogy inkább a Norodahajóra vi-
 jünk által magunkat, de várjunkt be a holnapinapot, lefeléitünk.

Egyfelől raj és rendkívüli mozgalom ébresztett föl, — mi
 ez? mini thedt offtaral! bizony jötkor! aradi földünk
 delegátsatott egy pléhedinybe horni belőle. Horost is a jámbor,
 megfektet is volt a pusztaság meleg ital, de mit mondana
 ehhez az egykori Kálvinista diák, ki fáradtan és kimerve

egy Katholikus papnál skálván; ez pedig korbácsot sütkésvén
reőszere, midőn a pap falatozás közben fordításokkal undat,
és volna a diákok, az utóbbi e latin feladatot: quid est
homo? így fordította magyarra: micsoda egy korbács az é,
hisz gyomornak? — Micsoda hát ^{az}üres thea az üres gyo-
mornak? Igaz, Aprilis 24.e volt ma; e napnak
még is egy kitérőtlen előny van reánk nézve, t. i. hárlelt
nem firtunk.

Aprilis 25.^{en}

Az igét segély abból állt, hogy délelőtti 11. órakor elegen.
De" fekete kavé és hajóbiszuit offogattatott egy kis vajjal;
mi némileg kielégítvén, szebb remények közt varuk az
ébe' salolásvát; de mi haszna? éhertünk délutáni 5. órá-
ig, ekkor pedig kaptunk süvös marhakust isellen Mo.
lompérral. — Tessék evvel beérni holnap reggelig. — Ugyan
maddig élok még viforá türelmünkkel Illinois. 'Firtetlen
orvosok! lelketlen társaság! — nem elég hogy megrabolkodok

szabadságunktól, hanem még éhenhalásnak is tessék ki-
sarnyi elgyengült utakat? Felkiáltgatunk mi is Kölcsey-
vel: „Hol van a hon, melynek

Bujdosó magzatja
Még Kalüpszó kettén is siratja,

És kars feléje kusan vágyva nyujt?
És sok rugás, rugás közt bejjeledett, s mi ^{egy} sohajtozánk:
derülj fel égi csillag boldogító szabadság!

Aprilis 26.^{án}

Földbeszéd art tartja: hogy szükség törvényt ront.
Nem tudván megbarátkozni az eddigi tartással, sőt vesztün-
ket látván mellette bekövetkezhetni, vesztegetési ideám ju-
sottunk. Aldalba lőttük a pékert néhány Schillingel s ő
megértvén e kellemes lökést, jó darab sült hússal és friss
kenyérrel látott el. — Így mi! mindig más alattban fo-
rog a világ szemünk előtt, — képreldobunk elevenebb,

reményeink közelebb állnak a teljesüléshez! 'Eres Isten!' az
 iga is elviseelhetővé válik, csak kőöröje legyen az ötkörnek!
 Boldogok voltunk, midőn ma a birkeménységű hideghűst
 hideg Kolompérral vicsorították. Ebből re, mivel a csapás gyöt
 roit gyomrukat nem ére! Traifetane, seba és olvasás
 sal töltöttük a napot, mely más kiutomban kevés válto
 zatoságot nyújtott. Van már postahivatalunk is,
 az egy árbofához illesztett ócska szék, melybe a
 levelet kédober s melynek fölött egy kis darab meg
 gel megerősített papírral a felirat látható: "Post office"
 A közlekedés várossal, kisebb amerikai városokban
 tartatik fenn, ezek horzák és vízfűtő leveleket, s ezek
 szállítják. Carantin hajóintra a táplálékot is. A
 kies bercei vidék, mely jemeink előtt mind két oldalról
 elterjeszkedik, éppen úgy kinálkodik, mint az éhező Tan,
 talusnak az irteles gyümölcs, melyet frájával elérni
 nem lehet. Újra a mila hold két testőrsereg

fölött uralg, az egyiket keperik az ég csillagai, - a másikat
 a kikötő partján haláltató világító tanyot és a hajók
 árboára kifüggesztett lámpát; ott hullani látózik a csil
 lag, midőn sziszul; - itt játéka emelkednek az ég röppen
 tyűk, melyekkel a hajók egymásnak társalognak. - Van
 nek képek, melyek ingerlőleg mutatják be a velencei
 vagy nápolyi éjt, itt nyílik alkalom egy harmadikat
 frakcsenteni, melynek neve lenne: egy éj San'yhookban!
 Aprilis 27.na

Műsán a pék megette volna kötelepégét, a nap una
 lommal fenyegetett. Délután a kusat illetőleg a viareket
 igazították helyre; délután ételmi frakcsent hozott egy kis
 gőzöt, melyek közt a Kolompér és a besózt kús leginkább
 frakcsent. Szuggan nem kísértett koraszabadulással,
 De item - reményt nyújtott, hogy igen még sem halunk
 meg. Bixony elég kínos helyzet, midőn az emberi foglalko
 zás nélkül egy kaptafára tölti napját és éjjelét a nélkül

hogy ludna, meddig tartson még ezen reserves nótá! Korhár-
 ka naponta víznél kelget, de onnant nem hoznak vízká-
 sentát vagy keveset; úgy látszik, hogy ismét hajónk legkö-
 zelebbi lépcső az örök boldogságkő. A halottak többnyire Jó,
 na! nyomdokaiba jutnak, mert a ragadozó tengeri halak.
 (óriási nagy signal!) ma is meglehetősen félmát tartottak
 Korodánk felé; de hiően utoléri majd őket is a rumesis!
 Képzelték, mily has és itorgásuk lesz a cholera's saplatól,
 sőt, - hát még feltámadás napján! - Ebédünk is volt,
 hideg kolompai bűdös hússal; és napi rendszeren van, mióta a
 Carantin tart, hogy elgyengült egészségünk mielőbb állítsa
 sőt helyre. (sic!) Este felé meglehetősen lázadás támadt kö-
 zött az irlandiak közt. Három irlandi fiút próbálták kö-
 zön késsel megsebesíteni egy matróz, míg végül úgy, hogy rá-
 gón el kellett az orvost hívni a Korodából, ki a sebeket bevarrta.
 Az irlandiak halállal akarták megböfölni a véronais, vasat,
 deszkadarabokat, seprőnyeleket stb. ragadtak meg és ostromol-
 ták.

ni. Kédték a helyiséget, melybe ittörten a töltes beszökött; leinhat-
 lan zaj, lumá és jelvényezés söb csónakot idézte hajónkhoz,
 mely kétszáz kiül a bűnös matróz kataláival végződött vol-
 na, ha valaki azon szerencsés eszmére nem jut vala, hogy
 a szomszéd England nevű hajóról egy kath. lelkész hozat-
 sák által, ki ott Carantinba van a többi utazókkal együtt.
 Tudnivaló, hogy az irlandinak mindene a pap; - megerő-
 ven a fiatal áldozat s anyanyelvén próbán, az irlandiak,
 hoz, mintha varázssereje lett volna beszédén, azonnal el-
 vetették a gyilkoló eszközöket s a lelkészt nagy lelke-
 sedéssel eltekelték. - Ki ejjelen az is hajónkon maradt;
 a matróz pedig - kesötetvén - Illinoisról elzállita-
 tott. Denique, nulla dies sine linea.

It hold oly csábitólag ragyogtatta a víz tükrében
 szűstös sugarait, hogy ejjelen 11. óráig a hajó tetőjén
 maradtunk, mohón legeltetvén szemünket a táj felett,
 melyre kilépniünk fájdalom nem szabad!

Április 28^{án}

Mint mikor a Tíza árát és elborítván alföld rő-
mait rögtön befagyta, oly sűrű volt ma reggel
Lánykövek vízének feje, — a láthatár rendkívül sáros,
melyben a szello' halkan és zerevethetlenül fujdogál. — A
Jeske is bátor volt elhagyni a partot, és látogatába jöni
hosszánk, hogy a tavaszi negyedről ő is bizonyosságot tegyen;
a halászmadár habortlanul keresi kedvét hajónk körül,
sűrűpolása kedves dal nekünk; még a kivertt üres
biscuit-hordó is tisztább mint máskor, mert minis hull,
lám, mely elgurította Ocean felé. Flangyaként tódul ha-
jónk feljére a nép, hogy beszikassa az éltető friss leve-
gőt. Isteneim! bek sok szerencsétlent látunk. Körté!
ott egy gyájkoló' férjivesztett anyja 5. kisded gyermekre
felőtt, kokogva kesereg; itt egy hajadon leányka szü-
lei halála miatt majd meghasad szíve; amott egy test-
vér sisatja testvére kimúltat, emitt fű, rokon, barát
fájtatja apját, rokonát, hű pársát! s kik megmaradtunk!

míg mi sem örvezhettünk, mert a mirigy még be nem érte
eddiggi áldozataival, — csak azt nem tudjuk, ki gyá-
jolta bennünket?

Az ebéd nemevéssel folyt le, délután pedig azon in-
kérés nyújtott egy kis reményt a szabadulásra, hogy
a poggyász Virginidáról leszárt és egy más hajóra szállt
barikárai kitért által. A hajózási társaságnak a Carantin
miatt 1000 dollárt felülmuli kára van naponta, hiszük
tehát, hogy mindenekket elkövet, miszerint kölcsönösen
jabaduljunk meg egymástól. Vierlinget beteg a kora-
dahajóra vitték.

Április 29^{én}

Isupa szeszily ex a tengeri élet, alig mutat mosolyt,
már ismét Komor képet ölt fel; tennap gyönyörű időből
a hajó feljére szállt ki, ma sűrű szél a hajó belső felé ü-
t. — Vendégletkészünk szentek óta nálunk maradt,
vasárnap van, ismeni szüneteket rendez. — Tacára a
hajóhoz szélnek délelőtti fel kizenegy órákor a káth.

nép a hajó egyik végébe gyűltek s a lelkész megje-
lentéskor s így hallgatva szabad ég alatt a Sv. evangélium
felolvasását s az arra következő egyházi kézfektet angel nyelven.
Az ifjú úldozár, fején Quadratum, testen közönséges cimáda,
jobbábr szavainak nyomata, bal kezében imakönyv és
olvasó, - valóságos területnek nézett ki. Ekkor fohások
közt rebegék el szótott imáinkat a hűvek, s kinek-
lelkét ne szállta volna meg forró áhítat, midőn a buvá-
lelkész áldásra nyújtá ki kezét. Könyv szemmel kö-
ve az eget urát, hogy bennünket a kínos helyzetből
mirelőbb megszabadítani kezdjenek.

Már nem is említem, hogy ebédünk is volt, mert az
naponta egyforma szok, elannyira, hogy mi tisztán csak
a pék kedveséből vegetálunk. Étél után csendesült
a szél, s a népek kedve kereskedő farsangi játékokat
ünni, nem mintha talán jó falatozás és üdögálás foly-
tán burgott volna véle, hanem hogy kitöltse gyomra-

szagait és oda megrugadjon unalomverten falomaxájához.
Egy francia hentes hadirendbe állította a népet; egy svájci
pedig, ki dobos volt hazája szabad seregében, ügyesen verte egy
pléhedényen az indulót; utánna több zenész állfahangszerekkel,
ettek után a csapat s végre emel másoz parancsnoka - egy
svájci, paripa helyett az emigránsok vállain viselve s kard he-
lyett hajóseprőt vittogatva kezében. Valódi alácsómozgat, csak
hogy itt leginkább a gyomor volt maskarádába öltözve.
Ez így tartott néhány óráig a hajó tetijén, - arután begott egy
kör kikapódott, s jártak előbb a franciák a cepportit s a
shottisht, arután a németek a csendes keringőt, végre az
írlandiak a nemzeti kocogtatót. A részeg hajóorvos is
közűk volt s az első játéknál lábával tempózott indulóra
serkentvén a folyverson csapatot, később pedig egyre bír-
tatván a népet részt venni az elkerült kancban.

Időközben megjelent Virginia kapitánya is azt hozván
hírül, hogy Virginia e napokban visszakerül Liverpoolba, /

nekünk pedig holnap adatik majd tudunkra, meddig kellene
még carantinba maradnunk. —

Becsületdett, — s a hájos alkonyatra így zenge énénk:

Tűz az ég boltozatja.

Pibor fényben szál a nap, —

I költében a hold utódja

Egő karmarsin színt kap.

De elmulit a karmarsin —

I halvány lesz a holdvilág;

Ha öröm helyébe lép kín.

Elhagy az egész világ! Sajátom.

Április 30-án

Hiába vártuk az ízenetet, hiába epedeztünk a mai gőz
köz megerősése után! annyi tudunk, mint tegnap. — Sin,
lédjünk hát, míg a sorókat teszik, hiszük, hogy a raklatás,
ba is egyszer beléfoirad! A mai nap befolyása nem nyu-
tott jegyzéni valót csupán abban telvén megnyugtatóst, hogy

Hogy záródik a dőre hónap, záródni fog talán a reánk
gyakorolt gyászos hatása is! — Időmből kitelven,
elkészitem

Végrendeletem:

Harmu két nagy évet én már élöltem,

I ex alatt pályámat csak háromszor tértem.

Papnak indultam, hivattal megbuktam,

Jegát is gyakornok, arán ügynök lettem.

Nem korán ferencsét
Mert hogy egyes képek ex utóffá három,

Következnek hát a negyedik; De vajmi

Boralom költi el kiblemet, ha látom,

Hogy e férfi korban, még nem vagyok semmi!

De felemben, mindentől kudva valamit

Ted ex toto nihil; s így mentem világnak,

Emlékeül nem korán egyebet, mint véska

Cégerét „Közlekedési iródnak” —

Vagyonom per se nincs, mert külföldben alig
 keresnem oly távol az édes hazától,
 Sőt más világrészekben - sul az Oceanon,
 Elválna testvéreitől, elválna rokonságtól!

Ruhafekreimem sincs; De minél is lenne?
 Rongyos vagyok olyan, szánatkornál rajtam!
 Öltönyöm csak egy van, ez pedig négy éves,
 Ezt is egyszer Bécsben már megfordítottam.

Egy rossz nadrág, mellény, rig elrothadt gatyá,
 Három lyukas kendő, s három kopott ingem,
 Melynek kottáját már öt kézig viselem,
 Három rossz kapucával, minden öltözékem.

Fjemen egy kúria ma, régi fényre mutat,
 Annakor kopasz most annál is bársónya;

^{vállamon} Még egy kopott bunda, ^{mel, kopott de meleg,} és csöng ^{vállamon}
 Mára az is Előző József tulajdoná.

Csókra kopányomra, goromba négy foltot
 Vártak drága pénzért emlékül Hamburgban,
 De a hány lyukon most kókottirok látom,
 Arany ablaknyitás nincs a bécsi burgban!

Ne félj Des ösém! nem azért irom le
 Elsárgyamat, hogy sajn néked legálkassam,
 Csak azért irom le, hogy felfrerelekem
 És jövőm alapját véled idáshassam.

Ha élek, és kedvesem a rossz jobb' kere,
 Jóvá tehetek mindent! . . . De addig nem látok,
 Míg belőlem ember egőz ember nem lesz,
 Hogy ne kövessen ^{bár} szíromba ^{megvételis vagy} kármi ^{szíromba} átok.

Ha pedig eltemetnénk engemet is
 A tenger hullámiba, mint több másokat,
 S így nem láthatnánk sejtésedre menni
 A keblemben revelt szép s forró vágyakat,

Vagy ha ki tudnék sárvá másutt - Járaron
 Puslogó kis világa életmódszernek:
 Kérlek, küldjétek által a rózsák naplóm
 Deutschmeister Feldwebel - jó Anna! öcsémnek.

Tökéletes tömör rajza az eszemet, miképp fixálhatnám ki
 Jaimsalam adóágomat? s ki is kalkulálom kifizetése-
 ben a módos utolsó krajcárig, de ha magamhoz kérek,
 ismét csak üres s üresnek üres a tengerem; - de raj-
 sa lesz, hogy valószínűleg kielégítővel fejeztem
 és nem fejezettem hiteleroim!

Május 1-jén

Éthelünk élve nem raktak röldögát! röldögünk
 a remény, mely éltek, bár célhoz vezetni kérik. Ez idő sem
 akarja velünk tartósan éreztetni kellemet, hideg szél
 essével - májusi reggelünk. Newyorki lapok írják, hogy a
 vasárnapra kitűzve volt egységbizottságnak ülése mára ha-
 lasztatott el; így hát holnap még is tudhatunk talán vala-
 mi bizonyosat. Ugyanazon lapok élénken foglalkoznak állapo-
 tunkkal is; számos közlemények pro et contra egész rovat-
 kat költenek be, de a valódi tényállást csak az tudhatja,
 kivel Virginia és England megígértették a tengeri utazás é-
 denek. A szuffolásiig tömött szivichendecki helyiséget és az
 által előidézett ártalmas kigőzölges isvelve a legújabb
 ellátás által, melynek Carantinhajóni táptálcánk hasonmá-
 sa, egyedüli okai a lábrakapott vesztélyes nyaralánakkal.
 A kapusi társaság kirándorlót szállítására erjén kulvál-
 lalkozott, mert őszig 17000 embert akart kilőzni nemethontól,
 s most mi vagyunk áldozatai ezen - annyi ember életét.

Rockkarsató' szemtelen merészségnek! De várjuk be a holnapi híreket!

Május 2-án

Flarysors fogok még jegyezni áltudósításokat, melyek rövid ideig kecségetlik, az embert, hogy családása annál fáj, dalmasabb legyen. — Sem menekülés, sem határidő, csak a kirzsi s naponta elviselhetlenebbé váló bizonytalanság! Ez a puszok, ez a rendetlen életmód, s szétbomlása az első ru, hadarabunknak is oda visznek, hogy laceronikként ro, nulunk be há bevomulunk — New Yorkba. — A nép buja, ban vigadni kezd, este hadigyakorlat a hajó setijén, és kardalok; — jobb is így! ha gunyoljuk a sorost, talán mérgebe pukkan meg.

Május 3-án

Teljesem magamba, hogy a mai nap hasábjába nuktat csináltak, mert ifjony unalmas ex a Carantinellet; attól tar, sok, hogy elvégre jegyzeteim is a cholera symptomait öltik fel! Minthogy azonban az első rendű utazók Virginia?

és Englandről New Yorkba szállisattak s e kényi szabadulásunk előjeleül tekintjük, ennél fogva nemi önbiatással jigyrem fel azt, nyugosabb kedélyt várva be a jövődöt, mely hata, rozand sorunk felett. Delután alános vigalom a „Ver, Deeken”, — este árnyéllépek a Zwischendecken, előadva a Swajciakkól.

Május 4-én

Halljuk, hogy Vierling himnlöben szenved, s mondja, hogy e betegség már hobbén is megkapta volna. Mentő Isten, hogy nagyobb kiterjedést nyerjen a himló, mert ez is, met vírszalókne szabadulásunkra nékre, s életünket is újabb veszétyel fenyegetni.

Triggy szemmel nézzük a naponta bevonuló hajók sor, get; boldogot, kiket a sor Jucenesében vonnyalt céljuk felé! Ha azire iroxtette velünk e csapást a gondviselés, hogy büne, rinktől lakoljunk, már ex esetben is Jencvedésünk kienges, telhetne volna az ég haragját. Ha a sok jó megait, ah, bor a sok, ross megaitthat még inkább.

Május 5-én

Nem csekély erőfeszítésbe került, a Carantinigazgatóságot arra bírni, hogy engedtesse meg az uszásoknak egy havi ~~hente~~ terge's után ruhájukat változtatni; mely végtől mai napon csoportosan frakúztattak Illinois lakói a szemkört felvő fogadóhajóra által, - honnint az átöltözés megtörtént. Után a vízszaszallítás is, annak eszközésbe vettett.

Orvosság hiányából dűbben elkezdődött a himlőöl-
lás Dr. Bissel korodai főorvos által, mely a nők és gyer-
mekeknél ma fejeküdvén be, holnap a férfiaknál folytatottuk.

Május 6-án

Ötödik vasárnap ez, melyet az atlanti oceanon és Sandy,
hoók vízeiben töltünk; hatodik, mióta Hamburgból elutaz-
tunk. Elég kesz exentul a szamat egyszerűen constatározni,
és pusztán reményekkel nem kezegetni magunkat, mert
ugy látszik, hogy itt maradásunk fonalát még jó hosszú-
ra van fonva.

Hétfeltes idő mellett a himlőölés folytatottuk,

még pedig ottóporral. Amat barátom bal karját, én pedig
jobbomat nyújtottam oda operálás vigett; kárunk az
angol nyelvet is így lehetne beléni olrani. -

Mióta Illinois hajóján vagyunk, még meleg ételt nem
kaptunk; a tartás naponta hideg potrohós kolompér és
köbnyirei bűdös húsból áll; következőleg ma sincs
kivétel. - Délután prédikál a papocská, ki egy bő-
solléta után első meghívattatása óta hajónkon maradt.

Hogy annál desperatasabb legyen kinekésünk, hajunkat
és szakkálunkat egy kontár korbély emigrans által egész
a borig lekopasztattuk.

Május 7-én

Szamos betegeink vannak, a ragály lábra kapott me-
gint, a leveretés általános. Délután ruhát akartunk
mosni, a hajó egyik végében, de nem sikerült, mert
sem melegvízünk sem szappanunk nem volt; felaggattuk
ruhát a piszkosát nedvesen, s mire megmaradt, előbb
mi dűsében felöltöttük megint. - Egyetlen gatyám,

rongyait is a tengerbe dobtam, s így tiska nádregomon
 kívül testemet mi sem katarhatná, ha aradi földint egy
 jó magyar gatyával rum könyöröli volna rajtam. Rex,
 reg sokra vittem!

Május 8-án

Üres bráimban visszamelekken ovidius frambive,
 sebére s azon boldog napokra, melyeket qua poeta
 Nyírán tölték, megkísértem 18 év múlva ismét zeng-
 setni lantomat. Valeat, quantum valere potest.

A napfény is az érz.

Nézz körül a mindenségen s leborulva imádjad

Az az erőt, melytől származik ennyi varázs!

S újra borulj, ha felismerted művéről az Istent,

Kik környék hatalom s láttalan égi erő! "

Mind remek az, mire pillantásom vetni merészküli

Ekkor is, és nincs hang kámulatomhoz elég.

Am. még is kitünőleg vonta magára figyelmem

Két: a napfény, s a szabad emberi ész.

Láttál már hasadó hajnalt, mint bújék előtte

Gyors léptekkel az éj, s megrögzött határ szomszéd?

Láttál már ragyogó napot, dörjesztve sugarát

A földön, s bűvös fénybe mutatva magát?

Mint mikor a hőz Mars seregét sáborba vonulni

Telverik, úgy éled minden e föld terében!

Állatok exreim nézd a sok földi növényzet

Országát, mily friss, gyöngyei mily ragyogók!

Vajmi dísz látvány, slajontó sárga druzsája

Alföld rónáján mint forog árja felé!

Még a csörgő Déri-patak is versenyzve igyekszik

Tarka halasskával völgybe suhamlani le.

A vándor botját, frakító vontatja ekéjét,

S égbe tekint nézőn: megjön-e már az ébél?

Csak szivó "denevér" s bigó bagoly ócska toronyok

Régi harangjai közt lyulba vonulva liheg.

Néha tömött felhő komor árnyai érve sugarát,

Harcot ideznik elő; menykövek esnek alá! "

A felhő oflik, de ragyog gyözelemesen a nap,
 Égnek boltozatán csöng diadallobogó!
 I büszkén lépdel ^{a hős} ~~csöng~~ esendes nyugvóra lezárni,
 Természet lapján edene vésve maradt!...
 Eji sötétségből ha kitéptél aszonge növendét,
 Selméd hajnalként ismeretekre nyílik,
 És ha törekvésed, mérsékelt közt lenni zárandók,
 Célt írt: géniusod hő követője maradj.
 Független, szabatos modorú legyen eszme irányod,
 Nagykorúságnak jellege: a szabad esz!
 A ragyogó napfény, mely rést nyit néma homályba
 I szellemi édemmel felmelegíti körit.
 A tudomány fénükén - mint bűvár - kincsüket alkán,
 Felvén a haladás élete boltozatán.
 Városok, orfídgok s népet roppant sokasága
 Fényesb setteinél sőt kap dvi irányt.
 Am a letki valók s korosok bükhálnak dőtte,
 Hogy ráklábaikat meg ne pírítsa tüke.

Majd önkény s szalom hatalmát törni reménylik,
 És nyers eszközöket küldenek harcba reá.
 Leárnokok ök! feledék, hogy fegyverök aljas,
 Hogy nem győzött még egyetlen addig erő!
 Győztes az esz! diadallobogóján szellemre fénylik,
 Ő soha sem száll el! diaskoszorúja babér!

Ma azon intézkedés történt, hogy Illinois lakóinak
 egy része ismét vízforgalmazásért Virginiamra. Igifősi
 szempontból bizonyára nem fog ártani a feloklás, mert
 annyi nép kigőzölgeve egy hajón, ketsőgtérrel alkalmas.
 Mi, ha lehetséges, itt maradunk; - estig 230. fennél
 vettek vízfő Virginiamra.

Május 9-én

Tört három hete, mióta megérkezünk s mióta
 Carantinban vagyunk. A várossal közeledő kis zöld
 ruhásosok edényeket és sok destrukciót hozott, melyekből
 ágyúvesszőket küldend csinálnunk; oly etőközültek,

melyet még hofu ittmaradásra mutatnak. 'Ma is fröl',
 litottak utasokat Virginidra, most körül belől 300 zal ki,
 vesőbb vagyunk; majd elálit, mily hatása lesz eun in,
 kékedésnek egészi állapotunkra néve.

Egy kölesinnvett nyelvtanból ma kezdém meg az an-
 got nyelv tanulását.

Május 10.

Oly gyönyörű időnk van, hogy hajókat környezete kris-
 tály - a rajta uszkáló falmatlan vitorlás hajók pedig
 fehér-hattyúként tűnnek elő! Bár csak ne élvezettne
 velünk a voss oly sokáig e ritka kellemet, mely még
 más körülmények közt a legingerlőbb hatással bírhat.
 na - reánk néve naponta leverőbb. Ott túl a hegy-
 láncon, honnét csak sület felhők mutatkoznak felénk,
 s néha a síelő vasúti vonalok moraja hallatszik, ott
 kelleire már 21. nap óta lennünk; ki tudja, mi változa-
 doság érte volna már eddig pályafutásunkat!

Igaz, ma ünnep is van, Krisztus urunk menybeme.

metelének napja! ezt nem is tudjuk más honnét, mint nap-
 lón dátumából, mely husvét első ünnepén kezdődött, s így
 ma telének 40^é napját üli. - Talán ezen ünnepnap ide-
 se elő, hogy sőtalan rixstaka levei folgáltatott ki ebédre,
 leg is legelőfőr, mióta Illinois hajóján vagyunk. Egyéb-
 pedig adatott büdös markahus hideg rozs kolompérral.

Nagy esemény van - a mai naphoz illő! Essi 6 óra
 felé megjelent két kis görös, az egyik életmi szeretettel hoz-
 zánk, a másikat pedig England tarantin hajóhoz tartva.
 Tájéztetünk egész nap, hogy England felfrabadulásra gondol,
 mert első árba-fáján a sárga tarantinlobogó helyett ame-
 ritkai zászló letegett. Sime nem csatlakoztunk sejtet,
 minnkben! mert alig jelent meg az érintett kis görös, már
 is vasságon füstölögött England keménye, s essi 7 órakor
 felfedvén vasmacsakáját, ünnepélyes bevonulását tartotta
 a Newyorki kikötőbe. Mikélyet megmozdult a hajó-
 aron helyéről, melyen 3. kézig elátkozva hevert, a rajta
 lévő nagyszámú utasok örömkiallásaik, valamint a

a legjelentősebb viszonyokat mind részleteiről, min pedig Virgi-
nia hajójáról szánni nem akartak. Maga a sávozó hajó
is kifejezetten és kifejezetten jelölve a két első árbócsáin fel-
tűzött zászlókat ismitelve felénk lebegtetett. — Engedje
az Isten, hogy mi is minél előbb megadhassuk Sandyhook
győzelmének, az utolsó kifejezetten, melyhez azonban fájdalom!
hidtársunk nincsen!

Május 11-én

Ennap is az időnk mélyébe legördült. Collegáink nagyferről
szórakoztatást nyújtottak a hajó feljén harmonika mellett,
és táncoltak dühösen a pünksti napfényre is; mely ele-
gensek bizonyítékai egy részt a megölésről fenyegető unal-
munkának, más részt pedig az elgyomorban rejtő életér-
nek, annyira kevés képes felvillanyozni álmodjait, hogy
desperációból táncra kerekednek. Hogy a sám, husvagy
a frömlt helyiség mi gyümölcsöket hozand Amerikának,
az egyelőre meg nem határozhatjuk, De hiszem, hogy
a boltok fránya néhány hó múlva újabb varjádékkal

lesz kiegészítve. — Mi Közönyös nézői vagyunk a sarkai,
leneteknek, fremint mindig Newyork felé irányozva!

Május 12-én

Arról eszméltem, hogy minden rosznak megvan
a maga jó oldala is. Ritka ember, oly ritka mint
a fehér holló, ki vágyait tudná győzni akkor, mi-
dön Körülményei azok kielégíthetőségét megengedik,
és ezen kivételek közé mi sem tartozunk. I most?
megfordulnál sírban és jó anyám, ha tudná d
gyermeked életmódját! és ennek anyában van jó olda-
la, hogy a nélkülözés poharát - mintán e helyütt
sokélesesen megtölt, keserűnek alig találandom
az életben.

Napi eseményeinkre nézve nincs más jegyezni va-
lóm, mint hogy a legutolsó hivatalos kimutatás sze-
rint eddig 117 beteg szállítást el tölünk a Kórházba,
kik közül 50. más világra költözött, a fellábadlak
„Saratoga” nevi, már fennebb is említett baltahajó

szállítottak.

Május 13.^{án}

A természet zűld öltönybe birkotta Sandyhook bércei kör-
nyékét; - a rózsák hónapja itt is kifejtésük erjét elakarván
lombokkal a felénk pislogó hegyi lakkházakat, mintha ezeket is
a köztünk uralkodott ragálytól felkené. Jométerem, uralkodott
mert kétfő óta a hajón betegünk nincsen; - ha tartós lesz
a javulás, akkor - de csak akkor remélhetünk szabadulást.

Monddák, hogy England hajóján 1200. utas közt 325. halt
volna meg, tehát aránylag kétszer annyi mint nálunk. - Lelkén-
szünk oly ragaszkodással viselkedik hozzánk, hogy kése volt
inkább England illetőleg NewYorkot lemondani, mint
sem bennünket árván hagyni. Ténnap még is nem jó jól
órával ment előre, a mennyiben külsejénél mélyebben nekett
be a palinkapohárba. Párisban végese iskoláit, de azért
angol természetét ki nem cserélte. Náturam di furca
expellat, tamon ipsa redibit. Dehánál kíméletet kérdett
kárának; De jött egy hatalmas fergeteg, mely sötétet bennünket

kényserítve bevonulni a hajó iuregibe, hogy az új unalmát meg-
inkább nevelje.

Május 14.^{én}

Ismerem! mily önző az ember. Ténnap nem volt ingintkre,
hogy az első a hajó tetejéről lehajtott, pedig ki tudja, hány frász-
veto és munkás epedezett már ketek óta egy jólikony első után;
s így nem mindig jó önérdel szempontjából indulni ki; De sok-
szor a kénytelenség szorítja előtte, az önérdet elannyira, hogy
az ember nem képes neki ellentállani. Így például a kényte-
lenség parancsa volt, hogy ma agylepéről gatyát csinál-
tassak, mert a társaság, mely székereket vezetett a két
hajónál egy lepedő miatt nem lesz frígényebb, míg nekem felette
kötön esnek gatyá nélkül kérdeni meg pályafutásomat Ame-
rikában.

Május 15.^{én}

Vannak még szerencsétlenebbek is mint mi; a ten-
nap Liverpoolból érkezett hajók azt hozták hírül, hogy ugyan-
czen társasághoz tartozó Helvetia "névű gőzessel, melynek f. hó
jén kellett volna NewYorkba megérkezni, 1200. utas.

indulván el Liverpoolból, 6. napi utazásuk alatt 600 ember lett volna állózatjává a község kitört pusztító ragályának úgy, hogy a hajókaptány kénszerítve látta magát utfélen megfordulni s Liverpoolba térni vissza. — Menyit hozott legyen vissza utazói-ból angol honba, azt még nem tudjuk, De ha a ragály nem csökkent haladásában, akkor bizonyat kevesen lehetnek oly szerencsések, a szánt-földet még egyszer megpillanthatni. E betegség okait adják, hogy a társaság nagyobb részt hordók, ha szorott hussal tartja el az utazókat, mivel pedig angol, honban már huzamosabb idő óta már havasok uralkodik, hinni lehet, hogy a besorott húsok nagy része is marhákból keletkezett. Egyébúgyt várjuk be a jövőre hirtelen hivatalos megerősítést, valamint azon oknak kipukkadását is, mely mérgező hatását annyi ember életére oly kíméletlenül kiterjeszté.

Ugy látjuk, hogy hajókormányzók Illinoisi ronda belsejét a közeli ünnepeteken akarja kiisnoztatni, mert ma ősszel kellett fedni ágyainkat s egymásra halmozni fel, hogy a matrózok a hajót kímélhesse. Ez ugyan

nem nagyon bűtató dolog. Szabadulásunkra néve, De már egyszer fellessük magunkba, hogy nem zúgolódunk, ergo nem zúgolódunk. De hiszen zúgolódunk azért ma két, szerencsén a német utazótársaink. Ugyan kinék is nem háborodnánk fel vére, midőn ketek óta csak kiveg kolonyér hideg hussal az eddelünk, ex pedig ma oly bűdös volt, hogy vissza kellett látni a konyhába külsőre, s mint a szakkács nem adhatott mást, mert nem volt, felmentek német, jeink a hajó tetjére, körülfogták a kormányzót, ifjonyu, an lepiszkolták, a bűdös húst pedig felcipelve a hajó tetjére, inrent a konyhába nyitott ablakon keresztül dobálták vele öfse a hajó keményzetet; azután ifjonyu társai közt feltörték a kamarákat s az eddeladást, De bizony azokban sem találtak semmit. Az ingerültség rendkívül nagy; majd elvált, mit hoz ma Newyorkból a köz, keddi kis göcs? Különbözn mi is ehül lefrünk, mert Lieferansunk sem rendelkezhetik ma hussfelelél.

Levelet írtam a Newyorki német "Vierteljahrsschrift",

szokásjairól, melyben László királyunk után foglaltam a
felajánlottam.

Este felé megérkezett a várta gözös horvát nehány hordó
kenyérrel, avas vajjal és gyamus kincsesű husdara bokat. Vacso-
rára foglaltak vajjal, kis darab kenyérrel s theinak ke-
rekszelt melegvörrel.

Május 16-án

Exclaire négy héttel ekkorunk meg a Newyorki sengersorossa,
sehát négy hét óta fekszik elöttünk a partvidék, melynek min-
den zugát látás után ismerjük, s ki tudná megmondani,
hogy meddig fogjuk még rajta szemeinket legetetni! —
Nyugvókelyünk naponta valóságos ár adónak van kitérve, mert
a víz, melyet a hajó felsőjén mossák, átszivárogoz fejuink fölött
és egyenesen agyainkra csurog, még pedig korán reggel, hogy
a heveréstől elfröcskösön. — Mossák bizony a hajót naponta,
de azért nem fröcskölünk a hatalmas állatokban, melyek any-
nyira elfröcskösödtek már, hogy nem lesz fröcskölünk Newyorkban
kargoncsára, elviszik ezek is piszkos holminkat rendelkezése

helyére. — „Helvétia”-ról, azt írja a Newyorki Herald, hogy elin-
dulván Liverpoolból friss utazóval, midőn Queenstownba érke-
zett volna, 2 choleraholtyja volt, mely oknál fogva a hajókapi-
tány tanácsosobnak vélte rögtön visszavonni, mint az utazókat
nagyobb veszélynek kitenni. — Örvendek, ha valószínű a hír.

Május 17-én

Felkő az ég, esik az eső. Ekkor rendszer a legunalma-
sabb napunk van; a boru elvonja szőlőnk a világosságot, s
így sem irni sem olvasni nem bírunk. Ekkor öförednünk
fejuinket, mint a falusi vénaförnyök keresztlő után, s vagy
rosszas, adománkkal igyekezünk egymást felvidámitani, vagy
pedig szervezünk, s bejárva szerveinket az egész világot, és
hasaink és kedveljeinkről ábrándozunk. Ah eleven képzelben
látjuk már visszavonulásunk után a majdani boldog életet,
mintha csak holnapután teljesülnének shajtasaink! pedig
oh eget! mily nagy közeg van még az jelen és az, akkor kint!!
Ki tudja élve látjuk-e, kitet fejuink keresni, vagy él-e
még e szív, mely jelenleg boldogabb jövő után sorsoz.

s Kedveljeiért oly forrón dobog?

A lelkesüimt magaviseléséből mindinkább meggyőző-
dünk, hogy ott nélkül senki sem megyen Amerikába.
Dr. Chalmersnak hajónkon helyettse van egy fiatal ember,
ki Zwischendecki utazó volt velünk, de kistörpe angol,
honban gyakorló orvos lévén, conilfogva^{tot} állították fel
Illinois hajóján Secundariónak. (Baculus in angulo, ergo
placet) Itt lelkes egy próbában lakik e fiatal emberrel, s
kannap este magint kellesenél mélyebben tekintvén be a
whisky üvegbe, ijjet felbrezde a matrózokat s pálin,
kain hitta meg a pseudoorvos szobáját; de ex utóbbi
megtagadta a pálinlaoflagatást, miből aztán egy hatal,
más kraval keletkezett egy részt a matrózok és a lelkes,
más része pedig a lelkes és az orvos között, melyet csak
a hajókormányosnak erélyes közbevetése csillapíthatott
le nagy nehezen. Kiteszítik ebből is, hogy non semper
bene dormit, qui bene bibit.

Május 18.

Coupa combinatio közt folyt be az egész nap. Itt monjám

Virginiairol, hogy holnap a Kikkübe megyen, de csak maga-
ban utazik nélkül; s e hír valószínű látszik, mert Newyork-
ból egy kopott sárkukajót küldöttek ki hozzá a végül, hogy
hogy Virginiairol az utazókat általvegje. Akonban ex utóbbiak
az átmenelet megtagadták, melynek folytán a lelkes meghí-
vott Virginiaiara, hogy az ottani irlandiakat engedékenységre
bírja; de úgy látszik sikertelenül, mert dacára annak, hogy
a Kikkübe kis görös az ide vonatkozó káthajóra rakta
ki az élelmi szerek nagy részét, a renitensok még is Vir-
ginian maradnak. Fenyegedik őket hadihajóval, de eddig
elő ex sem használt, ambátor mi e vonatkozás érdekel
fel nem foghatjuk, mert ha Virginianak csakugyan meg-
engedvett a bemenet, akkor bizonyára lesz a Kormánynak
annyi ereje is, hogy 300 fegyverrelm irlandi ellen végzést
végrehajtsa. — Elég baj az nekünk, hogy még tovább is itt
kell maradnunk, ambaí belegünk 12. nap óta minesen; mi-
nek haritsunk még nagyobb kellemetlenséget nyakunkra?

Május 19.^{án}

Mit írjak? A tegnapi események elin tér elölnek; Virginia régi helyeit nem mozdult, lakói mostanáig is megüdvén és jószágukat; ellenben az ide érkezett barkahajó' felfrészeltetése ma is folytatott. Számtalan sengeri hajó' vonultak el mellettünk a világ minden részéből, gyönyörű májusi idő mellett fresein ket exeken legelgetvén. De van újság még is:

Esi 8. óra után két görös jelent meg Virginianál elegen. do' erővel ellátva s felrakván az irlandiakat minden perpat. var nélkül, a frammukra kirendelt "Portsmouth" nevű barkára elszállították.

Május 20.^{án}

Harajzelni tudnét, mai alkalomra illusztráltam Tom. jának, "telen nyáron" című dalából ezt a verset:

"Sugár torony ellátszik a pusztára"

"Harangornak piros fűnkös napjára."

Benyes sengerünk a rósa - pusztára - közepe' áll hajónk mint magányos tanya, - Körülötte barkák - akad és istálló -

szeregy távolágra vitorlás hajók - a legelési gulya; - parta. Kongra világító tornyok; Tompa sugar tornya, melyek ellátva. nak a képzelt pusztára; harangunk is kongul, ^{hisz} bárkinst kongatják, pedig ex egy szer wakugyan fűnkös napjára, a menyiben ma fűnkös vasárnapját üljük. - Oh eget! mikor elégedtek, mai be spenszédésünkkel? Kijövendőnk volna meg, hogy kermáltatásunknak valaha még ilyen anniver. saruma is legyen!

Elidre büdösebb hús és ropább kolompér mint máskor, hajó'zwick és vertészi irral elegyített vaj minden ételünk. Elkeseredésünkbe korán feledtünk le.

Május 21.^{én}

Méltéklises elemidünk mellett állapotunkhoz illő leg. találgat magunkat; - gyomunk rembe van, attól emészt, a mit magunkat hozunk, t. i. testünk húsából. Elővagyod. tunk nem csokly méltéklén, a mi pedig esontunkon maradt, az oly puha, mint a hig kocsonya; reméljük, hogy ebből sem hozunk sokat. New Yorkba. - Válaszosság!

Kedvőért ma mincsen hideg hús hideg kolompórral, hanem hideg kolompó hideg hússal.

Reggel vendéget kaptunk. England utasai közül azok, akik betegesen maradtak hátra Halifaxban, nesp. ezek közül is csak 43^{an} ma érkeztek ide Carantinba, a többi ott hagyván fogát. Jó freresesét, bajtársát! itt csakugyan erőre kaptok, ha úgy tractálnak bennünket is, mint minket!

Délután 5 órákor agyulovással jelentette Virginia, hogy a kikötőbe szálland; fel is fedte azonnal vas macskáját és meglehetősen csöndeséggel New York felé tartott éppen úgy, mint mikor a fias tyúk felmehetén csirkéit, elhagyja, hogy újból póthassék a frakmafészekbe. — Előintél jó lélek? Kísérjék szolgálataidat! bizonyára nem lesz irigylendő sorda, kit ismét ráfröcsköl, hogy járnya, id alatt repüljön az atlanti Oceanon keresztül.

Május 22^{én}

Jéghideg szél üldözi tengerünk hullámain, oly hideg, hogy beleillenék Siberiába, még a bundában is fázom.

Hogy még is nem jegyezni valóm legyen, kimaradt a közlekedő kis görös; exendul kalan arra jöttek nálunk majd, hogy épen déggel semmit se együnk. — Este frö, mitgatjuk a csillagokat, s ha belünkünk ebbe is, kiki a maga kedvenc spmijébe méltakódva exerszer járja fel s alá a hajó tetjét, a nélkül, hogy egy szót is váltana pajtáseival.

Május 23^{én}

Tört 5. hete mióta Carantinba vagyunk; a többi úgy is tudod hívtelt olvasom! Halifaxi vendégeink jobban imádkoztak mint mi, mert ott ma dőlött a kikötőbe be, csájtattak. — Ellátást meglehetősen adaggal kaptunk, de csak az ismert sikkukból, s így nem kell tartanunk, hogy szürünket oly hamar kitégyek. Annyi igaz, hogy fructus embereket valhatnak belőlünk, mert a ki ezt az iskolát is frequentálja, az csakugyan az életbölcsesség quintessentiaját bírhatja. — Egyébként várjuk be a holnapi napot.

Május 24^{én}

Szinte kiengesztelődünk a sorsal, mikor felelőnk és látjuk, hogy még életben vagyunk! Rendesen korán kelünk fel s bármilyen időjárás legyen ottkin, mi ketten ismét barátsággal és egy fiatal porosz hajósnalunk - Fleck Pál nevűvel - a hajó külvízeiben mosdunk frakad és aludt. Fel és lemozdultunk, a hajólépcsőreken nem volna látni. Az egyik vízkészítési edény - vulgo "porblit" - "lavois" helyett, a másik a vírkannát, a harmadik a lepedőből vágott törülköző rongyokat, a fűtő, és keféket. A hajótestjén aktán szétteraktuk a sátorfát, levetkiztünk s egy más kékre költöztetve a vizet, legott toltattuk is csinálatunk; melynek megkezdése után előbbeni sorrendben térünk a hajó aljára vissza, míg az ott földön ismételten pakroc közé burkolva jókat alszik, vagy ha történetesen fejük csopog hajótest kőjéről a víz, agyára ül s nemzeti cipő bakkancsát vagy hófnak járn csizmáját egész flegmával subisolja.

A Nothán orvos hófnak idő után ma ismét meglátogatott,

meglehet, hogy egészségi állapotunkat fűtkezt, mert nálunk a hátkahajóra ment által; természet, hogy funkcióját ott is csak abból állott, megneve az utazókat, valjon mennyire kellene még kivételket is rejökből, hogy Amerikára néve ártalmasság ne legyenek? - - - Május 25^{én}

Figyelmesebbük minden rendű és rangú utazókat, hogy angol hajóra általában, De különösen a, National Steam Navigation Company "imű" társasággal - ha csak lehetséges - ne járjunk; minthogy nem csak illüktet veszélyeztetnek a legal, jasabb ellátás s undorító piszok miatt, hanem nagyon is, melyet magunkkal hoznak, e társaság hajóin valószínűságot rablók közö közé jutna. Figyelmesebbük pedig azért, mert éppen e percben halljuk a, Saratoga nevű poggyász hajóra átervezett utatársainktól, hogy a Virginiaiól oda átszállított poggyászládák nagy része feltörtetven, egész a fenékig kiürítettett. Nagyobb rendelenség, ahol sem uralkodik, mint itt, nincs gárda, nincs felelőség, hanem rabolhat és gyilkolhat kiki tetőzve járint.

Okok, ragyonára, kik élünkkel firték meg az amerikai utat, úgy se
 tartson számot, semmi firtás "örölos, mert még nem hiúlt meg
 testük, s a "divisum" már is végrehajtatott rajtuk; (volt
 esz, hol maga a Koroai angasó, ájivén horxant, egy beteg Párus
 jénre. Kövénle a beteg nevében azon barátjától, kinél átalta
 késlelt, mielőtt a Koroai ment; Holott hiúlt, hogy az állította;
 az beteg akkoron már halott volt a tenger felett a
 halak prédája volt;) azok holmija pedig, kik élünk nagy ne-
 heren megmenekültek, úgy szólna, szemük előtt raboltattán el, pa-
 radisomi ardeviségben szállhatnak partra, és dolgozhatnak éve,
 kerát, még annyit firtanak, a mennyit már hazudról horxant;
 Antal barátom ^{for}idája firtán Saratogára vitetvén, elvált, a ki,
 raboltak közre volt e? a Koroaiakak velünk vannak;
 nekem min sem lévén, nem tartozom a Koroaiak közre.

Maz Stockfish: firtett időre, sely hiúlt volt, hogy az
 egész hajót dögözrel költötte el; valószínűleg az leendő egészségi
 állapotunk képmérvé; a ki még ettől sem vész el, az talán
 f. k.

csak beviszik Newyorkba!

Május 26-án

Szerdán és szombaton rendevén leglött hajó száll ki a tenger,
 re és érkeik a Koroai; szerdán Virginian is ma délutáni
 Lórakor vonult el mellettünk, Liverpoolba utazván visszra; tisz-
 telgesei néma halgataással fogadtattak. Antal barátom általment
 Saratogára a már üresnek vélt börtönéje után nézendő, De rend,
 kívüli megnyuglata'sunkra éppen találta. Nagy esoda! min,
 sán a „pech” rendesen mirajszunk kurdódit? — Vierling
 himlőbetegsége után Saratogán reconvaleszens.

Hogy az itteni inkényes safarckodásról annál több fogal-
 mat nyújthassak, megjegyzem, hogy tennap a kis görössel 2.
 amerikai utitársunkat, alattomban Newyorkba bocsajtott el
 a kapitány. Kérjünk tehát, más levegőt firtak-e azok?

Ennek és annak a kellemes estét némileg mulattatóvá is
 tették. Lelkesünk is Danolt a nők oktatásában; jó hangja
 van.

Aldoráunk ma rendkívüli előkészítést mutatott magunk.
 • Az orvosjelölttel együtt. Megtínáltatt papramorgóval, s a többi,
 aki excellent beszélt angolul, franciául, spanyolul és olaszul, bírálat.
 Masabb beszébe ereszkedvén, vettem törött latin nyelven, elmondá,
 hogy a St. Louisi (Amerika) püspök egyházmegyéjéhez tartozik,
 s Parisba, régiesen tanulmányait, jelenleg tanárnak hívatott
 meg megyéjébe. De az iskolapor-ugymond-mincsen injác, miért
 is felhagyván a jelen képzés alkalmat, arra kint a Newyorki
 orvosi bizottmány elnökét, hogy megye püspöke utján az isteni öre,
 res Carantinhajók lelkesítő szeretete ki, kitűzött reménye lévén,
 hogy a jövőbeli mért állomást elnyerendi. (Most már értjük itt mara,
 dásának okát.) Egy szeremind elmondá s a legteherenett finettkel
 festé le azon aggraxó helyzetet, melyben England utazói vele együtt
 Kalifaa szigetén találhattak. Volt-ugymond eset, hogy egy na,
 ponát 45 halottat is dobott le egy gőzösbe. Ezek közt látsz egy
 mód egy viselő afrozny, kit midőn megmált a minigy, elött
 vesztlen gyümölcsöt faült ifonyu fájdalom közt, legott kiadván,

létük. Látsz házastársakat, kit ifonyu fájdalom közt átko-
 solván egymást, egyszerre hallat meg és rögtön megkötültek.
 (ex. következett le a mi hajónkon is minden halottal.). Lá-
 tsz ismét egy 17 éves hajósnak, kinek húsa dválván szorgai-
 sol, a fű legteljesebb értelmében vöröslött; s több hasonlót.
 s a holokt fűmát 380-ra keszi, ezen felül 118 beteget hagy-
 ván hátra Halifasban, kit kövül - a minap csak 43 at
 szállítottak elve Newyorkba.

Kellemetlen frítés és esős idő mellett hatalmasan kopdaltunk,
 Hamburgból itatásunk óta egy huzamban gőzvasárnapot
 élve, már a tengeren.

Lavaros jeleneteket már régen nem jegyeztem. Szegény
 papunk délután majd áldoraját tett volna, paját konfiter'sai
 köfőlévének. Egy islandi korokfájásban szenved, mit esze-
 ven a lelkes s a pseudoorvos, elhasározták ezen islandi
 a kórházba küldeni által, míg pedig oly kifizetések közt, me-
 lyekből kitéfűst, hogy ok e betegségben cholerát gyamisanak.
 Idadárra megjelenvén a korodaigargató csónakkal, a beteget

elvitetni akarta. Minthogy pedig szabaddalánunk azon feltétel,
 hogy van köve, ha lezompos idig közlünk a cholera-nak legkü-
 sebb jelei sem mutatkoznak, természetesen, hogy eddigi fremvél-
 sünt szamitd'sba sem jönné, hanem másként kezdve új calen-
 dusnak esnénk, alája. Az islandiak közöltették tehát a telkén,
 a Korodai argatót és az álorvost, s megtagadván a beteg kú-
 Data'sát, a papot „Hyperita”. Két arcu Janus s több
 efféléket elneveztek, s kimerés lobbanván, a collectát, s mon-
 ván, hogy ennyi nép jólétét saját érdekének rendeli alá.
 (.T.i. hogy a Carantint megakarna hószabbitsátni, mert
 tudja, hogy néhány Dollár még mindegyik zsebében talál-
 tatik.) Erre a telkén utániát hirdetett, s mivel nem
 gyűlöttek hívei, egyenként tolta ki őket a hajó udjára.
 Mútan egy fulminans bepiéket tartott a népnek, melyben
 tettet igazolni törekedett, Devalogatott phrasissai senkit
 sem indítván meg, csakokra ült és elvezetett beveg-
 nélkül a Korodahajóra. — Hogy mi történik továbbá, el-
 válik.

Május 28^{an}

Ambrosius Martinus (.telkénünknek ez a neve)
 éjjel visszajött, s ma fészesen viseli magát az islandiál
 erényében?

Quarantine Francia fő, s etymologiaja szerint 40
 napi tisztulási időt jelent, melyet mai napon betöltöttünk.
 Egyébként más résről is elég tettünk titlétünk alatt ki,
 becsdajlott azon egységügyi rendelvinynek, mely szerint
 egy cholera-hajó utasai csak akkor szállhatnak ki a fő-
 rarra, ha az utolsó cholera-essétől szamitva 3. hétig
 a cholera-nak semmi jelei sem mutatkoznak. Ez mai na-
 pon szintén beteljesedett volna, mert utolsó cholera-essét
 két éven 3. hittel megelőtt. Szállították át a Korbárra; ennél,
 fogva-~~zakkat~~ a kiráncsiság ma inkább mint valaha,
 valjon mi történik velünk? és

Ime, az amerikai pontoság legelső jeleit tapasztaljuk!
 Detutani 3. órákor Dr. Swinburne a frigate főorvosa, két
 más Newjerki orvosát és egy tollvivőt a Korodai

Kapitány Rivéresében hajónkon megjelent, s megvicsgálván egyenként úgy mint összesen az utazók egészségi állapotát, a leletet egy szíjdelmes jegyzőkönyvbe felvette, melyben az utazók neveik, frásmaradások és foglalkozások is egy külön jegyzékben csatoltattak. — Ugy látszik hogy megelődöttén távozott a küldetés, s így reményünk nyílt mielőbbi szabadulásra. Engedje az ég, mert én már 3. napra alig járhatok lábaimon; egész kezemben oly nagy a forróság, hogy csak erőlködéstől nem fekszem le, nehogy ittélünk meg és is meghosszabbítsa. A baccmanjoként Porto-Mouthra, onnint pedig Sarasogára ment által; hiszem, hogy ott sem találhat beteges.

Május 29^{én}

Kifogott rajtam a forró hős és az erőtlenség! ágyban töltöm a napot, de este felé könnyebben érzem magamat. Egy jelentős kény angol hajó Quarantine botagóval korgonyt vetett franciák ságunkba, és legott framos betegket fraditottat által a korodahajón.

Május 30^{én}

Nagy napunk van, öröm és szabadulás napja! Már reggel 4. órákor 3. kisebb gőzös jelent meg Sandy Hook előtt, az egyik

Jennitett utadunk körül foglalkozandó, a másik Kettő pedig Illinois is hajóját a kikötőbe vonandó. Oly arktiflexusokat még soha sem láttunk, oly örömet még soha sem éreztünk, mint ma. Öröme lehet a madárnak, ha szabadságát visszanyeri; öröme a fogolynak, ha elhagyja a kímélő ajkait, s öröme a karefinak, ha véres csaták után épen térhet vissza kedves karjaiba, de a mi örömünk nagyobb, a mi örömünk leírhatatlan!

Mintán Porto-Mouth-ról az utazók, Sarasogáról pedig a gyász felrakatott volna, (a reconvalescensok visszamaradtak Sarasogán.) Illinois vasmas haját felszedvén s magát a hajót egy kötélen a megütközött 2. kisebb gőzhöz akasztván, dél felé 10. órákor indultunk. — Elalatt ismét egy szerencsétlen angol hajó érkezett meg Quarantine vizibe. Jaj nektek jégény bajsárságok! amint jövedöltekünk, hogy amugy könnyedén is sem szabadultok meg.

Haladtunk! — Jelen után hullámmal haraja Sandy Hook, Jelen Poled! hófalu, nagyon hófalu majálessel tartottat, megemléztünk.

réla teljes életünkben!

Staten Island-ig saját képet emelt feledte, ismét az elfeledt város
első bevonulásunk alkalmából, melynek éppen ma járt le hatodik hete, az
sok különbséggel, hogy akkor a tengerszoros környező hegylánc még
nem vette ki a kék köntöséből, míg most az egész tengerparton
kijá lombok vetnek árnyékot a nap sugarától csillogó vizet
tükrözve. A partvidék oly gyönyörű s paradicsomi kilátást nyújt,
ra elfoglaltá figyelmünket, hogy feltehetően lassan kicserélődött mel-
lett is csak azon vettük magunkat észre, hogy Staten Island e-
lőtt vagyunk. Innen újabb állomás még nem látott vizek kék-
dődt, jobbról Long Island, balról New-Jersey tartományokkal.
Úszó pályára Staten Islandtól eljutunk Blackwall Islandre,
mely kis figet. melynek rendeltetés egy részen élő, más részen
pedig egyenestül szolgál a tartózkodási helyül. Itt horgonyoztunk,
sőt a hajó, a két kis gőzös pedig kifogván, kikötő felé tartott,
honnan csakhamar más két gőzös érkezett meg, s mi ezekre
feltekintvén, az úgynevezett „Castle Garden” felé tartottunk. Ez
kiszálló hely az emigránsok részére, hol a poggyászt megvizsgálják,

az utazók neveit egyenként felírják, pénzt váltanak, utasításokat
adnak stb. Délután 5. óra lehetett, mikor elértük Castle
Gardent. New-York külsője, a tenger oldaláról megközelítve.
Hudson és East-folyamoktól övezve a város egy szigetet képez,
mely részint falom, részint lapályra építve lakatos csopordok-
ban mutatja be kertekkel ellátott parkok hárait. Valóságos Pa-
risz, melyet bámulni igen, de első látásra voltaképpen lefektet-
ni lehetetlen. Egyáltalában későbbi jegyzetünkkel hagyjuk fenn
a várost és környékét, ahelyett festeni le, a mint azt a gyakorlat-
si életben tapasztaljuk, sokkal korlatoltabb képen leírjuk,
sem hogy ily világhírű városnak külső rajzát, már első pillanatra
elhatározzuk.

Nem kevésbé lepött meg a hajók rengeteg száma az úgyneve-
zett „Docks”-ok előtt, (rakodó helyiségek) egész erdőket képeznek
árkocsaik, mintha csak vidékig kellene szolgálniuk a város
megszállása ellen. A folytonosan kötelező hajók mennyisége me-
gint oly nagy, hogy nem tudtuk, utasainkat vagy lakárokat kiállítá-
sukat csodáljuk-e hamarabb? Végül is kiállítottuk.

A föld inogni látszott alattunk, annyira eljöttünk a vadárakoni járástól. Aradi konfiteriánk, s a már fennebb említett porosz fiatal ember egy társaságot képeztek velünk. Annyi barátságos barátságja a kirakó helyen volt, de a másik kettő hiányzott, mert ez ideig az egész pogyász még nem szállítatott ki portára.

Az emigránsok kifutó helye, mint fennebb említett, Castle Garden. Ez inkább, vagy Circus lehetett volna, mit első pillanatra felismerhet rajta a boldog boldogtalan utas. Színpad helyett irda asztalokat látni, melyeknél a foglalkozás fennebb érintett irányban folyik. Az épület maga nyílbronz alatt, ócska, emigráns állásunkhoz illő; földszint két részre, udvarra sorompikkal, a kijárási pedig a város részről rendőrséggel elzárt. Első emeleten megvannak még az üléshelyek és a karzat a maguk érdekességében, melyeket kényű kedve szerint elfoglalhat, kinek hogyan szeretik. Feljegyeztek valamennyi utas neveit, küldözve bennünket egy asztaltól a másikhoz holmi sorompónyitásokon, melyek a rómaiak skavaszánál előfordult. Septes vagy ovilia'kra emlékeztetnek. Mikor így délutáni 5. órától kezdve esti 8. óráig megakadtak, ekkor a hivatalnokokat el kellett

139.
sávorni, kijelentvén, hogy az egészégi bizottság meghagyásából so, vábbi intézkedésig innen senkinek sem szabad távoznia. A hivatalosok közt több magyar ember is volt, s az egyik mindent elkövetett, hogy felszabadítsunk, de hiába, mert nekünk is a töltéssel itt kellett maradnunk. - Megegyesen hajtottunk fel tehát az első emeletre, s egy pad alá vágván magunkat, kemény Deschamps sánc amerikai almokat almáztunk.

Május 3-án

Régieli 8. órákor legnagyobb meglepetésünkre Castle Garden kapui megnyilván, szabadon bocsájtattunk, s ezzel kinszenvedtünk. süntek vége.

Mint mikor kiküldtük Moé barkájából a galambot, úgy küldöttünk ki mi is társaink által, hogy a városban egy átalános frakcióról gondoskodjunk; De igen ekkor keresett fel bennünket azon földünk is, ki tennap felszabadításunk körül faradoni frivoltak, ajánlván, hogy Castle Gardenben egy tudakozó intézet legyen, melynek vezetésével a német társaság részéről egy 84g-ki magyar emigráns - Dömötör ur - van megbízva, - mennünk el tehát élebb oda, /

Dimitrios barátja házas utasítását adand. Elmentünk tehát,
s az öreg ur szívesen fogadott. De nem sok reményeltek,
csigalest itteni jövőnk megállapítására néve.

Itt után. Castle Gardenből balra egy útiútba kértünk,
melynek neve "Greenwich-Street"; ebben több német fogadó van,
melyek közt "Rau" úr volt a legszorosabb általában. Deiglenes lak-
helyül fremeteltünk ki. Egy szobát vettünk fel négyünk számára,
ra egész ellátással, melyet fizettünk 7. napra anticiipando 32.
dollárát íjlesen. — Anután visszafutánk Castle Gardenbe, elhosszú
salsainkat, is poggyászsunkat, s tettünk ilyképen New Yorki
lakosok. — E nagy nap emlékeül legyen fentelve Követ,
keri Elegiám:

Ébredő honvid.

(Kép ¹⁸⁴⁸ az elhagyott forradalom utáni időből!)

Dúló harcok után, sekümmel e völgybe vonulván
Elvérték, s bajtárs nyughelyet is a nekem.
Hantod alatt nyugvók, csöndes sír hullan aróta,
Néma göröggyid közt bújdosó néma Keserő?

Véprocsolyaimból, nőle fűszál piú halmodat árnyal
Elfödven, gyűlölködő köld. legelője levél.

Vendégid: sühogó szello" is fúrge madárka
Csak ritkán jöttek látogatába ide.

Evek folytának el... s a kirel kellen nyjissat
Rajstad is öldöklő körmeivel saposa.

Síjjelem elsőpre, emlékem hogy ne maradjon
Sinn, s homokot hintett, árva fejedre vikar.

Pusztultunk együtt... De az ég nem tűrte tovább
Romlásunk, s sejtett völgyre kinyújtani karát.
Földrengés támadt!... halmodnak horpad as alja...

Vesta sírját látom... Jellemem elkerős!
Elhagylak nyughely! megnekem drága hazámat.

Volt-e szabadságeret eivemes ontani vort?
Es' felkapott repülő nyitkint a Tátra hegyére...
De ex időszaknak leghiteltet taruja.

Vólna sírved felbő" így szolt a Tátra sohajva,
Nem fűnének e hon Környei abba soha;

I volna szíved senger, víggyíngyöt festene kabja,
Amnyi magyar vér folyt, annyi elonta baki;
Nemzetet irani jött hatalom s ép tölgysit érvén
Köld svő közejen gödröket ása kike,
Pancélos karraat bozrat fegyveresen allen
Estküve és bünnét kárhoza ősi erény.
Nincs sem vesztő hely, sem tömlő, mely ne siratna,
Aggastyánt, ifjút a hara gyémekiből.
Számkivetés a legkisebb, mely társadat érte,
Nem leled őket honn, más hara cége földi.
Leoldosok indulnak hős szpád fant hagyományán
Pontani, és úsvorait üressék e nép javain.
Vad roham árjaival nyelvék és nemzetiségét
Tépdeltek s magukat ötte csatába hozták.
Teldarabolt koronáink népet egymásra husszíták,
És lett gyöngy, szegény, mely vala egykor erős.
Hagyj fel elég-mód problém - hagyj fel a kintelirással,
Visszamegyek, - jobb lesz sirba vonulni nekem!

Visszarajult... s sokogó hangját a légtér egyjén.
Duzzadt kebléből ily szavakat rebeg:
Itt vagyok! oh nyílj meg fájdalomim, néma lakóda
Csöndes sir, hű társ, kit szeretek igazán;
Tel me bocsásd inné meg csak nem kiroditi Tára?
Hogy bixton jöhetek, hogy szabad a hara más!...

Turcsa változás! nálunk a katolika nép mai napon legdijesebb
ünnepét üli ki. sz. napját. Itt a közeléken nincs ünnep, az
ipar és kereskedelem csak úgy folyik, mint más köznapon! — de
lában megjegyzendő, hogy az amerikai csupán a vasárnapot és
azon ünnepet tartja, a mely vasárnapra esik, más ünnepet, vagy
egy más után kit ünnepet nem ismer!

Déltán megnéztük New York búskegyét, az úgynevezett
Broadway főutját. Ez ugyan szép és nagyserű, de a nagysá-
rúség nem az épületekben, melyek igen gyöngy s többnyire faanyag-
ból építve, hanem inkább a raktárak és a kereskedelmi csar-
nokok kiállításában keresendő. A forgalom rendkívül nagy,

s Newyork nem egyéb, mint keresztudó-angori város a földön,
teljesebb értelemben.

Junius 1^{én}

Imér rém jött a forró láz ifjonyu fejfájással, mely agy-
ba fektetett.

Junius 2^{én}

Még mindig fekszem, pedig nagy szükségem volna állandó
segítségre, ha fontolóra veszem, hogy a nyelvismeret hiánya
miatt kétszázötven év alatt kellene megélnem.

Junius 3^{én}

Amerikában - úgy mint Angolországban rendkívüli fagyokkal kár-
ják a vasárnapot. De különösen a Newyorki államban néhány
hétet ezelőtt oly kemény törvényes horkok, hogy még a vendégloknak
is fagyos büntetés kerke alatt kár minemű friss italt mér-
ni tilos.

Delelőtt felkeltem, elmenvén in corpore a magyar egyetemi
melnyek elnöke Percel exordes-kezdése a halhatatlan emlékü
Percel Mórnak. Vols jelenésint ehelyütt találkozni több honfi-

sársakkal, többek közt Makk sábornokkal is. - Egyébként
nem mind menekült, ki ezen egyet tagja; inkább magyar
olvasó körnek lehetne nevezni azt, mert célja kiválólag a
magyar hírlapokat s az újabb műveket a hazai irodalomból já-
ratni. Fél fogadtunk, a magyar nyelvű otthonos Newyork,
han is. Politikai lapok közül a „hon legújabb híre” 1866.
évi. Majus 16-áról szól.

Junius 4^{én}

Még kell a jeget törni, másként nem boldogulunk ex
idegen világban. Felkerestük tehát ismét Dömötör urat,
és megkérültük, felvesse nekünk állásainál fogva némi foglalko-
sást keresni részünkre, legyen az bár miféle. „Ha kéremun-
kára fránjátok, magasokat, az lesz elég” volt a válasz,
leülteltvén „foglalat utalási irodájába” (employment
office) hola szabácsnét, szabácsát és konyhadrágonyo,
sok egyéb dologgal találkoztunk. - Ez a nap lefolyt a
nélkül, hogy foglalatba leptünk volna.

Junius 5-én

Menedék helyünk Dömötör ur; Da tartottunk, még pedig korán reggel, hogy a jó szerencsét el ne szatápruk; és ime! részemre ütni látszik a mentő óra! mert egy Deli hölgy, szíva angol, beállítván D. úrhoz, kertészsegédet kívánt magának adni. Örnagy ur szíveskedett engem hozni indítványba, mire az említett hölgy egész ellátásáért 12 dollárnyi havi fizetés mellett felfogadott. Hova megyek és ki, kék vetettem fel, azt nem tudtam, utasításom csak az volt, hogy délutáni 3. órákor a „Pavonia Ferry” nevű révátkelésnél jelenjek meg.

Önfelajánlásom rongyaimat s egy kertészkegelyt és nádszöveget szerezvén s öltvén fel magamra, 15. percel a kiskabos út előtt kisérő karsaimmal „Pavonia Ferry” indulásán megjelentem. Ünöm már ott volt, s alig szólhattam kék pajtasimmal, alig ölelhettem meg jó Antal barátomat, mi is intett a hölgy, jegyet váltott s velem együtt a „Hudson

D

vixén közlekedő gőzösre szállott. — Mervén e hatalmas folyó, vixén, mely New York városát egy részről környezi, míg más oldalról az ugynevezett „East river” kigyózik körötte, — át kérvén, tehát a mondott folyamon, közeltemül egy indóházba jöttünk, hol a nő egy kocsihoz vesztvén, velem együtt beállt. — Jelenem hat hova visznek? gondoltam magamba, miután senkivel sem szólhattam.

Sajátságos az amerikai vaspályák elrendezése; ez is a Demokratikus szellemet kitünőleg jellemzi; mert mincs ofstálykülönbség; egy a fixetű, egy az ofstály. A kocsik magasak, célkerűek, s egész a fényűzésig ki csinosítvák; csupa vörös bársony a buror, egy külön terem nyilván a dohányzók részére, mert a hol nők ulaknak, legyen az vaspálya vagy hajó, ott a dohányzás egyáltalában tilos. A közlekedés egykerű, a személyzet kevés s holmi formaságok, u. m. a nálunk szokásos protectio és conductor mandátumok, egészen

Kiküszöböltek. Mordomyra lévén illefeve a karang, a mor,
Domyre is maga csengget jövet és menekkor; a menet
sokkal sebesebb mint nálunk, az államában üdőzés a
lehető legrovidebb.

Ily módon és ily korszak indultunk el mi is, halad-
ván minijárt kezdetben egy felette gyors alaguton előttem is
meretlen hazába. Hegyes vidék vonult el előttünk itt ott
falvakkal, melyek a városi lakók részéről jobbra nyári
tanyákkul használhattak. Más fél óráig mehettünk már,
midőn a görös megállt és a Conductor egész illedelemmel
jelenté, hogy „Suffern”. A dama intett, kifáradtunk.

A Suffern egy hegy tövében felvő parányi helység,
külseje nem sok kellemet ígér, de mi kellemre is vol-
na egy kertészegednek frögtége? - Urnám aronban
nem saorott az indóhársól, hanem egy fuvaros iránt
intézkedett, mi oda mutatott, hogy innen még
sengelyen is kellend utaznunk. - Ugy is volt, egy

Röngyű amerikai egyfogatu fekeres az indóház elé
állván, urnóm felprátt, nekem pedig intett, hogy
Kassio mellé üljek. Azt ugy is tudtam - jámbor-
hogy ott a helyem, de praesudicium kiküszöbölése skin
selebből nem prállhattam fel elebb, mert séged mint
irányadót kelle mindenekben majmoznom.

A Kassio egy kies völgyön át sötét bércek között ha-
ladt mindegy félóránnyi sarolságra; sűrűsűrt tanyákat
láttam jobbról is, balról is, melyek mint nyári lakok
Suffernhez tartoznak. Egy ilyen nyári lak előtt megáll-
tunk, s az én bevezettetésem legott megkörtézt, termékre,
és sző nélkül, mert az angol nyelvet szűgleté meg csak
isletni sem merdtem. A család, melyhez szegődtem, hat-
ja Jsten hány águ! lálok két férfit, négy nőt és sok
gyereket; principalisom mindannyi, mert valódi garda-
mat nem ismerem.

Legelőször is körültekintett, hol van a kert és ker-
teszfőnököm? De birtá én nem lálok sem kertet sem kertész.

L

Turcsa! hát a keresztségnek mi lesz itt elfoglaltatása?
 no ne gondolj vele, hanem nézz amoda, mint fog be egy
 vén szexesen két ökröt a székibe. Gyűj be Derek ste-
 recsen! mi szépen Discurál az ökrökkel, ezek pedig mi-
 pontosan teljesítik szava parancsolatját! ez a szexesen
 itt bérés gánda lehet, — s a mint így bármiszkodva feleje-
 nének, ő int az ostorhegygyel, hogy mennék el vele. Per se
 íxrevettem mindjárt ezen ostorkonyításból, hogy az én köz,
 vetlen főnököm — mint magasabb állásu szolgál — ez a szex-
 sen lézen. — Elmentünk, — s alig haladtunk egy pár
 lépést, hát egy kopott Dejakatából tömerővek szexesen
 purdít szaladt elémbe. Kik voltak? az én bérés gán-
 daim beeses családja. Megmondom, hogy e jelenet érdekelt,
 mert exideig még családos szexesent nem láttam. A fej-
 kete fattyak nagy nehezen váltak meg arról illetőleg az ök-
 rőtől, mi pedig tovább haladtunk, de hová? hisz ez az
 ut Sufferbe vezet? — hát bizony Sufferbe mentünk a
 vaspályához, hol az uricsalád részére rendkívül sok

pozgyász volt lerakva, melyet a lakóházhoz szállítanunk kel-
 lett. Hosszafogtunk tehát és fejfiasan teljesítettük köte-
 lepségünket. — Deostuély Dejt; — a szexesen családja-
 hoz ment vacsorára, én pedig Brigitta nevű szolgálóval a
 konyhában lakomáztam. Kíváncsi volt az alvás Deje; ho-
 vái fektetnek? hát tessék az ökrökálló feletti padlás-
 ra fektüdni; oda mutattak gardáim, s én megejtetem;
 no semmi, munka után jól esett ott is a nyugalom.

Juni 6-án

Telibeledt épen virradt, kimentek a padlásra, hát
 volaki már fejőseivel jár az udvaron; ki volt? az
 egyik urgardám. Ex bizonyára engem keres-gondolám,
 s kélékfrakadlan szaladván le a padlásról, a good-morning
 elmondása után ő kegyelme markomba nyomja a fejét,
 oda vezet egy rakás fához, és mondja angolul, hogy vág-
 ják. Pámondván az obligat, yes "szet ő" távozék, én pe-
 dig vágtam. Megvallom, felette nehezen esett, de arral vi-
 gasztaltam magamat, hogy még is jobb a fát nekem vágni,

mit rajtam vágatni. — — Exel egyszeres mind kintába
jöttem állásom minőségére nére is; nem kedősege, ha,
nem udvar szolga, vulgo „hetes” valék. Én jó itt Ameriká-
ban, hogy a titulaturákra mit sem adnak, s így állásom,
már is csakhamar megtorátkozam. — Kevés idő múlva
eljött a *freresen principalis* is, befogta az ökröt, s a fá-
rasító turcoltatást estig folytatván *freresisen* be is
végzekük.

Turnis *Fr.*

Alig siripolt az első madárka, már én a farvágás
hoz fogtam és vágtam a napi frükösgletre leget. Reggeli
után a legvénebb főnökasszony parancsolá, hogy az ud-
varon jödjem össze az ökrölepenyeket, felfedtem; aru-
sán egy trágyaverembe állított kődig érő virral, honnint
a trágyát kellett kifednem; ezt is kifedtem; De *fr.*
resen principalisom alatt megfordulván az erdőben,
ípszerű vastagságú nyers fálfákat cipelt haza az ökrö-
kötörén, melyek úgy néztek ki, mintha az amerikai *Fr.*

iserdőköt hozattak volna. — és mine a jámbor vén asszony
élet után felém tart egy fejével segyre kínálgat, hogy
ama szálfa vágásához fogjam. Elveszem a fejét, belé,
vágom a resistáló nyers fába, aztán a vén asszony elébe
állok mondván neki angolul, hogy ez az üzlet nem
nekem való. Eleinte nem akart megérteni, De mikor lát-
ta, hogy a kőhával állok elé, akkor megértett, és bóru-
jában csak annyit mondott, hogy „no salary” „no salary”
vigyen el a párvar sallarimodal együtt-gondolám —
én öfse nem vágom az a fálfát, ha a felamerikát a,
Dódi sallarim fejében ide. Ezen kapu felé tartottam, s
elgyalogolván *Suffernde*, onnint a legelső vonattal
New Yorkba vettem utamat.

Antal barátomat még a Prauféle szállodában talál-
tam porosz bajtársunkkal együtt; az aradi földi pedig, ki
nek neve ^{valódi} Cohn József, időközben St. Louisba utazott el
nagybátyához. Elbeszéltem a tapasztaltakat, melyek né-
szint bősáradás, nészint mosolyra indították barátomat.

Közepe. Az emeletes - svajci stílusban épült házat egy győ-
nyörő angol park szíjja ölebe, s ennek háta mögött a legre-
dezettebb zöldség és gyümölcsös kert szép üveg házzal terjed.
Kedve el egy kis erdő felé, melynek árnyéka alkonyatkor
a hájós tanya kerítését éri. Van itt minden, de minden, mi
egy uri család kényelméhez tartozik; még a madarak
sem oly vadak, mint másutt! a papfűlemle az udvarból,
a közepi fészek, az amerikai vörös rigó pedig csirkék
közé táplálja fiókáiból kipottyant fiatal és boszontos fü-
työlésével a ház hátsó részes övét - a szabadon járó papa-
gájja.

Degrauw úr megmutatta kevélységem felelőhelyét,
alkalozta a kerti eszközöket mondván, hogy prombat
est véje levén, csak kétfőn fogják a munkához. A kert
jobb oldalán egy csinos kis ház emelkedik; alja kerti
raktár, emelte pedig kertész lakásául szolgál; itt se-
lepedtem le úrpályafutásom előestéjén, s itt kezdék
komolyan szemlélkedni állapotom fölött.

Jósnem! mi rendelkez a sors játéka; egyik félre
sejtől a másikig veti el a kislit kockáját, pedig ne-
kem most leginkább medium-ra volna szükségem.
Köve hízem, hogy a jelen vállalatom is eredményes le-
gyen! Sufferben azért nem maradhattam, mert a
munka fizikai erőmet felülmúlta, míg Degrauw
úrnak, azért nem fognak tarthatni, mert ily gyönyörű liget
és kertnek ellátása nem konyár - hanem aratott kisel,
revaló! Műkeresésk kell ide, s bizonyára gazdám is
ilyent kirelt bennem fellelhetni, midőn örömeinek egyik
kikünni tárgyat reám birta; s ha érthetővé lehetnem
magamat dacára a rendkívüli pénzszavarnak, melyben
szaláttalom, nyiltan szólék vele, nehogy családja ké-
sőbb annál kellemetlenebb legyen; de szólni nem in-
ván Dolgozni fogok, s ha nem tetszik a munkám, ha-
csápanak el.

Junius 10.
Egyiptói helyreket levél által tudattam Annal

barátommal, s vasárnap lévén, egész napon át azon törem esse-
met, mint és honnét kezdjem holnap működésemet, hogy rö-
gön gúny tárgyává ne legyenek. Boldogult jó anyáink - Jelen-
nyugosra sokat fáradozott a Kert körül; nyomába voltam
frámtalanpor, s láttam, miként ^{ütkeli} kapálja, nyesi és kiirtogatja
a növényeket. De az ő Kertjében sem Domboru Riggyúkat, sem
citra virágcsoportokat, sem pedig exotikus növények nem
szállhattak, s így az ütkeli bánás módol nem tanulhat.
Ismem meg schol. Aronban rosa Katona' az, ki generális nem
akar lenni; dolgozatát erő' és tehetségűt fűrint, a többi
nem tartozik hozzá; „ultra posse nemo obligatur“.

Junius 17.

Meglepetéssel láttam, hogy 7. napról egy fövél-
alatt írok. Ennek oka egy részt, mert reggeli 4. órától este-
gig fáradt Kerti munkámat lévén elfoglalva, lefekvés-elő-
újjaím oly meredek, hogy a tollat sem tarthatnám el Ke-
zemben, s a test is nyugalom után vágyik; más részt pe-
dig a napi foglalkozás oly egyforma és aronos, miszerint

ismételt felhozása unalmat inkább, mint érdeket gerjeszhet.
ne benned; - hanem ilyenkor - vasárnap - szabad időm lévén,
6. napi testgyakorlat után jól esik néhány pernyi frölemi-
gyakorlat is.

Kertem működésemet gyomtalalással kezdtem. Kiirtot-
tam volna a világ minden gyomát, csak másféle' ne kel-
lett volna fordítani figyelmemet. Délután napirendem van
a fáradt öntözés; egy ruvarkutból a vizet frax kanna-
frámról kifivattyúzni, mindenhova elhordani s a frül-
ségeseket beöntözni, ^{valóban} jóiási munka. Soha sem sovány-
tam annyira esső után, mint most, és soha sem erex-
dem a nap nyomasztó sültését annyira, mint most.
Vollak e héten napjaim, midőn a Kertnek egyik vé-
gében is van, a földet arcom verejtékével a fró teljes
értelmében beöntöztem. Egyedül dolgozom egész nap,
s körülöm uralkodó csendet, csak a madarak ének-
se s egy árva kis csirke siripolása frakita néha
közben, mely annyától eltérve én asómat hűségesen

kívette, s a nyugalmukból felvert nyivéken és bogarakon
lakomákok. Szombaton a park újait kellett kifészegetni,
nem s a rajtuk találtató köveket felgömbölyt nem,
melytől kezeimre fránszban hógagot kaptam; de büszk
ke vagyok rá, hogy megtettem, s büszke lennék bá
ni fáradság mellett is, ha gardámat kielégítet
nem, mi fájdalom! Lekeletlen; mert látom, s így
látja gardám is, mennyi hiány legyen a kert mű
ellátásában, melyet legjobb akaratom és igyeke
nem mellett sem vagyok képes teljesíteni.

Társasom hercegi, s ha megbirkózhatnám
állásom nehézségeivel, itt maradnék mindörökké, mig
csak az angol nyelv ismeretét megkeresném; mert
kifogásom semmi tekintetben sincsen.

Juniús 18-án

Igen nemes epertáj van a kertben, s annyi termelt
rajta, hogy vétkével hordom be a konyhába. Midőn
így az epertéccsel foglalkozom, egy idegen férfi lép

a kertbe; s munkához fog a nélkül, hogy velem fröt váltana.
Először megjelenésének okát nem tudtam megmagyarázni,
de midőn gardám délutáni 5. órákor New Yorkból vissz
ért, s az idegent a kerttel közelebből megismertette,
akkor láttam, hogy ez az én utódom legyen, s így
állásomnak ismét vége! Ezen a diinyefőrtök tisz
fogadásához fogtam; midőn gardám felém közeledvén
sajnálattal kijelenté, "hogy ez az úrlet nem nekem
való." az az, hogy távozok, a honnint jöttem; 5 dollárt
adott fáradságomért, melynek folytán öfresszedvén ma
gamat búcsút vettem kertemtől, s hagytam Jamaicát
s esti 9. órákor New Yorkba érkezőm, ismét csak
Rau'nál frálltam.

Barátim Közül egyik sem volt már e szállodában,
megnyugtatósomma közlőm a vendéglős, hogy ittál
barátom egy sücsürelbe jutott, porok bajlarsunk pu
dig egy gabona kereskedésben nyert alkalmazást, de
lakásukat megmondani nem tudta.

1912.
Juni 19.

Ehetes és eakertésre létemre nem jól esik ez a városi zajos élet. Elrepülnék innen frissen, de hová és kiker? Most látom, mi kevés értéke van lehetőségimnek a nagy világban!

de azért, "Ne nyomorogj, légy vig!"

"Nem lesz ez mindig így;"

"Mert a ki megpróbált,"

"Az meg is vigasztal meg!"

Legelő, kit meglátogattam, Dömötör az volt. A jó öreg nem vette rossz néven, hogy annyiszor alkalmatlankodtam, sőt ígérte, hogy ismét elkövet mindent, mi csak kitérhetik tőle. Aztán barátim felkérésére fogtam; nekik feladat, de még is sikerült legelőbb is porom baj, sársunk lakását kipróbálnom, hol egy levelet hagytam hátra felkértem, tudatni velem Antal barátom tartózkodási helyét.

Alkalmam volt mint nőnek közelebből szemügyre venni a bevándorlók sorsát. Európai hajókkal közép

162
frániták fűrint mintegy 1500. emigrans érkeik meg naponta, s e tömegek népi-mint a szomjára szarvas-rohan ki Castle gardenből a telhetetlen úrértek kerüi köze munkát foglalkozást keresendő. Valóságos embervásárlás, mit az agensek és vendéglobók a szegény bevándorlókkal elkövetnek! Egy más helyen látni az ugyneműt, munka utalási intéze, ket, melyek tulajdonosai utca közepén fogdoszák az idegeneket és viszik oly fogatásba, hol frásalót kapnak az elcsábítottak fejüktől. Majd ismét a vendéglobó iszonyú árért látván eláldozatjait, olyanoknak tekintik, mint kik az ajánló agens külsérszive váltak, a munka utalásra nemcsak és egyedül a mondott agens vez. Felkereshetvén jeleltük. Míg pénzük tart az idegeneknek, addig rendszeren munkát nem kapnak, s csak ha ez elfogyott s holmijukon is keltetnek, akkor munkába fogó, nek el oly becéit, mely a fáradtság és a helyi viszonyokkal távolról sem áll arányban. Így nap után a fránitók Amerikai olcsó munkát, s megfizeti nemes fáradtságáért,

az üzért, ki azonfelül még a börtön megfeszített beáldozatát is - ha másként nem, kérésből levonás iránt, díjféltetésre kényszeríti. Szerencsés, ki jó előre figyelemmel, e veszélyt elkerülheti!

Feltek Pál porosz pajtásunk szokottnál később érkezik, vén meg szállására, levelem folytán éjjeli 10. órákor meg látogatott, Antal barátom hollétét velem tudatván. Ő maga 600. dollárnyi fizetéssel alkalmazást kapott „Newman W. H. és társa” gabonakereskedőnél.

Junius 20.

Antal barátom, kit a sücs mesterseg varázsa hódított meg, tanakodik Wagner Lipót hazánkfia mi helyében; 7. dollárt kap hetenként s még van elégedve sorsával, mert néhány börtön de foglalkozása után még is megélhet; jógalmas fiatal ember, ma holnap bíró, nyara földre viszi. Tanakodunk, kerveintünk, de hiába, napfényességön kívül alig lesz számomra hely. Este a magyar egyletbe mentem, hol Antal

barátom ideiglenes szállást élve Grefly ur - az egylet gazdája - jóindulatából. Ezentúl László Károly urat, ki a magyar Akadémia palotája részére innent hazafias nagy bútorkészítől mahagony és más effélé értékes fát küldött, - volt szerencsém megismerkedni. Az egylet tagjai igen jóindulatúak és előzetesek, de fájdalom! a jóvevényeit ők is keveset lehetnek. Itt csak az a mottó járja: „kapardj kutya neked is lesz”.

Tíz óra felé szállásomra visszamenet keveset éltem, seget találtam a város főutcaiban. A boltok már 7. óra, kor zárva, csak az ügyrevert „Express office”-k, táv-írdák és étkészítők csarnokok nyitva. Minden utcán sarkán áll egy finoman öltözött „policeman” kurtakabát és sikkal; a színházak, melyek könyve megfektetve a kőpadoknál fogva minis bejárásom, e rengeteg város, hogy képest hiszsernek; úgy látom, hogy a művészet Amerikában nem nagyon pártoltatik.

Junius 21.

Amal barátom korán reggel egy „adrefcét” hozott Flamar
 nevű konfitársunkhoz, ki mint meínöt alkalmasságban lévén
 egy Petroleumtársulatnál, talán segíthetne rajtam. Elkeres-
 tem tehát Flamar urat s megkértem, juttatna résszemre né-
 mi foglalkozást a nevezett társulatnál; De egyelőre ő sem
 tehetett semmit. Pedig láttam, hogy frissen segítet-
 volna rajtam. Akután elmentem régi menedékhelyemre
 Dömötör úrhoz, de ma itt is hiába lestem a jó freresemet.
 Este ismét az egyetemet látogatván meg, vigán találtam
 konfitársainkat. Longora mellett Lánra is került a
 sor. Voltak szép hölgyek is, kikkel jól mulattak fi-
 ataljaink. Engem is unfoltak Lánra; no hiszen más
 hiányom nem is volt! ugyanesak rám illet volna az
 isopus meséjéből a hangya felelete, melyet a Kolduló
 krücsöknek adott: „De aestate cantasti, De hyeme saltasti,
 De hiulsoim is valódi saloni as! Őcska rongyos selti!”

nadrág, kopott csizma és egy asiroc öltöny; mely elvándorlái-
 som miatt úgy csöng rajtam, mint mikor valami hasad ma-
 gyarországi táblabíró ruhafélével ajándékozta meg a svány
 kemény cigányt.

Junius 22.

Trinca röstelltem az uszári járást. Rám rohannak a csik-
 matioxitáló gyerekek és impertinenskednek csikmatioxitáló
 végett, pedig nekem mince kidobni való 5. centem, annál ke-
 résebb annyi, hogy fényházat vehetnék magammal. Legjobb
 Dömötör úrnál lennem; ha az aspiransok sorába fogla-
 lok helyet, ott nem bánk senki. Vártam ma is, de nem jött
 senki. — Tetsch Pál barátom frissen volt este fele meglátó-
 gatni s kivívni a Hudson folyamon túl fekvő „Hoboken”
 nevű városba. Er is Newyorkhoz tartozik, csak a víz vá-
 lasztja el tőle. A természet e helyütt pazarolt bájával;
 oly szép, oly gyönyörű e vidék, mintha csak arra volna te-
 remve, hogy a gondtól lekönyitott főtét igazítsa helyre.

Hobokent nagyobb részt meimetek lakjára.
 Junius 23^{án}

Ex egyszer nem akar sikerülni felfogadtatásom. Hia-
 ba ültem ma is D. úrnál, hozzám hasonló munkást nem ke-
 resett senki; bárcsak oly helyre juthatnék, hol legalább ru-
 hára valót érdemülhetnék magamnak.
 Junius 24^{én}

Elrakkozva szobámban, olvasás és eszmélkedéssel töltöm
 a napot. Esembe jutnak ilyenkor multom, könnyelműségem,
 hibáim, s ha igazán jóra ment, vetek magammal, belátom, hogy
 jelenléteim aránya még nem felel meg azon summának,
 mely bálépéseim öfokozásából keletkeznek. Keserű a po-
 zar, mely előttem áll, hogy kiürítsem, de dezbajosabb az,
 hogy valahány szor kiürítették látszik, annyiszor ismét
 megtelik. - Most Keatsi marrai füvet a honom utáni vágy
 is; most látom, mennyire találó Virgilius azon verse:
Nescio, qua natale solem dulcedine captos
Quis, et immemores non sinit esse sui.

Héj! ha még egyszer megláthatlak, "arany kalászsorát ked-
 rónaság" - nem választ el tőled senki, nem más, mint a
 rideg halál!

Junius 25^{én}

Beirattam magamat amerikai polgárjelöltnek legott
 küségét esküdvén, az egyesült államok részére. A honosítás
 nem nevére idővel előnyös lehet, mert vannak állások, mely-
 ket csak az amerikai polgárjoggal bíró egyen foglaltat el.
 A beiktatás és feleltetések után 5. évnek kell tölteni, hogy
 a honosítás teljes érvényre emelkedjék.

Mondanom sem kell, hogy azután D. úrhoz vettem
 utamat, de alig voltam ott néhány perczig, a kívánczúsága és
 californiai tekintélyes földbirtokáról is meretes, Haraszty^{csa}
 lád egyik tagja Haraszty Géza örnagy látogatta meg az
 öreg urat. Dur felettebb örvendett a látogatásnak, s bemu-
 tatván Haraszty úrnak, elmentünk in corpore Percei szre,
 Des úrhoz, ki Newyorkban egy magyar borkereskedő főnöke,
 ott találjuk László urat is, s elpolitizáltunk jó darab.

ideig, pohár bor mellett - more patrio. Jól esik találoknom és megismerkednem, azon egyenlőségekkel, kiket egykor az utó, kornak, dicsőítőleg fog bemutatni a történelem. Innent a „Metropolitán” nevű elv. szálldába kísértük el Harafsky urat, hol a skerecsen pincéreknek nem csekély elfoglalt, találat nyújtott ellátásunk. Hogy a fizetés nem nekem jutott, azt úgy is képzelheted, szívtelt olvasóm, miután financiai állapotom oly xilált, hogy e mértföldekre terjedő kivándulásnál még csak egy társas kocsit sem hajszál. hatok, hanem gyalogolok két köpött öltözetemben oly forróság dacára is, melyet hazánkban canicula idején sem tapasztalhatni. Így mult el a reményekkel kezegető hétfő is, s így lett alkalmat adomból ismét egy nagyszerű semmi.

Junius 26.^{án}

Azons kiméltellenül bánik velem; munkát nem kap, hatok, adósdagot pedig nem csinálhatok, mert itt csekűl bán, nának el velem; ugyan mi lesz ezen állapotnak vége, ha még tovább is kereset nélkül maradok?

Junius 27.^{én}

Pont 3. hava, mióta eltávoztam Bécsből. O. "meg ne has, sál keserű vífoza emlékezés!

Sontolóiá véve, közelebbről, állapotomat, ellökéltem magamban, hogy én is mesterséget tanulok, még pedig olyant a minő akadni fog. Boldogult jó atyám is szabómesterember volt. Jól emlékszem, hogy gyakran mondta, a mesterség arany bányá. Engem ugyan fer, fi. kórnban csak a legvégsőbb szükség indít rá, de elhatáro, zott frándékem törni e bizonytalansággal. Ebbeli frándéko, mat Dömötör úrral közölve, követhető ajánló levelet adott „Móhor” nevű szíjjártó hazánkfiához North Orangeban:

„Törtelt barátom ur! Malocsay ur most érkezett, élni kíván munka után; a mit ő ott tanult, itt nem használhat, ja, azért szeretne tanulni, a mi őtet itt éltetné; ő azt hiszi, kegyed mestersége volna neki való; indítsa s vegye pártfo, gásába. Isken önnel, vagyon őfainte listeleltel Dömötör János.”

Ezen ajánlással ellátva délutáni 2. órákor a Hudson folyamon át, New Jersey városba vettem utamat, innent pedig vaspályán

Newarkba mentem, mely New Jersey-i elő államai hely, s mint egy fél-órányi távolságra van. - Newark Passaic folyam partján fekvő jelentékeny város élénk kereskedéssel s mintegy 80000 lakóval. Jött Mizzallván s meggyűvén, hogy ez az Orangeba akár görz- akár lövő pályával minden órán elmehetek, s hogy Orange is csak fél-órányi távolságra van Newarktól, felültem egy társasági kocsiira s rövid idő alatt rendelkezésem helyére érkeztem.

A táj, mely Newarktól Orange-ig elvonul, egy völgyet képez, s nagyobb részt a New York és Neworki városiak által nyári lakóhelyül használtatik. Szép vidék, lombos sétányok és csinos ligetekkel, melyek a nyári tartózkodáshoz helyűt fetette. Kellencekesei kesik. Orange maga egy hegy alján fekszik, mely úgy látszik a legérdekesebb s legvonzóbb része az egész környéknek, mert területén angol parkok és gyönyörű lakóházakkal van tele, és csodálatos pedig a kilátás remek lehet.

Mohor ur írtate a piac kello közepén találhatók, s minden lejárllván bolja előtt magyarul állítam meg, nagyon jóváesen

fogadott. De sajnálatos fejéti ki, hogy inkább fel nem vehet, mert azt-ugymond-ily korban annál kevésbé tanulhatnám meg, mint hogy testalkotásom vastag-ismos, a szíjdarabok pedig csak könnyű emberek alkalmazhatók. (Ez a legelső eset, hol korom és növelem újában állnak előmenetelenek.) Megköszöntem Mohor ur öfjenteségét arra körén, miszerint kiterjedt ismeret, szegénél fogva valami más iránta ajánlani jóvásködnek; mit ő készséggel igérvén magánál tartott, a végtől, hogy este, vagy következő napon ismerőseinél beérkezhesen. Mohor urnak Orangeban jövedelmesei iránta van; rövid idő alatt keresett vagyontát a maga 10000 dollárra becsüli. Kassai farmarásu, s mint jó hazafi a 48. ki magyar forradalomban részt vevén, a kúrsósignét Kapitányságig vitte. El kell ismerni, hogy talpra esett ügyes és gyakorlati ember, ki bő tapasztalás és sok practicus észrel bír! Az emigratioval ő is menekült, s előbb Londonban keresvén alkalmatást, miután ott 6 hónapig sikertelenül időzött, 1852^{ben} Amerikába jött által. A soros

játózó hullámai őt is majd emelték, majd alább sodorák. De mint jó úszó kerepetül úgott rajtuk s szabadra kelvén mosk birtonságban tölti napjait. Tellem egyenes, bejárta nyílt, s hit dolgában a „szabad kömivések” közé tartozik. Megnősült exelott 12. évvel, s 5. gyermeke van, kik közül csak az első ke. részteltette meg, srt is-ugymond- csak azért, mert a pap esett. gesen házában volt, midőn a gyermek megszületett; a többiek la egyszer felnőnek, szabad belátásukra bízza tenni, a mint jönnek találatiják. Meglehet, hogy a végzet közelebbi érintke. xésbe hozand exen-konfiteriái iránt jóétköny szívesseggel viseltető egyéniséggel, azért jönnek látamót minijárt első la. lalkorabunk alkalmával a tapasztaltakból némileg jellemozm.

Ükeli órák után elvezetett házához. Mecenásom saját házában lakik, neje Derik nevet afromy-leánya azon erfurthi vendéglošnek, kinek fogadójában egykoron az ismert erfur. thi conventiót költött fejedelmek szállva valának; később elfogényedett az öreg ur s^t jelenleg Prangeben lakik jóivar boldja után üdögélvén. Mohor ur gyermekei — a kerepetelt ugy

mint a kerepetellenek — világra valók.

Vacsora után szállódába vezetett Mohor ur, mert házában sokros családja miatt vendég számára hely nem volt; épen még egy üres ágy volt a fogadóban is, melyet elfoglaltam.

Szombat 28as

Reggel egyike alvó-kársaimnak, kik mind kalapos legi, nyek voltak, megszokott németül, s minthán megértette volna, hogy én magyarországi vagyok, elmondá, hol is meddig dolgozott legyen ő is magyar honban. Akután por tangentem érinté, hogy csak azért lehettem perenisiis közközt nyugvó helyt kaphatni, mert néhány nappal exelott az álla. lam használt ágyban egy nehéz beteg halt meg, minél fogva az ágy — senki sem akarván befeküdni — üresen maradt.

Reggeli 7. óra után elmentem Mohor ur üdöskébe, sinént vele egy „komit” csinált műhelybe, melynek firmája D. G. Smith & Co. Itt kiteljesítőképen ajánlott Mohor ur, s a garda meg is ígérte, hogy a válatot holnapig meghozza.

Más felé is adottak commissiók, De ezek rögtön tagadók és
laxozal végezték.

A Járkálás közt alkalmam volt közelebből látni
Orange városát, gyönyörű hely nyári kerti kápolnával,
s körülbelül 10000. lakót számíthatok.

Az étkészítést vendége voltam Mohor úrnak. Ki a legkar,
nagy finomságot fedte le az emigratio kalandjait Török,
és Angol honban, valamint kisebb Amerikában is; így
vén, hogy mindeket, tovább használatom végett fel-
jegyztem. Két anekdotát is mondott, melyeket ere-
jesítésük végett leírtam:

I. Mikor Uró Terenc császár haldoklóágyán feküdt, két
Jesuita jelentkezett a bécsi burgban kikiáltva reményükkel,
hogy a fejedelemnek imát mondjanak. A mint a terembe lép-
nek, eljöttke jön Ferdinand trónörökös kerdőn őket, kik le-
gyenek, hogy ily végteljes perben alkalmatlankodnak?
Mi-ugymond az öregbik - Jézus társaságához tartozunk,
ezért küldettünk De, hogy ő Feltámadt a sírhelyen?

burgi imát rebegjünk az eget urához. Ezzel azt találja ki,
deni Ferdinand, valjon Jézusnak melyik társaságához
tartoznak? A jesuita megravardva nem tud felelni,
a trónörökös pedig e. fravakkal végez: Kérdem, Jézusnak
melyik társaságához tartoznak önök, az elsőhöz e, vagy az
utolsóhoz? Kifejez tudniok kell-ugymond - hogy az első fra-
marak, az utolsó pedig latrok voltak.

II. Egykoron azt kiDorte valaki, minő jellel kerdene
meg imádságát a keresztény, ha Krisztus urunk nem a ke-
repszóval halt volna meg, hanem például agyonlövettet
volna? Akkor-ugymond - a keresztveszt helyett - mindig
ugy kellene kerdene az imádságot, hogy. Guon!

Találkoztam Mohor ur irodájában egy frömb at helyi
csüggyvédrel is, nere Ludvigh Samu, ki erölt 26. évvel
költözött Amerikába politikai vésztég miatt. Ittoda egy
periodicus lapot "Freikeit", "der Sozial" cím alatt, mely
nek iránya általában minden vallás elleni. Egy folyvást
be befelgetések közt a nap, éjjelkára ismét csak a kormaji.

helyemre mentem. *Junius 29^{én}*

Midőn reggel felébredtem, látnom, hogy valaki fekszik mellettem, - ki volt? egyike azon Svajciaknak, kik Illinois hajóján arnyi comodiát vettek. Ez a svajci, kit a hajón Faribaulti-nak neveztek el társai, éjjel érkeztem meg, minthogy több ágy a szállóban nem volt, mellem fekvőt a nélkül, hogy felébredtem volna. Denique isupa kaland.

Ez okosak, De sok bolondot is lát az ember Amerikában. Így például nagyon jól ismernek itt a pseudovorosok, vagy is azok, kik Dr. cím alatt különféle orvosságot árulnak. Vannak köztük koborlók is, kik orvosságaikkal egy helyről a másikkra költöznek; s egy ilyen koborló kenőcsös éppen jelenleg Orange-ban is tartózkodik. Van lova és szekere, melyen a várost bejárva, helyenként megáll, s ifronyu tármak csapva a kerekben lévő rektángyér és dobverővel, egész torkából elrecitálja minden orvosságait jelentvén, hogy azokat este lakásán árulni fogja. A kitűzött órában és helyen összecsődül a nép e korbács lakása előtt, az amice feláll feketére, s

minden orvosság gyógyhatását rendkívüli pathos-sal kiemelve, becsüli a dollárokat. De arután rendszeren becsut vese betegek, sőt, hogy valaki a megvett orvosság hatását az ő határa ki ne terjessze.

Megérkezett valahára azon pere is, midőn a Komut kispisó mester felvétele iránt nyilatkozott. Mohor ur kedvéért - úgy mond - jövő hétfőtől kezdve inasnak felfogad. Tízest nem ad, hanem rangomhoz illő tartásról gondoskodand. Ez valamivel jobb a vübefulla Da'snál, De kénytelen vagyok ezt is elfogadni, különben éhenhalásnak lépek kitéve. Az eredmény megtudása után visszatekertem New Yorkba.

Junius 30^{án}

Közelebbről az eredményt Dömötör ur és barátimmal, azt tanácsolják, hogy ezen alávaló helyre ne menjek; De senki sem tudván rajtam segíteni, kénytelen vagyok még is a kesői almába harapni, mert egy fillérem smisen, sőt az itteni vendéglo'snak is már több dollárt tartozom.

Julius 1.

Alig várom a holnapi napot, hogy elmehessek; desperatus állapotomhoz legjobban fog illeni egy Desperatus mesterseg! hiszen itt az utcára sem mehetek ki, oly piszkos és rongyos vagyok; ott legalább a mikor dolgozom, a műhelyben leszek, ha pedig len szabad időm lesz, az erdőbe megyek, s így külsőm végett meg nem ítélhet senki. A rendéglős előtt nyitván kitarтам állapotomat, s a magammal hozott bundát akarván rálogatni hagy, ni nála, el nem fogadta, hanem becsületesemre birta azt, kor fizetni meg tartozásomat, a mikor lehettem. Jól esett tapasztalnom ex Degeu világban, hogy találkoztam egy, ki becsületes embernek tartott.

Julius 2^{án}

Ma reggel Orange felé vettem utamat s pont 8. órákor helyemen voltam. Gyarmat amerikai hidegvérűséggel fogadott, s az első legény rám akasztván a bőrkötenyt, bevéreztésül

fonátsodrára tanított, - azután megmutatta a varrást, s nesze Domine Spectabilis két varrótü és szurok, tessék tűzni a saját kézzelményű fonalakból, itt a komutformára vágott bőr, ott a nyereg szék, foglaljon helyt Domine Spectabilis, s kezdje meg pályáját emígy, ha nem telvekt amígy. Leültem. s keserves ujj, furkálás s verontás közt oly irgalmatlanul vartam öföre a M formájú bőröket, hogy a legények csodál, kora'sukat fjezük ki első fellépésem felett.

Hol vagytok egykori flonsein? vajátok szellemi, re, püljétek ide, s bámuljátok a sons szeszélyes játékát! nem, nem! maradjatok inkább ottkor, nehogy rám tekintvén ismét váljék belőlem tekintetes urf!

Tartásom és frallásom hetenkinti 5. dollár fizetést ^{ott} ~~max~~ ^{max} ~~max~~ bizonyos Inage Henrik kalaposnál vagyon. Gar, dam, lekötelestem magát ezen öfregget értem megfizetni. Halla égnek! legalább senki kegyelméből, hanem ke, munkám után éleke.

A munka-éve reggeli 7. órától 12-ig s Délutáni 1. órá-
sól 6-ig tart; azon túl egy árva öltést sem! hanem
adieu Werkstätte megyek vacsorálni! Eherem mint
a farkas, az ellátás jerecsémre jó és táplálékony.
Kégyen lakunk egy kis szobában, s páronként fe-
jünk az ágyban - perse culpa himneműk.

Julius 3^{án}

Varrok, mintha tünnel puozitanánk! Kérem culpa seb
a fonáltól, mely bőrimet ujjaim hajlásánál egész a hüsig fel-
metori; De semmi! talán csak megbecsülöm, ha így ke-
resem kenyereimet.

A valódi demokratikus alapra fektetett élet, melyet az
egyenjogúság várása szabadlá- menyeivé kézen, Ameri-
kában csakugyan fellelhető! Ur vagytok én, nem inas, olyan
ur, mint gardám, maga, s olyan, mint maga az egyesült
államok elnöke. Gardámat, Sir'nek, s ő engem vízkont
Sir'nek nevez, - a praesident, Sir' s a legutolsó rongy,
pedő is, Sir'. Jét csak annak van bersülete, a ki dolgozik,

legyen az bár nyerges inas, vagy a legelső diplomata. Raj-
sa hát jó kedvel és igyekezettel, hogy megtörjed kalandos éle-
sed nehézségeit.

Julius 4^{én}

Legnagyobb napja és egyedüli innese Amerikának ma reggel.
Kilencven éve immár, mióta az Uegen hatalmasságok igazát
lerásta nyakáról, az amerikai nép s lett szabad független nem-
zettel; miért is maradvandó emlékül e napot évente a
legünnepélyesebben üli meg. Dolgozni nem szabad, a gyárak,
mihelyek, kereskedések s a napon zárva. Lövöldözés,
zene, ének, kirándulások s több effélé a mai napnak feladata;
de különösen a gyermekek azok, kiknek a lehető legnagyobb
szabadság engedetik ma, hogy apáik felgyabulásiának ide-
jét emlékükhöz tartásán átadván majdan az utókorra
mint szent ereklyét, melyet Washington halhatatlan neve
s dicsosege keretel.

Tihenek tehát én is még pedig az erdőben, melynek hús
aranyka féged is magához csabítana tűzest olvasom!

itt azután betekintek a naplóimba, olvasgatok az angol nyelv-
sámból s egy általában művészeknek hódolok, a mikor Kiss
János költőnk mondata valósul rajtam:

"Hagyásfelhő" körül napomra,
"Ezer-hat-holud csónakomra"
"Mindem reményel felhagyok."
"Levegőtől és holdtól álomba,"
"Magához vész Elixiumba."
"Ifelejem, hogy földi vagyok." (A művészhöz.)

Julius 3^{án}

A tegnapi mámorból ki nem jőzanódott nép részéről még
a mai nap is tetlenül töltetik; én a műhelyben vagyok
és dolgozom; gardám — ki egyszer minden bekébiő Orange
3^{ik} kerületében — jó néven vette, hogy szorgalmasnak tartom.

Julius 6^{án}

Olyan ez a mesterség, mint a latin grammatica; ha
jól megtanultad az egyiket, könnyen hódolulod a másikra.
Sőt mondja tanítóm, hogy az első declinációt

már eminenter tudom; ex volt a „mensa”; ma tehát
a „dominus” na térünk által, ex valamivel nehezebb,
mert sok nota van mellette.

Julius 7^{én}

Eszményképem nekem ex az Orange! ritkán látni
ennek szebb művét a természetnek! Ha megvácsoráltam, ren-
desen kiékeltek az erdő felé. — Elhagyva a várost ingerlő
kerjzeivel, illatos rétek s gazdag vetésekre akadok; ezeken
s egy tanyán keresztlül egy gyalog ut vezet fel az erdőbe;
a major körül találhatók faház apró jószág ül, s vala-
hánykor elmegyek mellette, a gyöngyöztük ifjú lármát
csap, mintha pörögna, hogy nyugalmában háborgatom.
Az erdő alján haladva egy isergedeki ér mentében az erdei
feljárás másik végén találkozik; a mikor már rendszeren
beszélődve, az uralkodó csendet frakontként csak a ha-
rangszó, és a toronyóra ütése szakítja közben. A földön,
s e fölől felölmi magasságra repkedő fény bogarak milliói
világítják ki az utat, melyen 10. óra felé visszavonulnak.

Julius 8^{án}

Mikor a mindenható ur Jsten megteremté a világot, 6 napig működött s a Jén pihen. Végtelen bölcsességével előrelátva a teremto a munkás ember sorsát! A munka általános fogalom, melynek ágai különfelelek. En' azt a munkát értem, mellyel az ember érzésvágya keresi meg mindennapi kenyereit, s mint ilyen munka nem tudok eléggé hálát adni az öröktérvalónak, hogy a világ sorsát úgy osztá be, miszerint a Jén nap vasárnap legyen. Most rám illik csakugyan azon közmondás, hogy munka után érke a nyugalom.

Physikai időm nem engedi meg, hogy naponta jegyzeteket jegyezsek, De egyhangu foglalkozásomból nem is tudnék megválni annyi tárgyaktól, hogy a napló hasábjait naponta kitölthessem, hanem így vasárnaponként visszatekintve a lefolyt hetre, feljegyzem, mit érdekesebbnek találándok.

Julius 10^{én}

Az 5. declináción keresztiül eszem, most már comparálok s rövid perkbeteket állítok össze, az az a.

Komut felső és alsó részét képes vagyok ismertetni és megvárni, mi úgy, hogy bátran ki lehet tenni; ennyiből áll két heti előmenetelen.

Köztudomás szerint jelenleg háború folyik Austria s poroszország, a német szövetség s poroszország, és Austria s Olaszország között. Mi rendszeren csak 3. héttel később olvassuk a hadi híreket, mert Europa és Amerika közt még nem jött létre az annyira sürgető közlekedés. — Erre li a különféle nemzetiségű munkatársaim politikálása! Az egyik bajor, a másik württembergi, a harmadik porosz, a negyedik badeni, az ötödik amerikai s úgy tovább; mindegyik a maga álláspontját védi, míg utoljára abban egyeznek meg, hogy legjobb volna a fejedelmeket Enbrysimms Olambra elküldeni s köztársaságokat képezni, hogy a népek örmagukat kormányozhassák. — A gárda hírlappal járul a vitához, melyet egy amerikai legény hangosan olvas fel, míg ő — a békéiro — egy alacsony székre ereszkedve s fejét egy marék ragyi való dohányt tömve meg, az.

Elhanyagolt börtönarabokkal felesége topánját foltozta öföre.

De ilyen itt az élet! a leggarabagabb ember is a leghitványabb munkához fog, mert az amerikaiak jelvénye a „tevékenység”. — Látni itt ott contrastot is; például promiscuitásunkban egy freecson lakik, kinél cégerin a prava olvashatók, Henry Rankins white washer (magyarul Rankins Honrit, fehérítő!) itt van ni, freecson és fehérítő! Van megint egy másik freecson, ki már vénecke; ez nem hordott fiatal korába prakált, De mi, vel most díjazta fehér a szakkala s a freecsonok e prave büszkék, növekszi, hogy profaja annál felkínőbb legyen.

Egy nagy hiánya van Orangenak, ez pedig a föld. Az igazságot munka és a kiálthatlan forráság alatt elfáradt kezek jól esnek a patakban vagy legalább a kádban megmosdani; de nincs sem magán föld, sem pratak, s így jónak gondoltam, ma korán reggel a már fennebb érintett erdő alatti forráshoz kimenni s ott a piszkos kezemről leöblíteni. Aztán az erdőbe vonulván, mint hogy 2. hely.

erdőemből még csak egy szegyet sem vehetnek csizmám talpára, eszmélkedtem az irás azon prava fölött: Ne keressétek a földi kincseket, melyeket megemészt a moly. és rozsdá s a tolvaj betörvén, elviszen, hanem keressétek a mennyieket, mert ezeket sem a rozsdá, sem a moly nem emészt meg, sem pedig a tolvaj betörés által el nem viheti.

Julius 22nd

Hajmeresztő vesztésiget kövönek Austria részéről az európai lapok. Ez aggasztólag hat rám annyiban, a menyiken tudom, hogy oxeretelt testvéreim Antal mint oszt, rák Katona, már elmenetelenkor Eschorspágha lévén elkegyezve, könnyen megeshetik, hogy élével álvon annak, kinél káoszjához küvéget esküvött. Leírhatlan aggasztalmak közt élőkön tehát napjaimat és töltendém mindaddig, még edes ösém / családunk fenntartásának egy, duli reménye / sorsaiól birtos tudomást jerezendek. — Ha első kedves Antalom, a sors nem lehet oly rosszha,

hogy is még időre ne hozzon, s alkalmat ne nyújtson halog napokat élhetnünk egymással, ha pedig — melynek jegy- zésénél kérem vesztet — a csatatéren maradtál volna, felkeresem sírodat, oflopot emeltetlek és azt vésetem rá: *Igaz testvérnek igaz testvér!*

Egyébiránt a hetet repetitíóval töltöttem, gaudián „non plus ultra”-nak találta varrádomat meghagyván az első leányunk, hogy jövő héten a tűmésre tanítson.

Julius 20-án

A soronak befolyása — Egyen az *Ködvexó* vagy *Ködvé*, köiten, ha elérte rubikonját, ellenkexó révén löktesik vízrafele. Ugy veszem észre, hogy nálam is elérte „neto”-vágóját, az eddigi raklata, megleendően elégedve, ha oly mérvben halad a sor a *perence* oldalán, a milyen- ben ostromozott a bal oldalon. Azért vagyok így reménytel- átharva, mert a múlt hétfőn elhagytam előbbeni frakkómat, mely utolsó napokban csaknem kiállhatatlanná vált. A leány, kivel egy ágyban háltam, gy akkora rézrezen jött

jött haza és garázdálkodott a legundorítóbb miasmákkal költvén el a szobalevegőt, az afony pedig — ily becses kószosai- lúen — kúbos tejás és trichinosus wiroshivel tractált, hogy a megromlott gyomor ily eccentricus ételekkel állítsa sík hely- re; — megvallom, hogy ilyen piszkos német afonyt még se- hol sem találtam.

Az amerikai ritkán fogad be valakit házához, annál kevésbé ismeretlen idegent, ő „elfigyeelve” csak és egyedül „co”- ladjának él, — nem jár kórmába, nem keres mulatságot háján kívül, s vendégszeretete is csak „a”-meghittobb barátja- ra korlátozik; — ily patriarchalis életet — nincsen a kincs, a melyet megavartatni engedné; már pedig az én legfor- róbb ohajtásom egy amerikai magán házába juthatni, hogy az angol nyelvet mielőbb megtanulhassam; és ezen ohajta- som mult hétfő óta teljesedésbe ment. — Bizonyos Joel Jones nevű amerikai, ki a legfinomabb munkáival foglal- kozik nálunkban, megkérve és 5. dollár hetenkénti fix részét házához fogadott. *Pici divitiis, qui aureas montes collunt,*

has ego omnes supers. 'Dionóm Kimondhatatlan.' és hol
 van lakásom? ott az erdő tövében, a merre eddig naponta sé-
 saltam. 'Amerikai stílusban épült csinos faház, melynek
 emeletén há kitelkintek ablakomon, az én kedves sötányim
 közepette látom magamat. Hat még az a gyöngéd ameri-
 kai bánásmód, mely a mesteremberről épen úgy, mint az
 egyesült államok elnökénél fellelhető.' Regenerálva érzem
 magamat már a pár nap alatt is, mert 4. havi távozásom
 óta először élvezek műveltséggel párosult társaságot.
 Az étkezési módor teljesen különbözik a miunktól. —
 Reggelikén kávé, sült hús, vaj, kolompér, kakaó stb. Elő-
 kek meleg hús vagy halféle, többnemű zöldség, kolompér,
 apralt és befozott gyümölcs s tölkölt liszt vagy pástétom.
 Estélyikén hideghús sokfélevel körözve kakaó, tea, vaj, vaj
 s gy akbrán kukorica kása tejjel. Az étkek angolosan egy-
 perre szelnek az asztalra, prespes ital nem szolgálhatik, s
 vixet is rendszeren csak ebédhez, szomnak asztalra. Ha jó lak-
 sál, ne várd, hogy végerre el a többi is, hanem kélj fel is.

távozz, mert maradásod oda magyarázatnak, hogy még éhez,
 és ekkor agyonkínálnak. Az asztalnál frásosan vagyunk,
 nyerges inas léteimre praesideálok!

Augustus 3^{án}

Pirkán fordul elő az életben, hogy a lapok oly fontos es-
 eményeket közöljenek, mint a miniszter, a múlt heti újságok,
 ban olvashatók.

A kiterjedt meghívult távirtdai üzenetkötés Amerika
 és Europa között, az atlanti tengeren keresztül, most harma-
 dik kísérlet után, még is sikerült. Mily hőn öreji legyen
 ezen az emberi erő fenségségéről nyíltan tanuszkodó orvosi
 munka nem csak egyes országok és nemzedék, hanem az egész
 világra nézve, kitűnik, többi közt, a Julius 30^{án} New Yorki
 "Times" nek követhetőjéről írtáiról:

A villany-áram felállítására, mely összeköti Amerikát
 Európával, befejezték, s a két világra is most már néhány
 perc alatt érintkezhetik egymással.
 Előbbeni híradások az utágyhoz kötött reményeket.

nemileg csökkentették. Az ígérlet és a kivétel oly kevéssé
feleltet meg egymásnak, hogy a scepticismus (: Kétség!) a
hiedelmek alábbfaklata és a figyelmet e vállalatától elfordítja.

^{legyenek} A közhírről hírek, melyek e várost kinnap eltöltötték,
a véltől sokkal nagyobb lelkesedést idéztek elő. A közeli
adatokat ezen óriási munkáról, néhány napig el kell várunk.
Az arvat öfzetkötött népszerűségeket, a sokféle fontos előkészíté-
teket, a megkívántatott ügyesség és türelmet, valamint az aka-
démikusok is, melyeken keresztül könni és a vesztélyeket, melyekkel
szálatkozni kellett, eléggi tanulunk ismerni előbbeni kísérletek
alkalmával. Egyébként amennyit tudunk jelenben is, hogy a
sodrony prerverete jelentékeny közhíresbíróknak vették a
laját, és hogy sülylyesítése és karsama tekintetében az elő-
bbeni hiányok helyére, azon perctől kezdve, midőn a hajó
elindult, hírtosabb intézkedések léptek. Azok, kik e vál-
latot talán csak sikeréről ismerik, nem tudják eleget ki-
gyn méltányolni azon kitartást és segédcskőket, a tud-

mány ama sokféle ágát és azon éles ígérleti tehetséget, melyek
e vállalatot valakára eredményhez vezényelték. Az idő meg-
fogja ismeretlenni vilunk e vállalat csodálatosságát s képe-
sekké tenni azon felfogásra is, mely kiterjedésü és értéki
lehetett, azon megerőltetés, mely e vállalat befejezését meg-
előzte!

Tennap óta a világ történelmében egy új korszak vette kez-
detét, melynek természetéről azonban - valjon pusztító lesz e,
vagy átalakító? - valaminis következtéről is, ez idő szerint
csak eszmélkedhetünk. - Kevéssel erustán napi renden
lesz a lapokban petersburgi, párisi és londoni sürgönyö-
ket láthatni s olvashatni a bécsi konferenciák eredmé-
nyit, néhány perc múlva megtartásuk után. Az arfo-
lyam és a piaci forgalomról hírek Liverpool és Bremen-
ből is oly sebességgel érkeznek meg, mint jelenleg a ha-
sonnemű példósítások. Chicago vagy St. Louisból. A reggeli
lapok mindinkább nevelnek bennünk a vágyat olvasgatni

196.

a párisi diplomatiáról és a londoni minis teri nyilatkozatokról
 éppen úgy, mint most a Johnson elnöksége alatt Kereskedés
 mulékony chronikájáról. - Az ő- és új világ eldugott itevé,
 kénysege a tudományos téren öfneponkosulam, melynek
 horderejét felfogni lehetetlen. ' stb.

De még egyenesebben fogják érezni ezen új hatalom
 bűvét a világ ünkemberei, jobban itélhetven még annál
 fontosságát, mint mi. A be és kivitel foglalkozó üné,
 rek, az alkuszok és bolhosok, a bankárok és tőzserék,
 a kereskedők és iparosok e perctől kezdve nagykerü át
 alakuláson mennek keresztül. A kötések természetesen a ke,
 reskedelem és pénz dolgában meg fog változni, s majd új alak
 ba öntve a két világ között uralkodó rendszerhez költöz
 nösen idomítattni; s ha mindjárt ellenzemi fogja is az
 újításokat a régi ködben tapogatózó kereskedő és zúgo,
 lódni a növekedő vetély s életkéség felett, még is megva,
 gyunk győződére, hogy a Kereskedelmi Közönség

nagyobb része sebesen és nyugodtan fog a dolgok
 új kép megváltozott állapotához alkalmazkodni. ' stb.
 Nem kételkedem, hogy ezen vállalat sikerülése
 hasonló hatást idézend elő nem csak Európában, de
 az egész világon, kedves feladatunknak ismervén
 az e célra különösen épült s nagyságára nézve
 minden eddigi hajót sokkal felülmúló gőzös és a
 vexénylő mérnök nevét örök emlékül ide feljegyez
 ni:

Az elsőnek neve "Great Eastern"
 az utóbbi pedig "Cyrus W. Field"

A kölcsönös idővázlatok és szerencse kíváná,
 sok után, melyek a Washingtoni Kormány és a
 Great Eastern igazgatósága között váltakoztak, legelő
 politikai sürgöny Európából következőleg hangzott:
 Trinity Bay, Péntek, Julius 27.
 A bekezdés ködé Austria és Poroszország között
 aláíratott:

A világ legnehézebb vállalatát ennél fontosabb hírről bizonyára sem nem tanusíthatta sikerét, sem nem lephette meg az itteni közönséget. — Edes jó öcsém! talán életem maradványai még is!

Mily feltételek alatt jött létre a békekötés, az egyelőre nem tudatik; azonban a feltételek közlése után fennsarlom magamnak, Austria jelenlegi állásáról saját szerénytelen nézetemet is nyilvánítani.

Hátra van még, hogy az atlanti Oceanon kevesetül vevető "sodronyon" küldhető sürgöny árát sajétkorai végett veled - sifelt olvasom megismertesszem.

Egy 20. próból álló sürgöny ára innent Nemeshonka 155. dollár aranyban, vagy is az európai árfolyam szerint körülbelül 400. ft; — ily körülmenyek közt - pajtás csakugyan nem telegrafirozunk!

Augustus 12.

Bücske vagyok reá, ha látom, hogy valamely jelen, sékeny külföldi, különösen pedig egy amerikai lap, a magyar kérdéssel foglalkozik; ekkor mindinkább köze, lenni látom honomat egykori nagy ságához, s bironyi, s külső tekintem, hogy nemzetem hivatva van helyt foglalni a világ történelmében, s magára, venni nem csak a continens, hanem egy más világöröken lakó népek figyelmét is.

Ugyanazon amerikai lap (New Yorker Times) melyből már fennebb is egy cikket fordítottam az atlanti sodronyról, "következő" cikket közöl utolsó számai egyikében:

Kilátás a magyarok részére.

A londoni Times nem csekély hiányt árul el a történet ismeretében, midőn J. hó (Julius) 17. számában azt állítja: hogy a Habsburgiak azért császarak, mert 1763.

Magyarország Királyai. Tizenharmadik század előtt ne-
hány évtizeddel Habsburgi Rudolf német császár volt,
míg a 2° cseh Őllókar Csehországban uralkodott, Ma-
gyarország pedig, melyet Arpad alapított meg Európában,
ugyanekem Arpadnak ágairól kimulásaig kötelezett, de
mind a két királyság oly független volt a Habsburgiaktól,
valamint ma francia- vagy angolország független tőlük.
Őllókar megverése Bécs mellett a Marchfelden Cseh-
országot egy időre Habsburgiak adózájára kényszeríté.
a tizenötödik században Csehországot Podiebrad király-
Au-
striát pedig Fridrik uralkodása alatt - Corvin Mátyás Ma-
gyarország királyá hódítván meg, lakását Pécsbe tette át,
ahol meg is halt. Ennek elhunytával a Csehek Austria her-
ceget választák meg Csehország örökös királyának; s ke-
vésel később - 1526-ban - a mohácsi győzelem után,
hol a magyarok a törökök által legyőzteték s ifjú kirá-
lyukat a Lajost is elfogták, - szintén egy austriai

herceg Ferdinand, V^o Károly császár fia * vállalkozott meg
Magyarország királyává. Ennek folytán egy véres polgárháború
keletkezett, mely azonnal véget ért, hogy László - a vetélykirály-
megadván magát, királyi hercegi cím és jelentékeny javak,
kal láttatott el első Magyarországon. - Enyit csak azért,
hogy megmutassuk, miérre oly makkas igénylője a hír-
ségi csallhatatlanságnak, mint londoni druzsák, a tör-
ténelmi oraculum előadásában, a valóságra nézve szintén
hibázhatók.

Í hát - mint említők, a magyarok hódították meg egy is-
ben Austriát, Kijörvén alsó Austria, Itálier, Istria és Morva-
országból magyar tartományokat. 1848-ban a magyarok is-
mét megmutatták a világnak, hogy az osztrák segély nél-
kül nem bírhattak velük. Itt pedig saját fegyverük erejével
vitték korszakul; s így most a megváltozott körülményeknél
fogva nagyon valószínű - mit a londoni Times is helyesen jegyz
* Ha jól emlékszem, nem fia, hanem testvérisége volt V^o Károlynak I. Ferdinand.
"fordítva"

írt meg, hogy, ha Austria megszűnik német hatalom lenni,
vagy magyarak kell lennie, vagy megszűnik létezni
minden időkre.

Az utolsó komoly vereség után, melyet az oroszok a poroszól
fennvédt, a császári háznak még fennmaradó hatalma a
magyarok határain erőkben, harcra készen és csaknem
kiapadhatlan segélyes közeikben fekszik. Magyarország ki-
te Gallicia, Lodomeria, Horvát, Tót, Erdély és Dalmáciaország, s
a partvidékkel (Fiume) együtt, melyek mint kiegészítő részei
Magyarországnak, történelmileg szorosan hozzákapcsolódtak,
többet foglal el a birodalom felénél, tekintve, hogy Velence
és Lombardia Béistől elcsúszott, melyek az egész birodalom
népességének két ötöd részénél többet tesznek; s így Magyar-
ország már magában is birodalom még pedig sokkal hatalmas-
sabb, sem hogy népeit egy független nemzetnek tekinteni ne
kelljék.

Együnkbe jut most, hogy olvastunk egy Metternich ellen

írt röpiratot, mely 1844-ben jelent meg s az osztrák politikai
„Lapungatornis Indica“ (Hírlapok gyűjteménye) ^{„Hírlapok gyűjteménye“} közlője kiadta; s éppen
ezért minél többet olvastatok. Ezen röpirat Frigorián bíralt
Metternich felől, még pedig egy Döber, midőn a hangulat csöndes
lévén, Ausztriában, Metternich rendszere külső jelekből ítélve,
egész korfaktúra megsemmisültni látszott. Ezen röpiratban,
melynek névleges kiadójak, tagadtak, hogy a Habsburgiak
mindenható urak és álladalmi főkancellárja valódi állam-
férfiak lettek volna; — s megjövevölle az említett röpirat, hogy
Metternich rendszere nem lehet tartós, mert mostanra el-
siker, s hogy legfeljebb is addig állhat fenn, míg Metternich él.
A valódi államférfiak ugyanis látnia, hogy az osz-
trák birodalom súlypontja keleten van, hol Magyarország
képezi az alapot, — nem pedig nyugaton — németországban, vagy
a déli részben — Olaszországban; következésképp, hogy Metternich
rendszere, mely mentéken áll így szembeálló szükségletekkel
s a fények valódi természetével, csak bajt okoz, sőt végpuszt.

"születés Dérhet elő".

Ki volt legyen e röpirat szerzője, ki 4. évvel az emlékeze, és 1848^é felkelés előtt oly világosan látott, s oly határozottan nyilatkozott, e részben keddai vágyunkat eddigelé ki nem elégíthettük; a röpiratrai emlékezésünket csupán azért hozván fel e helyütt, hogy alaposan kimutassuk, miként volt Austriában már ezelőtt 20. évvel egy gondolkodó jellem, ki a jelen jelenlétét alaposan okádólva, csaknem profétai előrelátással megjövendölte. Azon férfiak, kik Metternich kimutattatán a császári tanács élére jutottak, nem voltak képesek e rendszeren változtatni. Egy Schwarzenberg, egy Buol-Schauenstein, vagy egy Rechberg nem voltak azon férfiak, kik megvívhat volna a birodalom belalkormányának gyökeres hiányaival, vagy a kiknek frándétké lett volna gyökeres javításokat vinni képtül. Ez oly keveset sejtett ők a Kiengesztelés tekintetében is, elmulasztván az átalakulási (reform) intézkedések elvégzését.

enyhítő balsamával begyógyítani azon irékénységet és elkeseredést, melyet az 1848^é forradalmi borzaskodó megrázkódás hagyott hátra maga után. Makacsul ragaszkodtak ők a mult idők árnyékaihoz semilvén elvárva azokat az élő jeleket az által, ha ellenkündik a modern átalakulás és vírszállíthatni a Habsburgiakat Barbarossa vad, koronájának örökébe.

A tizenkilenc év előtti meredséget sok és jelentékeny haladások követték, de Austria hagyományos külpolitikáján nem tett változást. E végsőteljes s a történelemben mindenkorra emlékeztető 1866^é év lehet tehát az, mely gyökeres változtatás által azt jobbra fordíthatja, s nézetünk szerint ebben lehetni fel egy jó alkalmat a magyarok részére. Miként phónit az ismert mesében, úgy fogna Austria Magyarhormat mint alkormányos birodalom központjával, ismét dicsően és hatalmasan fölemelkedni porából, mint akkor, midőn Fényének legfennsőbb

Sokán állott: ha Odahagyván a nyugodt vesződni sa-
 ját bajával, működésének egész erejét keleti örökségére
 fordítandó oly rendszerrel, mely szerint a népnél szabad és
 teljes részvételre a kormányzatban biztosítva legyen.
 A magyarok - lelkes és erős vezéreik Deák és Eötvös előlép-
 tük mellett - kétség kívül felhatalmalták a kedves
 körülményeket és azon előnyös állást, melybe a poroszok
 csatornái győzelmei által helyezettek; - hogy ők min-
 dent biztosítandóak, a mit tőlük okosággal várhatni,
 valaminthogy a császár is mindent megad, mit tőle il-
 dommal kívárhatni, az már kétsésem kívül látszik
 lenni; miből világosan következik, hogy a Habsburgi hák
 változott körülményei ők kényseritendők hágyományos
 politikáján tökéletes változást tenni. A magyarok nemre-
 si álmuk: ismét hatalmasakká válni a világon sa-
 ját szabadságait visszaállítani által, még teljesebbé
 mehet, és pedig - a mi történelmi felhatalmuk (parancs)

nem ellenük által, hanem maguk a Habsburgiak
 segítségével s vezényletök alatt! —

Eddig a fordítás, — melynek szerény megjegyzésem
 csupán az: hogy „add meg uram, De mindjárt.”!

Augustus 19^{én}

Angol lapok Klapka tábornoknak a magyar legiókhoz
 intézett következő felhívásait közlik:

Vitézek! Haza! felhívása folyván a magyar sereg
 parancsnokságát elvállalom, utalván benneteket e részben a fi-
 hadi parancsnokságok. Haza! nem marad többé iszajolatlán!
 Porosz és Oroszország hatalmas királyai felénk nyújtják
 jobbjukat! Garibaldi segidni Orosz korból, Türr a Duna
 ellen működend, Beshlen Erdélyben foglal tért, míg én Do-
 rozozság részéről veszellet előre. Kovass Lajos köztünk lesz!
 Ekként egyesülve a Habsburgi dynastiát, mely oly régóta sa-
 ja legjobb vérszűntet, megfojtva vagy onunktól, kiűzendőjül.
 Szép harcja a mi szülőföldünk, mi önmagunknak aladjuk

biakos iteni azt. 1848 és 1849^{ben} halhatatlan dicsőséget nyertünk, de
 okajásaink nem teljesültek; most az idő, minden friss labért és
 eredményt arathatunk. Előre tehát! gyűlölködjék a magyar
 zászló körül és gondoljátok meg, hogy bárhol tűnnek az ői,
 a magyarnak kötelessége övézni azt. Csak kevés napi menet
 frukcségek, hogy elerjünk innént feredett hazánk határait.
 En docskellat oda, hol szülőitől és testvéreiktől társ. karokkal
 várnak benneteket. Válasszatok a kettő közül: vagy meg-
 maradni raboknak, vagy harcolni azon dicsőségben ré-
 gesülni, melyet hazánk szabadságának kivívása hozand le-
 jánk. *Klapka F. tábornok. (Mgy. I. aug 9. bol. XVII. 4640.)*

Minden ily tényeket regisztrálok, aggodalom érket tölle el
 keblemet, hogy ides harám ismét a vérontás és pusztításnak
 színhelye leendő. Oly forrón, miként a fenebbi felhívásban, dobog
 hazája szabadságáért, mindenig az magyarnak szive; de a
 kivételre nézve nem vagyunk egy étkelében. — *Klapka Pál*

és Olaszország királyait barátintnak tüntheti fel, fegyverük alatt
 nyomulván az csatárok ellen. De felfogásom ficiint soha sem
 lehet függetlenség barátja, mások erényében az, ki saját hará-
 jában kényuralomnak hóbol. Menyiben, a jelentkor ismeri
 Olasz, de különösen Poroszország királyát, azok nem egyet,
 mint hatalomtagilad után vágyó despoták. Nem kélltem,
 hogy ő a magyar felkelést az idő szerint Austria ellen is tápol,
 náik, de csak mint eszköz saját céljaik elérésére; ellen-
 ben kélltem, hogy siker esetén segélyükért terveit kivi-
 tével beéne. Nem vagyok ugyan beavatva azon felhív-
 lebbe, melyek alatt e két hatalom oly kedves szolgálatot kisé-
 termi Magyarországnak; de kézzel fogható, hogy a Habsburgi
 dynastia kiűzésevel úresség nyilandván a magyar királyi-
 tron betöltésére, Isen kedveso' kegyelmit már ugy is kir-
 ván a moecendások, csak az alkalom kivételét tesik, hogy
 talán a modern, "suffrage universel" címe alatt fúfóván
 koronájával ékesíthessék egy oly fenséges családtag fejét,

Minck ^{talán} Frincsen kilátása e poltra emelkedni ^{saját} Tharajában, s né-
pet boldogítani uralkodásával!

"Legjobbjaik már úgy is elhunytak!" harant
az 1848-49-ki győztesemények után alig is merhetők fel többé ma-
gyarhonnak, s a még fennmaradt maroknyi népet is egy
bizonytalan kimeneteli felkelésnek áldozatul fel? Valjon
biztosítottak-e ö' felségeik arról, hogy bármilyen fordulatot vegyen
saját sorsuk, a magyar függetlenségi harcot minden körül-
mények közt vívni fogják? Mi törtérik, ha Klapka és
társai Magyarországon a felkelést előidézvén, időközben a
Porosz és Olasz békét kötnek Auszriával? (mi az eddigi tu-
dósítások szerint csakugyan be is következett.) Leköttelek-
tek-e magukat, a jóakarók, hogy ez esetben Magyarorszá-
g sorsát a béke feltételei közt felveendik? Kérve hiszem!
Ellenkezben tehát képeket vagyunk mi jelen körülményeink
közé saját erőnkön megtörni Auszriát? s ha igen, kőm,
bősen nézni-e az orosz ert, nem feltétlen saját határait?

21.
Kines eleven példánk lengyelársainkon? Láttuk, mennyire
buzgott ezen felkelésnél a poroszok frise a lengyel nem-
zet felhabaditása után! — Nem kellene nekem ily fajból
fejedelm, ha valapostanom kellene két száz között, Habs-
burgiakkal tartanék. Mert

1° Kérel meggyőződés történelmi közelet két öfvevé-
sől, — s noha a magyar már régen visszaváta a Mölesönt,
még is csak Habsburgi Leopold és Mátyás vezényletöl alatt pro-
badult meg Magyarorszáig a török járom alól.

2° Mert is mervin már politikájukat, Defensiv állá-
sotunk s ellenműködésünk könnyebb, mint ha egy új fejedelmi
nagyság tanulmányoztatná velünk fenséges viággyait, s
ha opponálni merészkelnénk, Linsdadel-Gewehr-ekkel
utasítana rendre, és

3° Mert ha az oroszok győzött volna, akkor a Porosz
is Olasz Királyok sereivel a magyar felkelés is dugába dől vala,
a mint pedig megveretett az oroszok, a magyar győzött a nélkül,

214.
hogy ex reiontásába került volna.

Szerben egyéven a New Yorki Times fennbő lödött
ikkivel, hátra van, saját nézetimet nyilvánítani a dol-
gok jelenlegi állása fölött.

A magyar nemzetnek most Dea kell irányozni minden
sorekvetést, hogy köze is a habsburgi dynastia közt a béthés
transactio létesüljön, mert a körülmények ennek elérésére
kedvezőbbel nem voltak soha! Az 1848/49 ki hadjárata s a
magyarnak mostanáig folytatott passiv resistenciája oly
paralyzáló hatalom volt, az osztrák beolvastási s nemelési,
és politikája ellenében, hogy ex utóbbinak elbízakodása éppen
akkor tört meg s a főle poráig aláztatott le, midőn a ma-
gyar nemzet, legyőzött segédelmén volt szűksége. Az ofstriktor
nem a török, hanem a magyar törté meg. — A hatalom,
mely szuronyok által tartatik fenn, csak illuszorius lehet;
a nép bizalma s a morális erő, mely egy nemzet életében
rejlik, képezik a valódi hatalmat, mely képes kifejezni.

215.
frütség csöten anyagit is. — A történelem alig mutathat fel
példát, hogy egy nemzet megfosszattán mindenétől, csupán
azon morális vagyonától nem, melyből megfosszani a leg-
vadabb despotizmus sem képes semmit, csak sánc köze vo-
mlva. Ifjúsáit kiadott volna oly kitartással, mint
a magyar, s megtört volna egy hatalmat, melynek há-
rom negyed milliónyi katonasága más körülmények közt
megvívhatott volna Európával! Van e frülsége ily
nemzetnek csak egy csepp vért is ontani ki? Bizonjá-
ra nem! de igenis van szűksége felfogni az idő" intését,
és megvédését biztosítani akkor, midőn erre kedvező alká-
lom nyílik. — — —

Most az idő, most hasznádjuk fel? Az ofstrikt megfrint
reimet nagyhatalom lenni, s így elcsúszdovén alatta a tér,
melybe beolvastani kötelezett, ha jelenleg nagyhatalmi
állását Európában megmennteni akarja, kétséglen kért nyúj-
tani a magyarnak. — Germanizáló többé nem lehet, mert

a nemeket ez idő szerint porosz cég alatt pontosulnak előre.
 Panslavizáló sem lehet, mert ez oly elem, mely kifelé gra-
 vírált s Peruvárral kacsingos. Az első nemzeti embryo,
 melynek életrevalóságát még csak a jövő fogja megmutatni;
 s így nincs más menedéke, a habsburgi hátnak, mint azon nem-
 zettel lépni előre, mely erredőves, multja, életműve, lovagi,
 assága s anyagi állásánál fogva az offtérát birodalmat
 megmenteni képes, s a mely hivatva van utat nyitni ke-
 letre, hová az offtérát — ha elfogja küldetését, jövő politi-
 kájának pulszugát kell hogy irányozza.

Tendik a magyar saját jólétét megvilágosítása után
 felől is. Annai viszony s hányattatás után elmulthetlen frukcsig
 volna nemzetnek tartó'szerevére, mit a habsburgi dynastia
 alatt sokkal előbb érhet el, mint bármely más kétféle expedi-
 ens által. A magyar saját keblében, saját földén sok el-
 lenséget táplál; ilyenek a nemzeti ségi külön ágazó érdekek,
 s az ^{terület} növesztő néptribunusok. — Aristokracia s a papi kor,
 mány

"mány skintén nem egyeznek a népek hivatásával; demokratia,
 kuss alapra kell fektetni a kormányformát, sokkal közelebb leszünk
 a célhoz, melynek elérésére, ha csak idővel bírunk 'halandó'.
 törekedned kell; s e véccél: a népek önkormányzata."

A közfellemlő haladását, József nagyjaként megállítani
 nem lehet; ez pedig mindinkább sejdíteni vélünk, és sejdíteni
 fogja annál inkább valószínű, hogy a Fejedelmek Koronájától
 függő állapot, bármely kielégítőnek látszassék, — Iróljai,
 asság. A valódi szabadság, melyre minijáján szület-
 tünk, ily állapotot nem ismer. Helyesen fejezi ki ezt
 Thacher amerikai historiájában mondván: Freedom has
 a thousand charms to show, that slaves how'er content,
 see, never know" — (A szabadság ezerféle felmutatni
 melyet a rabszolga bár mi elégedett legyen is, soha sem ismer)

Előbb vagy utóbb, de jönni fog egy általános migráció,
 s az, mely a népeket természeti állásukba helyezendő visszra.
 De ismételtem általános lesz a migráció, mely a koro-
 náknak gyermekeit elhomályosítván az egyenlőség gyöngyével

Érkezői öfve a polgárokat ugyanazon jog élvezete s ugyanazon kötelesség teljesítése által. Készkülünk hát üdömos előrelátás, val ezen időpontra, s ne fesséreljük el erőnket oly tervek ki, vitelére, melyek ismét csak csak közvé' tennének más dyna, ssicus érdekek táplálására. — A majdani fejedelm, ha megérti az idő' intését, leszállandó trónja magasságáról s a "fenseges" nép közé' vegyülvén kezit nyújtva hasonjogu polgártársainak; a megátalkodott pedig megsemmisül, mert felvidyosodás ellen harcolni képtelen lesz. — Így ítélek, merem én a fenebbi cikliró' szavait: hogy hatalmas le, End egykor Magyarorszá' maguk a habsburgiak közremű,ködésével s reményeik alatt.

A népek jövője: szabad köztársaság! ez politikai hitvallásom.

Augustus 26.

Annyira elfoglalt múlt napokban a külpolitika, hogy a belpolitikáról s önnön hatalmasságomról mit sem.

jegyzetom, pedig hiokem, örömmel s őrrel sifutok olvasom, ha constulirozhatnám; hogy S. két leforgása alatt rinasságomból felpa, bidultam. Ez ugyan még be nem követhető, hanem legyenységi dyle, mámat más közel hekelben reménytem kitaphatni; mert már a komulokat rendszeren fabrikálom varraistól kezdve tökéletes be, végextükig, avagy tudományosabb stylusban. Alphától Omegáig. A Syntaxisban ugyan még csináltak néhány kisselbőkerű ki, bít, de igentkor axkal bixtatom magamat, hogy usus te plu, ra dorebit. Gyártmányom amerikai öfverek részére ádatik el.

Vannak bix itt is nem csak öözüvek, hanem vándorló ci, gányok is, csak hogy ezek feherék is, Gyppsy'knek nevezettnek. Taluról falura járva, a helységen kívül ütök fel sátorfájukat mint nálunk, Kuvursolással, kártyavetés sel és jövenő, üssel keresvén kenyérüket. Orangeban is megjelentek a múlt heten s épen az állalam seának hafanalt erö. alján telepe, sek be a publikum itenk látogatóisában részvélvén.

Skallásom minden tehniketben kielégítő, s ha pictor

volnák, lefektetném azon gyönyörű kislányt, melyet a kermészet abba,
 kom elébe terjesztett. Újra kerek közt lakom, melyek néhány
 lépésnyire tanyámtól vasútja hasát kereszti, jobbról gyönyörű
 rózsák, gyümölcsös ültetvények, stb. eret alatt a főút, melyen
 vasárnaponként vásáros, kutyafutót tartatják. Szombaton
 egy csinos söröző ház, honnint esetenként bájos ének és zené,
 gorahangok szórakoztat által szórakoztatásomban. Sokszor gon-
 doltam már: ha oly szép, vagy mint kerek művészi stán,
 god kellemes, szeretlek látni. — Csak ne lennék oly ron-
 gyos, kimerített néha emberek közé; De hiába! egyelőre nem
 vagyok emberek közé való.

Mikor emberekről beszéltem, eszembe jutnak azon physisi,
 ognomikai észrevételek, melyeket magamban tettem, ha munka-
 kabá menet és munkából jövet más — De mindig ugyana-
 zon kézművesekkel találkoztam. — Helyén lustán hűs-
 dik mindegyik útleve felé, kedden már kihoverde va-
 sárnap devernálását, — Szerdán, csütörtökön és pénte-
 ken

dekor úgy kitérési lépéseit, mintha látnék profektanák,
 hogy minél többet időmelthesen; Szombaton Pénteken
 komoly önkéntességgel tartja kerek nővérjei között, mor-
 solván a dollárokat, melyeket szorgalma után szerezett.
 Vasárnap kiki maga rózsájával — csak a Fér nap-
 lójával! —

September 2-án

Teljesedőbe ment szerezni vágyam az önállóság u-
 tán! A múlt hét zártával felszabadultam, s neven
 angolban „Master”, melyre e házában minden kézműves
 büszke. — Tanulási bizonyítványt id nem foglaltatnak
 ki senki részére, mert egy részt a legnabababb igaz és re-
 szkedelem mellett, néhány más nem lehet, más részt pe-
 dig bizonyítvány Amerikában kiki in persona. —
 Ezentúl tehát magam részére dolgozom, mert mesztességünk
 olyan, hogy Dorab fiaimra fűdik a munkát, akkor dol-
 gozván a mikor lehetnek. Jövendőmi szempontból első
 hetekben keveset fogok többet időmelthesni, mint eddig.

De ha egyszer megszolgált incim a szerfelett fárasztó tömést,
jó existenciám lehet szorgalmam mellett. Igaz ugyan,
hogy nem hivatalosom a mesterség, De expediensnek angyi-
ban jó, hogy zavarba nem jövök, míg valami más meg-
felelő foglalkozás találok rá nézve.

September 9^{én}

Turcsa! alig jöttem Amerikába, már is híre terjed
soromnak, az egész álladalmom köré. — Ludvigh Samu,
kiról már fennebb Junius 28^{án} tettem említést, "der Luchel"
címmű lapjának utolsó számban következő megjegyzést tesz
"Mohor náli találkozásunkról":

"Zu Orange mußte ich bei Lundmann Mohor die
„Luchel" besichtigen und ihn persönlich kennen lernen, der von
„Orange" nach Amerika kam und seine Carriere — den
„Luchel" ganz persönlich — als Vorkämpfer
beginnen wird. Das ist vornehmlich! Der Brief
„Zur Gayle" den zu Luchel's Leben in der Roma wird,

„anstatt zu bitten, zu brennen oder dem Schuttfurze
„für fingerigaben, der kommt फिर vorwärts. Exempla
„docent."

Helyesen van íves Collegium anno „Luchel"! Azonban Exempla
docent sed non semper trahant, mert bizony nem minden
ember tartaná ki helyzetemet. Rémitő szélsőségek estem!
Nagynöki állásom fénykorában munkám fejedelmek, főhercegek,
ministerek s tudja Isten milyen statuo máhadorok kezei szél-
longott, németeket elfogadta több ízben haralm legfennsőbb tör-
vényhatóságai, pures ügyeimben azok szerint döntöttek, s látoga-
laim közt neha excellenciák urak is vedőttek fűrészt hajlékom-
ba, s most? munkám ifjúság nyakpárnájául szolgál
s szavak ostromát által kritizáltak! Milyen ellentét!
Fejedelmek, főhercegek, ministerek — és ösörvények!!
Volt e kéten igen kedves látogatásom is. Egy Derék haralmfia,
György nevezetű és H. M. Vársábelji jármakása, ki 1848
évtől a gyulai exreben foglalt, akkor pedig a magyar sereghez
fűződött, Pétervárad átadása után Amerikába menekült,

s. arca mint halapost késműves itten dolgozik, hallván mások.
 söl állapotomat, kétfőn délelőtt a műhelyben meglátogatott.
 Megvallom, feletti jól esett tapasztalnom, hogy találkoztam
 konfitársaim közül, ki rebrüttel viselteit sorssom iránt; ex
 arsan valódi excellenciás ur. Ma visszaváram a látogatást;
 egy vadrőben lakik saját telken, melyet időnként irvanyoznia
 kell; családapa, egyszerű ember, De szív legmélyéből hazafi.

Naplómat exentul egy rubrikával megföldem, vagy is feljegy.
 sem heterként a nagy tífia jövedelmét, mely tartási költségeim
 levondása után érdememből fennmarad. E szerint maradt
 4. hét végével

September 16^{án}

Misanthropicus szemléltetéseit közt folyt le az egész hét,
 oly levert és bágyadt vagyok, mintha életem vége felé kö-
 teltem; pedig ily állapotban csak nem lehetnék kimulni!
 Nincs kévem semmire, még naplóm irásához sem.
 Ugy érzem magam mint Ádám, míg feleséget nem
 kapott. Azt mondja róla a költő: hogy az égi fény

hideg, a csillag ékiesen a föld rideg s kietlen volt,
 neki, mert kit há kéblére sarjon, a földnek edes
 anyja - míg megderemve nem vala."

Ede, hogy sárvaságom legyen, meggyújtottam a lámpát s
 felnyitván az ablakot, a lég számtalan bogarai és lepkéi
 tödultak fényvilágához. Előbb szemlét tartottam felűtük,
 arsan a legelőkelőbbeket s hea és sarockpartiera inni,
 sáltam meg.

Idemem maradványa a múlt hétről — C. 22.
 September 23^{án}

Hidba Desperáltam a múlt héten, kétfőn arsit oda kellett
 áttanom a szurokhoz és dolgoznom, hogy a borom is rege,
 derett; ma különben amerikaiilag bánt volna velem gádám,
 ha frombaton adós maradtam volna a tarsaivért. Most
 sajátoságos itt az élet! Egy este, midőn vége volt a szokott
 térdasznak jó ésszelát kívánt a házi aszony nővere s árva
 hajadon leány, ki utlig velünk lakott / s egy férfi karjába

224.
fogadván, még egyszer jó éjszuvánt; sőt ora kérdésére, ^{ahova megyek} róni
den, csak azt választván: „Deem ural meggyek, ma
jöförekeltünk.” „akkor hát jó északát” volt a választ,
és punctum. Ez aztán házassági módor!

Miközben tévedés van sxi, megjegyzem, hogy az amerikaiak
gyek rendkívüli módon kedvelik ezen Kelet-indiai italt; me-
lyet az angolok 1773^{ban} monopolizálni akarván, ispanyu erő-
telésürbe került a „Whigs”-eknek, nejeiket arra bieni, hogy
a tea használatáról végletesen lemondván, ez által az
angol parlament egyházasági törvényeit meghiúsítsák.
Még most is részvettel emlékeznek vissza előbbiek akkori pro-
cedésére a nők, kikre e törvényi rendelkezés kövélbelől

⊕ „Whigs”-ek azon szabadelvű amerikaiak, kik 1773-ban a füg-
getlenségi harcot vívták; ellenben „Tories”-eknek neveztet-
tek azok, kik inkább szerettek volna az angol kormány-
 alatt megmaradni. Előbbiek tehát családjaik körében
a tea használatát „Torysm”-usnak tekintették.

225.
ugy hathatott, mint az austriai kormányra, midőn 1848^{ban}
a magyarok által az adófizetés megtagadlatott.

Tennap este bakkamust vettem, munkába is parádé-
ba valót; úgy nék ki, mint a Capucinusok, „Sandalos”-ei;
és legalább háromszor oly nehéz, mint nálunk a katonai
komisz bakkamust. Ara J. 2. C. 75. E kiadvást kellett len-
nem, mert hideg és nedves levegő miatt már tovább me-
reklábbal nem járható.

Munkabérem feleslege non imputatis sandalibus J. C. 97.
Igaz! egy jó álmát is samultam gardámól.
Két irlandi lopás végett elárátott, az egyik órát, a másik
seheret akart lopni. De mind a kettőt a tetten kapta.
A kömlőben azian elcsodálni akart az utóbbi azt kiált-
ván attakon át a másikkal. „Miska! hány az óra?”
Ki találólag így felelt: „Nem tudom bix én, Péter! ha,
nem gondolom, hogy fejeis ideje lehet.” J. Mike! what
o'clock is it? Faith, I don't know Pat, but I think
it will be about milking time.)

September 30^{án}

E héten szívem fájdalmas családi érzelemmel volt tele.

September 29^{én} Mihály napját üli a katholika világ. Boldogult jó anyám névnapja! Ha jól emlékszem, ez időtájról esik gyászok kimulása, sárvári évnappja is! míg boldogult jó anyám egy évvel előtte szenderült más világra! Édes anyáink 1862-ben, édes atyáink 1863-ban múlt ki. Sajnálom, hogy legöregebbik édes testvérem József-bitsói plebános- és részbeni gyámsági írásait el nem hoztam; nála töltötték édes anyáink lelkét élők utolsó éveit, s ugyanott el is temették. Édes atyáink 70. éves anyáink 65. éves lehetett. Nem fejezhetem, mennyire fáj, hogy mindezeket nagyobb pontossággal fel nem jegyeztem! — Az gyermeki ér- és igazi szeretet el bennem változatlan holtuk után is, — áldás poraikra!!!

De van egy jó testvérem is, kinek szintén Mihály a neve, Nagy-szalomiai plebános. Különös, hogy épen tennap láttam álmomban. Arca barnább volt a valódinál, minévé élénk és vidám. Talán boldogabb napok derültek neki!

Ugyanekkor találkoztam álmomban József és Miklós testvéremmel is, Miklós tartottam, hogy szemrehányást fog tenni távollétomért, mely bizonára sok kedvemtelenséget okozott neki; — de nem tett szemrehányást; hanem komoly volt és azt tanácsolta, hogy sijjenek vele vígsra?

1864-ben — ilyenkor volt, — midőn Miklós, Miksa és én egy egész éjjelt, álmatlanul töltöttük Nagyszalomián, újirka községi társalgás és poharazás körében; e boldog éjjelre emlékezni fogok egész életemben!

Most ölellek édes testvéreim, — Jsten veletek!

Tárcám e héten 1. dollárral kövérkedt meg.

Kedd, October 2^{án} 1866.

Antal barátommal Solnokból következő gyásztudósítást közölnek:
 „Der Bräuer Malocsay's ist in der Pflanz bei Skaltitz als Officier gefallen.“

Külön gyászhírű lapot nyitok emlékednek egyetlen jótestvéröcsém Tóni!
 kinek deztével örömmim, reményim és szeretetem legfénylőbb szikrája kialudt! —
 Egyetlen jőcsém! elhagytaál örökre a nélkül, hogy keblemhez szoríthatatlak és
 vörö sebédet könnyeimmel lemashattam volna! Boldogtalan én, hogy tudtél,
 lek! mert ha én szállok vala élők sírba, családunk ily kipótolhatlan vesz-
 teséget nem szenvedett volna! Az vagy öcsim — kipótolhatlan — nekem,
 családunknak — s jöltudom, ezredednek is! Hűs ígés miként hozád —
 valál zászlódhoz is, s mint ilyen megintetted, a halált! O! bácsák inkább a
 szabadság lobogójánál estél volna el! De mindgy, a vesztésig engem egyvirint ért, csu-
 pán a vigasztalásban tett volna hiálomság! Csuhorság északi része — Skaltitz — hirdeti vi-
 teségedet! ott nyugszanak tetemeid! oda fog vándorolni Tóni bátyád, s Pleha
 jóra kegyelettel csókálni s föld porát, mely téged takar! — Nyugodj békevel Antalom!
 szeretni és gyászolni foglak utolsó lehelletemig!!!

October 14th

Mintán mult heti keresmenyemből 1. dollár fennmaradt volna, hűfelejtés okából elhatároztam Antal barátomat meglátogatni. Évegtől October 6^{án} este utnak indulván, éjjeli 12 órákor New-Yorkba érkeztem. Mintha csak meg lenne írva a sitybláték könyvébe, hogy minden léptem rendkívüli eseményekkel körvesztett, úgy volt most is. Alig közelítem a „Spring Street”-hez, hol Antal barátom lakik, az egész környéket lángba találtam. — Ily képet csak a tűzokádó Netna mutathat fel. Szörnyű zaj, népcsoportok, solongás, a tűzoltó gépek dühös mozgása, a kiszivattyúzott víznek minden irányba tördelése, a szikrák és égő testek, a kövek és az a „körben vegyülő” vészharang hangja még a legcsendesebb lelket is nyugalmából felkavarinták volna. Antal barátom promódiságában a „güntherféle gyömjörő” uj háza égett le, mely után még egy kath. templom is a tűzlángok mártalékává lett. Egy ócska szindelyes ház, ~~az~~ melyben Antal barátom lakott; nem mehettem belé sokáig, mert ily alkalomkor nem

igen bocsájtanak ki valakit. Végre impertinens csengésemre Mayer ur Lengyel házi gazdája - felnyitá az utcaajtót, s rövid próbáltatás után barátomhoz felvezetett. Ez éppen a házföldön önzésével volt elfoglalva, mely minden oldalról füstölögven, a meggyuladástól alig volt megmenthető. A vizkontálás 14. hetét követésemnek megfelelő - sajnálós volt, s miután az ön törzést és éjfél utáni 3. óráig együtt folytattuk volna, vesély nem fergezve, több barátom lakását, Mayer ur vendégszerelésében részecskültünk. Brandy - kávé is ismét brandy mellett Bécsi válfajátottuk bevezetésünk tárgyára, minthogy Mayer ur maga is 1848 előtt bécsi spittelbergi lakos volt; migyén re. lefeküdtünk. — Antal barátom jobája földel alatti csinos kis helyiség, egyxeremmind sücsmühelye ülteti óráin kívül. Nem érdeklén látni a patkánybőrappretusát, mely egészen meggyűlölt a szerencsétlenek bűnait Antal egy saját költésén. Később faallásra! October 7én vasárnap lévén, a délelőtti járkálás,

földes és látogatásokkal töltöttük, délután pedig a magyar együletbe - melynek Antal barátom rendes tagja - menni, hogy megijitassanak fájdalmaim, a „haránt és kütföld” című szépirodalmi magyar lap. Került Kereimbe, mely a Csehország északi csataterén elesett konfiaink névjegyzékét közölven, felejtethetlen édes öcsém neve, a legelső helyt foglalja el benne. Aldás poraira!

Itt megvárunk az ifju Berger urat - Wagner Lipót ur unokáját, kit az előbbi néhány hetet eltelőtt hozatott el magyarkontól, hogy sücsmühelyébe betárolja; - doréti fiatalt telivér. Ennek társaságában este felé a 4th Avenue-be elvitálván, csakha mar egy sörsárnokba tévedtünk, s helyesnek találván Bankbárba a Meserü pohárt ekként travestirozni:

Há mint senki kedden
Jüggél testvéredet,
Mensdorf szerényei
és Bismark vágyai
Nikozott Közönnyel
Éltet raboltak el

Gondolj meg és igyál
örökre a világ sem áll,
Eloplát mind a buborék,
S maradj mint volt - a pusztán lég!

* Így neveztették a New Yorki ^{Köszvény} utcát.

addig ültgettük a sörs poharakat, míg a csaplaros azon le,
verő kirt tudatta velünk, hogy Kores májában többé egy csep
élmiváló sinesen.

Kenytelenek lévén a csárdát elhagyni, elmentünk a „Weiszham”,
merfele boresarnokba, mely még nyitva lévén, egy pár neheze
fejű vendég sorába mi is helyt foglaltunk. Itt azután a
„rajnai” felvillanyozván kedélyeinket, jóvállatott és bódulot kö-
szörve vigadtunk. Mert nem néhetek vidámon
„Excentul röögös pályámon”,
„csak mikor részeg vagyok”.

Nem tudom, mily késő lehetett éjjel után, mikor innent itavan
karafele váncorogtunk. - Coincidensnek megjárgja, hogy éppen ekkor
egy éjjeli amorozmat is találkoztunk az utcán, ki aronban
hasztalan vetette felénk kalóját, s hasztalan kínálgatta porté.
Káját per piece 50 centért, mert annyi eszünk meg volt, hogy
liberalitását el nem fogadtuk. - Kínzésem ex alkalmammal
redükivül Desperatus lehetett, mert egy policeman kivel
az utcában találkoztunk, kérdexre barátomat, valjon is mer-
nek-e? más külvömben, az éj hátralévő részét birtosab-

helyütt töltöttem volna.

Igy állapostban lefeküdvén, csak reggeli 9. órákor ébredtem
fel, midőn Antal barátom az írtette ment, én pedig megvárván
az ebédet s 3 dolláron két darab munkáinget vásárolván Ma-
yer ur boltjában, délutáni 2. órákor Orange-be távoztam, s
reggel a munkába állván, elég erőmegfeszítésembe került,
hogy skombatig annyit elidemelhettem, miszerint tartási és me-
sási költségeimet fedeztem, - maradvány feleslegül 0.

October 21-én

A természet őszü kipesz öltöz fel. Orange környéke,
mely eddig zöld-paradicsomi szépségű vala, most már
hervadó sárga színre festette, a sötányok lombjait. Ver-
semyt látszik tartani a természet érzelmekkel. - Bá-
natim csak addig felejtsem, míg részeg voltam; ha körül-
tekintek, látom, hogy életem valódi ősz!

Tösch barátom Newyorkból angol levelet írt e héten,
melyben sajnálatát fejezte ki, hogy távolléte miatt a f. hó szí-
mulatságban részt nem vehetett; vállaltam én is angol

nyelven; valamint Kornay (Lohn) József bajtársunk,
nak is angol nyelvű levelet küldöttem St. Louis-ba, meg-
látom, választ-e?

Heti bérem maradványa \$ 2. 4. 25.

October 28^{án}

Beállott a politikai mozgalmak és agitációk ideje. Válasz-
tások lesznek jövő November 6-án a Congressusba és a
Senatusba. Mindenki politikával foglalkozik, s ilyenkor
az üzleti forgalom pangásban van, nem mintha a gazdák és
munkások fizikai idejét a politika nyelné el, hanem
mert a módosabb gyáros és iparosok a munka megszün-
tetése által pressiót gyakorolnak a munkás osztályra,
hogy keveset hiánya miatt kénytelen legyen az általuk
követett pártokhoz fűződni. A mi mesterségünk is oly-
gyöngelábon áll jelenleg, hogy rendelkezés hiánya
miatt egy pár hora a műhelyt birtokba lehetne zárnunk.

Többet járva-lanabb vagyok az itteni politikai térben és
ismeretlenebb a helyi viszonyokkal, sem hogy saját

meggyőződésemet után, a tárgy érdemeihez hozzájárulhatnék; de
a mennyit látás és hallás után tudok, a pártok két részre o-
sztódnak. Van „Republicanus” - másrészt radicalis - és „De-
mocratia” - másrészt conservativ - párt. Az első pártolja
a Congressusnak közelebbi időben hozott póthatározatait
a Constitutióhoz, a déli tartományok képviselőire nézve.
Az utóbbi - Andrew Johnson - az egyesült államok elnö-
kével tart, ki „vetőt” emelt a Congressusnak fenn-
síntett határozata ellen és azóta a képviselőházzal
ellentétben áll.

Tudva van, hogy a déli államok háborút vittek az északi-
akkal, s legyőzve, azóta a Congressusban képviselve nin-
csenek. A háborút a rabszolgaság eltörlése idézte elő. Ezen
külső tény miatt a választási rendszer módosítását tet-
te szükségessé. - Az előbbeni választási törvény azt rendeli,
hogy minden 3000. lelket után egy képviselő küldes-
sék a Congressusba, a rabszolga $\frac{3}{4}$ rész szavazatát
nyújtva az illető tulajdonosnak. Egy példaul, kinek

400. rabszolgája volt, 300. votummal birt a rabszolgák s i. szavazattal saját személye után; melynek eredménye az volt, hogy a deliek sokkal több képviselőt küldöttek a Congressusba mint az északiak, s ez által túlnyomó erővel bírtak.

Mai most eltöröltetvén a rabszolgaság s a szexense, nek, kik eddigelé még szavazati joggal nem bírtak, leginkább a deli államokban tartózkodván, ha a népszerűsége szerint 30.000 ember után egy képviselő választásait a Congressusba, ismét a deliek kezébe irányadók s elönnék ez uton azt, mit fegyverrel kivívni nem bírtak. A Congressus tehát elhatározta: hogy vagy ruhásassanak fel a fekete is szavazati joggal / mely esetben ok bizonyára az északi államok érdekeiben választanak, miután ezek vintak ki szabadságukat / vagy pedig a népszámitásnál tekintetbe ne véssenek, s ez által az egyensúly az északi és deli pártományok közt állítsák helyre.

Ezen felül a Republicanusok és Democraták közt még más eltérő vélemények is forognak fenn, melyeket a deli államok adósságának el nem ismerése, a behozatali vám alábbzártása stb. melyek a Congressusban várható legközelebbi viták tárgyát képezendik.

Egy szenvedélyesség, melyet itt hirdetnek a pártok egy mással, hol a szabadságosi jog semmi tekintetben korlátozva nincsen, példáját alig láthatni más államban. A nyilvánosság minden pártnak és jelöltnek gyöngéit a legutolsó hajráig igyekezik feltűntetni, mi nem csököl elveret nyújt az olvasó vagy hallgatóknak. múlt héten a Demokraták jelöltje "Andrew Jack Rogers" eddigi congressusi tag egy vendéglő tornácaiban este 9. órákor nem mindennapi ügyességgel szórakolt pro domo sua az öferegnyűt közönség előtt. Régi két nappal pedig a Republicanusok nagyszemű faklyamenet rendeztek New Yorkból Orangeba, bemutatván jelöltjüket, John Hill' ur

premjében, mely alkalmommal ismét vérmes képeket tartattak.
 Mordernál - ha monyire elfogultnak látványok
 itéletem - De kénytelen sőt kúska vagyok megvallani,
 hogy a színoki lehetőségre nézve hazánkfiai sokkal
 magasabb fokon állnak az amerikaiaknál.

Azonban praesumáljunk e tárgyról s jegyezzük
 meg, hogy a mult kedden munka hiánya miatt mihe-
 lyünk egész személyzetem in corpore (tehát én is) a leg-
 közelebbi kocsmába mennem által, oly strageszt olt,
 volt a vendéglő pincéjében, minő csak a legdesperatusabb
 helyre jutott Komuscsináló kézművesektől várható.
 Erdememből e héten mind a mellett \$2.25.

tettem félre. November Hén

Kornay József barátunktól e héten váratlan kap-
 tam levelemre. Elvinte St. Louisba volt alkalmam
 tartás és 45 dollárnyi fixetősset havonként, de gaz-
 dája

dája a kitört cholera miatt bezárva boltját, kény-
 selen volt Chicago ba menni által, hol mai napig
 van a szőlőkbe dolgozik mint napi 2. dollárért.
 Retrograde haladtunk mi is e héten irletünkben.

Örösen más fél napi munkám volt, mely után 2 dol-
 lár és 59 centet érdemeltem, holott frambaton a tar,
 sois és mosásért 5. dollárt és 25. centet kellett fizet-
 nem; a Deficit tehát 2 dollár 66. C.

Körmöcsy Imre nagyváradi kanonok, ki meghiusította abbéli
 követségemet, hogy a nála lévő kétféle követelésemet eladhasam s hiátus-
 imet kielégíthessem, főleg lévén mostani dicsőmnak, illendő lesz róla
 mai napon néhány Dystichonnal megemlékezni:

Level Körmöcsy Imrehez.

Kévnapiod ültöd most ottam vérszessillaga Imre!

Ősi szokás írt, hogy piszeletre legyek.

Hallgasd meg szavaim, nyiltabban senki se szólhat
 Hozzád, mert élted senki előtt becsesebb.

Követeléseim kielégítése életem tartamától függ, a mennyiben a részemre leszálló kanonoki jövedelmei premijéba köthet.

Nem merem állítani, hogy e beesz folyó nék szeretettől,
 Ő nem! hisz magad is jól tudod érveimet.

Hü társat színteltél, hittem méhes pravaidniak,
 Nem képzelve ravaszt főpapi tóga alatt.

Aldozatod lettem, s mit nyertél - kérdlek - ez által?

Te művészt közt élés, míg Ferid itt nyomorog.
 Most már társam vagy, sorsunk egyaránt, misere.

Elvéreztet kebelünk multba salát egyedül!

Vig napot - emlékszem - nem voltál tavval ilyenkor,

Róka vadászát volt! lelkednek megfelelő, most

Róka vadát, akkor, róka maradvány ezután.

November 11.

Tejem fölött ismét borul az ég, s a gondok súlya anya,
 gi fenntartásom iránt aggasztólag nehezedik vállaimra!
 Műhelyünkben megszünt a munka, s mivel tehetetlen va,
 gyok távozni Orangeból, hogy másutt kereseksem életmódomat,

Magyarország városától egy órányi távolságra eső helyre s gyógyfürdő.

"fidens animi, atque in utrumque paratus" elkövettem kapa
 és taligával érdemelni ki mindennapi kenyeremet. Káprában
 mentem tehát házak között utat csinálni. Ebben ugyan
 nincs annyi "poesis", mint a Rómei képzésben, De
 item jobb a semminél. Érdemeltem pedig összesen 4. dol.
 lárt, melynek folytán mult heti "deficitem 2 dollárt
 kézen. Hová fog vezetni xitált helyzetem, nem tudom,
 De annyi bizonyos, hogy sokáig ki nem tarthatom.

A választás vége ment November 6-án és a Re,
 publicanus pártja névvel kedvezőleg ütött ki.

November 18^{án}

Olvasó tagja lévén az orange-i könyvtárnak, Henry
 Howard Brownell, "Eastern or old world" című történi
 aját lapozgatom, melyben a különféle népek nézetei vallás
 dolgában is röviden - ecsekelve foglalhatnák. Sajátságos
 többi közt az Indusok vallása. Ők hármas isteneknek ál.
 doznak, melyek közt a főistenségek Brama, Visnu és Siva,
 ezeknek tulajdonításán a világ teremtetése. — A. H.

istenapostolok közt első helyet foglal Doorga - a háboru és
püspök istennője, - azután következnek Indra - a menny,
ország királynéja, Surya - az istenesített nap, - Agni
a tűz - Pavana a szelek - és Varuna a vízek istennője.

Az Indusok erősen hiszik a lelkek vándorlását, mely-
nek jövője, a tudatban jutalom a jóért, vagy büntetés a
rosszért; ez utóbbi oly formán képzelhető, hogy például
a ki vereményt lopott az életben, annak lelke patkányba
száll, a ki pedig gyümölcsöt lopott, azé a majomba me-
gyen; egyáltalán ők minden üldözött állatban egy
emberi lelket látnak, mely az ember bűneiért lakol.

Hiszik továbbá a mennyek és poklok létezését is,
még pedig úgy, hogy az elsőben a Kéj és kedv vágyak
sikerletesen kielégítvén (Mahomet paradicsoma) míg
az utóbbiban az elvárhozottak a legtarthatóbb kínoknak
vannak kitéve. Így például a Kegyetleneket marják
a kígyók, a rézgek forró folyadékba mártatnak s
a bűjök égő vas kerék közé kényszernek.

De a mi leginkább indított arra, hogy e tárgyról naplóm-
ban említést tegyek, az, hogy ily fanaticus vallási nézetek
mellett „Vedas” régi verses könyveiben, melyeket az Indi-
aiak szentírásként becsülnék s vallásuk alapjának te-
kintenek, a mythologiai egyveleg közt következő
magasabb bölcselmi efeme találhatók:

Engedd meg imádmunk azon isteni nap, azon
isteni fej-fenségét, mely minjajunkat felvilágosít, min-
jajunkat felelevenít; melytől minjaján származunk,
s melyhez kell hogy minjaján visszaterjünk, s mely-
hez folyamodunk, hogy igazítsa jóra értelmünket
haladásunkban, az ő szent szíve felé.

Az mi a világosság és nap e látható világban; az
a legfennsőbb jószág és valóság a szellemi és láthatatlan
mindenségben; s valamit kedvű főmeink különböző
fogalmak nyernek a nap által kivilágított tárgyakról,
úgy lelkünk is eszmélkedvén a valóság felett, bizonyos

studomást exerceo azon világosságról, mely által értelmünk
a boldogsághoz vezető úton igazgattat hatik.

"Kéz vagy láb nélkül fráter sebesen és nagy
erősen; ő szem nélkül lát és fül nélkül hall min,
Deneket; ő mindent ismer, a mi csak ismerhető, De
nincs, a ki őt nem ismeré; - őt, ki a bölcsék által
nagy és legfennsőbb átható szellemnek neveztetik."

E héten Lengyel barátomtól levelet kapván pa.
nafozkodik, hogy az ő üzletük is pangásba van. A
mi engem illet, e héten egy Centet sem érdemeltem, ki.
vetkezéleg a deficit \$ 5. C. 25.
November 25^{en}

The miserable hath no other medicine

But only the hope ... mondja Shakespeare, és ez ki.
Kéletes igaz. - Van egy Stockinger Lajos nevű német dolgozótársam,
ki munka hiánya miatt egy^{eset} sorban ostromozik velem. E héten
a nyomorultnak nincs egyéb orvossága, mint egyedül a remény.

mindkettőnkét a „Speculatio” szellemre hatotta meg; elhatároztuk
tehát, hogy házalni megyünk; s miután ehhez engedély és por.
seka szükségeltetik, az elsőnek megexerceoát én, az utóbbit
pedig bajtársam vállalta magára. Ő „felő” öltönyt bocsáj,
sá áruba, míg én gardámól 10. dollárt vevén kölcsön, ezen
sommáért két rendbeli házaló engedélyt nyertem ki a New
Jersey állam közigazgatási hivatalától. Portékáink harisnyja,
kesztyű, olló, szappan, tű és csernából áll, melyet egymás
között felosztván, Novbr 23^{án} házalni mentünk a külső
helységekre. Társam 19. én pedig 6. centnyi Deficiittel s ezen
felől egy hamis kutya által megnyirbált nadrággal tértem
vissza Orangeba. Ha a 97 éves Philemon költő, ki nevesése,
ben halt meg látván egy vén szamarat rendkívüli étvágy
gyal fügét fedni le a fügefáról, életbe tett volna, úgy ki,
zonyara most halt volna meg látván engem házalni és an.
gol nyelven ajánlgatni portékámat, melyre mindenütt
csak azt nyertem válaszul, „not any thing of all.”

Ekként melyen csöklennén reményünk, nem tudom, mitkor folytatjuk ismét háraló pályánkat, vagy kinek adanánk el portékánkat? Híába, jól mondta Luther: hogy az emberi és hasonló egy ittas paraszthoz böháton, támogasd az egyik oldalán, s bizonyára a másikon rogyik le.

Múlt heti furdótlólagos állapotom 9 dollár és 76 centel solvátott meg; bexxeg haladtunk!

December 2^{án}

Földművelés napot tartott az amerikai nép Nov. 29^{én} mindazon jötkért, melyek a folyó évi termésből származtak. Tendőge voltam Mohor úrnak, mely alkalomkor a hegyaljai, Szamorodni-t maga eredetiségében volt fierecsém írtelhetni.

Tennap egy bűnügyi eljárásnál voltam jelen a vasuti társaság ellen, melynek tárgyát egy munkás embernek mordony általi esetleges megölése képezte. Az esküdtszék (Jury) mely 9 polgár, egy vizsgáló,

elnök (Coroner) és egy tollvivőből állt, — oly egy szerűen s még is oly kimerítőleg vitte a tárgyalást, hogy "Austria" ca professo" törvényszéki jüldát vehetnének sőle. Minden polgárnak — ha meghívatik — kötelessége az esküdt székben ülni; napi díja 25. Cent, az eljárás nyilvános.

A "gyönyörű" napunk lévén, gazdám és laktár, saim társaságában felmentem az ugynevezett "sagittaria" (Eagle-rock) Legkötönyebb magaslata a Környéken, honnint szabad szemmel New York városát és Környékét pompásan kivethetni. Ambar rendes években írtak Amerika éghajlata nem nagyon különbözik Magyarországtól, még sem emlékszem, hogy ott honkrücsöt hallottam volna ex írtakban a szabadban énekelni, mit is exennel Curiosum gyánant feljegyeztek.

Holnap születés- és névnapom lesz; Jelen kegyelmiből 33. éves vagyok. Gratulálhatok magamnak.

hogy ennyire vittem. —

Egy öltésnyi munkám sem volt egész héten; De miután Mohor ur gyermekeinek adott irási leckeért 5. dollárt fizetett, e heti Deficiem csak 25. Cent.

December 5^{én}

Cerange városának német közönsége folyó hó 5^{én} az itteni alsóbb elemi iskola tanítójává hívtott meg, 400. dollárnyi évi fizetést ajánlván.

Sit Nomen Domini benedictum!

Midőn legnagyobb volt anyagi lételem tekintetében az aggály, akkor a gondviselés segéd kére legközelebb állott hozzám! Valóban nem tudom kifejezni örömeimet e szerény tanítói állomás elnyerése felől! Ha visszatekintek Sufferni szolgálomra és a Jümaiikai árára, ha vissza gondolok New Yorki pangó Existenciámra és a reá következett inassági időmre, De leginkább azon napokra, midőn legjobb állapotom

mellett sem tettem munkára jert, melynek folytán becsületet gárdámmát már 6. hét óta conctam, képzeltetve tiszti olvasom, mi lelki és testi vál. teraszt okozott rajtam új minőségű állásom, s mely jerrőn fronitom magamhoz küddel tanítvá, nyimát, kik bizonyára nem képzelték, hogy tanítójukat közvetve a kétségbeeséstől mentették meg! De elég ebből ennyi! Ipartkodjunk kitölteni állásunkat, megfizetni adóságunkat s felhasználni a fennmaradó időt, hogy edzett amerikai polgárokat válhassanak belőlünk.

Elfoglaltatásom naponta 5 óra- s hetenként 5. naptól áll.

Jövedelmemről havi kimutatást adandók.

December 16^{án}

Megkezdett pályámat folytatnom, 64 fű és leány tanítványaim közt nem unatkozván?

A tél e héten egész frigidával állott be, s ez
reám néve felette keserű. A vékony deszkákán,
melyben lakom, ki van téve az idő "zordonságának",
az egyfzerű ablakok hézagait szabadon járja a
szél, - egész hátsán csak egy társalgó próbát
fűtenek, a többiben kályha sincsen, - ellenben
a kandalló nyílások szabad levegőt bocsájtanak
minden próbába úgy, hogy kívül Józsa bundája,
bár sem nagyon képes a hálószobában akár
írni, akár olvasni.

Hiába csak minden éjszakának megvannak
a maga kellemi és nehézségei is. Azok kik
finom szerkesztő pányókra sigris és farkas bőrök
be burkolva s nyálka paripáikkal vontatva a
város fűtes utcáin s a liget tágas utain szök-
deciselnek, vagy a befagyott vízállások tükrén deli
hölgyekkel emelgve cüsszkálnak, boronyára más

253.
jében látják a telet, mint azok, kik kopott
sandalosbő harisnya nélkül őránji távolságra
ballagnak a térdig érő hó közt, míg üzletüket elő-
veik, s kik néha akarattalanul elcsúszván, hátge-
rincökhöz érnek a fennirészt elvert kellemeit.
Míg amazok párosával téve vissza Rényelmes lak-
házaikba, "Kász Károly" al igy próbálnak egymáshoz:

"Lájkuk be szivünkbe próbánkat,

"Mert kűnn oly hideg a világ,

"Ha annak fagyos lehe rájuk hat,

"Szivünkben is meghűl a láng...

"Lájkad vidám tréfiával

"Ajkomon is megfagy a dal."

akkor emelek velem együtt s költemény első dalát
ekként traversálhatjátok:

"Eljött a tél hideg világ van,

"Tűvölt a fűl, a hó szakad,

" Az ablak jégyes jégvirágban
 " Szébb tavaszról jő álmodhat,
 " Engem is érnek fagy - szelek:
 " Az én szívem fagyban hideg."
 Igaz a pajtás! hogy

" Az életben egyszer van nyár,
 " S mikor elölköd a nyarat,
 " Csak a fűzárak lomja marad.

December 23^{án}

A Közelgi Paradison miatt 14. napi szün-
 időm van. Antal és Tósch Pál barátimtól
 meghívást kaptam az ünnepekre, melyet azonban
 társam üressége miatt kénytelen voltam megko-
 szorítani. Az én pügyilláriám hófúvó álmában
 mindig csak a sovány sehnéket látja a Világ,
 ből kijönni; látott bíz az egykor kövéreket
 is, de nem volt Egyiptomi Józsefem, ki a bőséget

elrakosgatja volna. Se haj ne! vigasztaljuk
 magunkat azval, hogy a 7 sovány éjszakai sem
 tartott örökre. Csak azt resteltem, hogy
 hónap teljes gálában kéne megjelennem az
 iskola. Picknick-jén; De hiába nem segít,
 kesek rajta; notte velle obsitas mundum,
 bar fogok majd beállani.

December 31^{én}

E hét iskolai ünnepeket közt folyst le,
 melyek célja, az iskola fenntartása. Mivel az ameri-
 kai kormány a vallás és nevelésre közvetlen befo-
 lydást nem gyakorol, minden felekezesek közt asala-
 ban bevett szokás, szabad adakozások, táncvigal-
 mak s különféle ünnepek által gyűjteni össze
 azon alapot, mely az illető egyház vagy iskola
 kölcségűi fedezésére früköszögetedik. A nép ve-
 sélkedve járul e célokhoz még pedig vallás-külmög,

nélkül úgy, hogy az angol egyház ivén irlandi kátholikusokat s német protestánsokat, míg vízfőntések ivén Presbyterianus és methodistákat láthatni.

Ity célnak megfelelő ünnepély tartatott a mi iskola épületünkben is Karácson előestélyén s a red következett két napon. A gyermekek elővézetésüink alatt szép rendben felállítván énekelték és szavalták, axután pedig együttesen megajándékoztatták.

Azon tárgyak, melyeket az illető adakozók természetben kelték le az iskola oltárára, ugyanakkor kiállítva, kivorsoltatták.

December 25^{én} és 26^{én} pedig sahévigalmak tartattak, melyek öfesen 1500 fős jövedelmestek az iskola alapjának.

Ugyanakkor tartasam Katzenmaier Henrik, ki már 5. év óta működik tanítói pályáján

Röszében, egy csinosan kötött fényir-dai "album" mal ajándékozott meg, míg én - ki 3. heti foglalkozásom után semmi elismerésre sem tartattam számot, egy kis saját pipával s a do, hányasok tartozó minden szeretkel láttattam el, mely figyelem a szülők részéről kellemesen lepett meg.

Iskolai vállalkozásunk egész havi fixisémet minden levonás nélkül utalványozván, mutáni ezen felöl Mohor utól további tanítás és számadásai öfzeállításáért 10. dollár kaptam, kézfizetése egyferrre 43. dollár 33¹/₂ Centre nevezkedett. Ebből minden tartozásomat (értse csupán az amerikai) exennel kifizetvén, maradt még tíftán cselekvő kist, kesem 5. dollar, mely kedves évi eredménynek egész ltkemből örvendek.

E rem és igazi jó barátom Anatra né,
ve végzettséjes évetek letelével, e sarka jéne,
setu naplómát befejezni, s tekintve azt, hogy
állásom egy helyhez s csaknem naponta ugyan,
azon körülményekhez van kötve, ily alakban
annak folytatásával felhagyni elhatároztam.

Utolom, munkámat történelmi irány,
ban inkább közhatalmúvá tenni; s feltett gyan,
délom e tekintetben eddigi foglalkozásomat
megkötöztetni.

Mindazonáltal nem mulasztandó el,
ha még több évet is engedne kelnem a gond
viselés — a lapjaitalkat egy-évi emlékirat
ba feljegyezni, melyhez hogy kitűnő humorod
dal se is járulandassz kedves Anatra, arra
nére igéretted előzőleg is letétem.

Hogy mily Prognosticonhoz az új év hajnala

jövökre nére, az a titkok fátolával van elta,
karva, De, hogy barátságunk bár mi körülmenyek
között egygye olvadt feltem leendő, ez öntudatot, e
követ — e frigyét — e lapok zártával megújítani
tartoztam.

Hozzád pedig hírtelt olvasom, csak
két sorom van:

olvasván az egészet,
Választ a legjobbat.

Malocsay Ferencz